T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI
KLASİK ARKEOLOJİ BİLİM DALI

LAGİNA HEKATE TAPINAĞININ MATEMATİKSEL ORANLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. İ. HAKAN MERT

HAZIRLAYAN

Aytekin BÜYÜKÖZER

KONYA 2006

ÖZET

Dört tarafı stoalarla çevrili Kutsal Alan'ın en önemli yapısı olan Hekate Tapınağı, kuzeybatı-güneydoğu yönünde konuşlandırılmış olup, beş krepisli bir alt yapı üzerinde yükselmektedir. Yapı, genelinden detayına kadar birçok Helenistik özelliği bünyesinde barındıran ve dönemin modasını en iyi yansıtan bir örnektir. Alt yapıda tercih edilen pseudo-dipteros planın Korinth düzeni mimari elemanlarıyla yansıtılması, buna karşın ön cephede, anteler arasında yer alan in-antis sütunların Ion düzeninde olması, hem duvarların hem de sütunların üzerine gelen frizlerde kabartmalar yer alması, Helenistik özellikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucu yapı, MÖ. 2. yy'ın son çeyreği ile MÖ. 81 yılı arasındaki zaman dilimine tarihlendirilmektedir. Bu süreçte ante bloğundaki iki yazıt ve naos duvarına kazınmış olan senato kararı terminus ante quem olarak kabul edilmektedir. Mimari bezemelerde görülen detaylar ise inşanın Augustus Dönemi'ne kadar devam ettiğinin göstergesidir.

Tapınak, euthynteria seviyesinden üst yapı elemanlarına kadar uygulanan oranlar açısından kendine özgü yenilikler sergilemektedir. Euthynteria ve stylobat oranı, 8x11 sütun sayısı ile şimdilik Anadolu'da bilinen tek örnektir. Korinth düzenindeki mimari elemanların oranları sütun alt çapı baz alınarak belirlenmiş olup, sütun yüksekliğinde MÖ. 3. yy yapılarına nazaran bir artış, plinthe genişliği ve kaide yüksekliğinin oranında azalma tespit edilmiştir. Başlık oranlarında kayda değer bir değişiklik yoktur. Arşitravların yüksekliği, MÖ. 2. yy'ın erken yapılarında, MÖ. 3. yy yapılarına nazaran artmış, Geç Helenistik'te ise azalmıştır. Friz yüksekliğinin belirlenmesinde, yüzeyinin ne şekilde düzenleneceği etkili olmuştur. Geison-sima yüksekliği ise erken evrelerden itibaren sütun alt çapı ile arasındaki oran azaltılarak uygulanmıştır.

Bu verilerden hareketle Hekate Tapınağı'nın kendinden önce inşa edilen Helenistik Dönem yapıları ile kendinden sonra inşa edilen Roma Dönemi yapıları arasında bir geçiş noktası oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle de tapınakta tespit edilen matematiksel oranların, Geç Helenistik Dönem Korinth düzeni için de geçerli olabileceği görülmektedir. Yapının temel ve mimari elemanlarının ölçülerinin belirlenmesinde ise modül oluşturulmuş ve tüm ölçüler bu modüle göre belirlenmiştir.

ABSTRACT

Hekate Temple which is the most important structure of the Holy Space that is surrounded by stoics is deployed in the direction of northwest – southeast and is raised on a five pedestal infrastructure. The structure shelters many Hellenistic features from general to detail and it is the best sample that reflects the style of that period. The reflection of the pseudo-dipterous plans preferred in the infrastructure by the elements of Korinth order architecture, the in-antis columns on the other hand between the antes being in Ion order and the relieves both on the walls and the columns are encountered as Hellenistic features. As a result of the researches the structure was dated between the period of the last quarter of 2nd century B.C and 81st year B.C. Within this period, two epitaphs in the ante column and the senate decision that was scraped on the naos wall were accepted as terminus ante quem. Details in the architecture ornaments indicate that the construction has continued till the Augustus Period.

The temple displays unique newness in terms of euthynteria level to applied ratios of superstructure elements. The ratio of euthynteria and stylobat by having 8x11 column numbers is the only sample in Anatolia for now. The ratio of the architecture elements in Korinth order were designated with the basis of bottom size besides an increase on the column height compared to 3rd century B.C and a decrease in the ratio of the plinthe wideness and the base height were established. There was no change on the headgear ratios. The height of the top bases increased in the 3rd century B.C compared to the early constructions of 2nd century B.C however it decreased in the later Hellenistic period. How the decoration was handled was effective while designating the height of the frieze. Geison-sima height on the other hand was applied by decreasing the ratio of the column bottom size in between till the early phases.

From this information it was established that Hekate Temple was a transition point between the constructions of Hellenistic Period constructed before it and the constructions of Rome Period constructed after it. For the very same reason, the mathematical ratios established from the temple might be valid for the order of Late Hellenistic Period Korinth. For the designation of the sizes of main and architecture elements of structure, a module was formed and all sizes were designated according to this module.

İÇİNDEKİLER

ÖZET i

ABSTRACT ii

İÇİNDEKİLER iii

KISALTMALAR vi

ÖNSÖZ vii

I GİRİŞ 1

II. LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI 3

II.I Lagina'nın Tarihi Coğrafyası 3

II.2. Lagina'da Yapılan Araştırmalar ve Çalışmalar 7

II.3 Kutsal Alan İçindeki Yapılar 9

II.3.1 Stoa 9

II.3.2 Propylon 10

II.3.3 Altar 10

II.3.4 Bizans Yapısı ve Şapel 11

II.3.5 Naiskoslar 11

II.3.6 Diğer Yapılar 12

III HEKATE TAPINAĞI 13

III.I Tapınağın Konuşlandırılması 13

III.2 Plan Tanımlaması 14

III.3 Alt Yapı 14

III.4 Düşey Taşıyıcı Elemanlar 17

III.4.1 Duvarlar 17

III.4.2 Sütun Kaideleri 18

III.4.3 Sütun Tamburları 18

III.4.4 Sütun Başlıkları 19

III.4.4.1 Kuzey Peristasis Başlıkları 20

III.4.4.2 Güney Peristasis Başlıkları 21

III.4.4.3 Doğu Peristasis Başlıkları 22

III.4.4.4 Batı Peristasis Başlıkları 22
III.4.4.5 İn Antis Sütun Başlıkları....23
III.5 Yatay Taşıyıcı Elemanlar 24
III.5.1 Arşitravlar 24
III.5.1.1 Duvar Arşitravları....24
III.5.1.2 Sütun Arşitravları 24
III.5.2 Frizler....25
III.5.2.1 Naos Frizleri....25
III.5.2.2 Peristasis Frizleri 26
III.5.3 Diş Sırası....28
III.5.4 Geison-Sima....29
III.6 Alınlık....29
IV. HEKATE TAPINAĞININ MATEMATİKSEL ORANLARI 31
IV.I Modülün Belirlenmesi 31
IV.2 Basamaklarda Uygulanan Oranlar....31
IV.3 Stylobatta Uygulanan Karelaj Sistemi ve Oranları....32
IV.4 Plan Elemanlarının Yerleştirilişi ve Oranları 35
IV.4.1 Tapınağın Asıl Yapısı....35
IV.4.2 Peristasis Sütunları....36
IV.5 Düşey Taşıyıcı Elemanların Oranları....39
IV.5.1 Peristasis Sütun Kaideleri....39
IV.5.2 Peristasis Sütun Tamburları....41
IV.5.2 İn-Antis Sütun Kaideleri....42
IV.5.3 Peristasis Sütun Başlıkları 43
IV.5.3 İn-Antis Sütun Başlıkları....45
IV.6 Yatay Taşıyıcı Elemanların Oranları 46
IV.6.1 Arşitravlar....46
IV.6.1.1 Duvar Arşitravları....46
IV.6.1.2 Sütun Arşitravları 46
IV.6.2 Frizler 48
IV.6.2.1 Naos Frizleri....48
IV.6.2.2 Peristasis Frizleri 48
IV.6.3 Diş Sırası....49

IV.6.4 Geison-Sima 49
IV.7 Çatı Konstrüksiyonu ve Oranları 50
V. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ..... 52
KAYNAKÇA 58
TABLO, ÇİZİM VE RESİMLERİN LİSTESİ 64
Tabloların Listesi 64
Çizimlerin Listesi.....65
Resimlerin Listesi 66
ÖZGEÇMİŞ.....140

KISALTMALAR

Kaynakça Kısaltmaları

AA:	Archäologischer Anzeiger
AM:	Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Athenische Abteilung.
AJA:	American Journal of Archaeology
AnatSt:	Anatolian Studies
AvP:	Altertümer von Pergamon
BCH:	Bulletin de correspondance hellenique
EpigrAnat:	Epigraphica Anatolica
IK:	Inschriften griechischer Staedte aus Kleinasien
IstForsch:	Istanbuller Forschungen
KST:	Kazı Sonuçları Toplantısı
Öjh	Jahreshefte des Österreichischen Archaologischen Institutes in Wien
TTK:	Türk Tarih Kongresi

Metin Kısaltmaları

AP	Antoninus Pius
B	Başlık
BB	Batı Peristasis Başlığı
DB	Doğu Peristasis Başlığı
GB	Güney Peristasis Başlığı
K	Kaide
KB	Kuzey Peristasis Başlığı
km	Kilometre
m	Metre
MÖ	Milattan Önce
Şek	Şekil
Yük	Yükseklik
yy	Yüzyıl

ÖNSÖZ

İlk ortaya çıkışıyla birlikte tapınakların iç cephesini süsleyen Korinth başlığı zaman içerisinde kendine özgü bir düzen haline gelmiş ve MÖ. 4. yy'da yapıların dış cephesinde de kullanılmaya başlamıştır. Anadolulu mimarlar, Kıta Yunanistan'da ortaya çıkan bu düzenin simetrisine hakim olmadıkları halde büyük boyutlu yapılarda uygulamaktan çekinmemişlerdir. Korinth düzeninin Anadolu'da tapınak mimarisi ile tanışmasının ilk örneği olan Olba Zeus'u, Lagina Hekate Tapınağı takip etmiştir. Bu açıdan Korinth mimarisi için de oldukça önemli bir yapıdır.

Korinth düzeninin gösterişli bir başlığa sahip olması, bu düzen ile ilgili yapılan çalışmaları da çoğunlukla, başlık detaylarında görülen değişimlere yoğunlaştırmıştır. Korinth başlığının, Ion mimari elemanlarıyla birleştirilerek bir düzen olarak uygulanmaya başlandığı andan itibaren bir oranlar sisteminin de var olup olmadığı, eğer varsa Helenistik ve Roma Dönemi içinde yapılara ne şekilde yansıdığı bilinmemektedir. Hekate Tapınağı gibi önemli bir örneğe sahip olmamız ve henüz bu yapının mimari detaylarına inilmemiş olması, bu konuda çalışma düşüncemin gelişiminde en büyük etkendir.

Yüksek lisans eğitimim boyunca heyet üyesi olarak kazılarına katıldığım Lagina'daki Hekate Tapınağı'nın matematiksel oranlarını çalışmama izin veren Kazı Başkanı Prof. Dr. Ahmet A. TIRPAN başta olmak üzere, çalışmamın tüm aşamasında desteğini ve yardımlarını esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. İ. Hakan MERT'e, Kutsal Alan ve Tapınak ile ilgili çözümcü yaklaşımları ile beni yönlendiren Yrd. Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT'e, özellikle çizimler konusundaki desteğinden dolayı değerli meslektaşım Arş. Gör. Zeliha GİDER'e, ayrıca Arş. Gör. Banu DÖNMEZ ve arkeolog Didem TEKİNAY'a teşekkürü bir borç bilirim.

KONYA 2006 Aytekin BÜYÜKÖZER

I GİRİŞ

Kapsam

Lagina Hekate Kutsal Alanı 18. yy'dan itibaren her dönem araştırmacıların ilgisini çekmiş, birçok seyyah burayı ziyaret etmiştir. Çalışmalarında tapınak hakkında bilgi veren seyyahlar çoğunlukla frizleri üzerinde durmuşlardır. Osman Hamdi Bey de gösterilen bu ilgi sonucunda batı Anadolu'daki ilk Türk kazısını Lagina'da gerçekleştirmiş ve yaptığı çalışmalarda bulduğu tapınağa ait friz bloklarını İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne taşımıştır. Bu süreçten sonra tüm dünyada ilgi ile karşılanan tapınağın kabartmaları üzerine bilimsel çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Hekate Tapınağı ile ilgili bugüne kadar yapılan bilimsel çalışmalar yazıtlar ve frizlerle sınırlı kalmış olup mimarisi üzerine sunulan veriler oldukça azdır. İlk kez Osman Hamdi Bey ve ekibi tarafından tapınağın planı çizilmiştir. 1931 yılında Fr. Miltner, in-antis sütunlar ile birlikte pronaosun ön cephesinin ve tapınağın alt yapısından itibaren friz sırasına kadar kullanılan mimari elemanların restitüsyon denemesini yapmış ve bu, 1933 yılında Schober tarafından yayınlanmıştır[1].

Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda 1993 yılından bu yana Prof. Dr. Ahmet A. Tırpan başkanlığında devam eden kazı çalışmaları sonucu tapınağa ait pek çok mimari eleman açığa çıkarılmış ve her biri bulunduğu yönlere göre paralelinde oluşturulan tasnif alana taşınmıştır. Ancak bu dönemde yapılan çalışmalarda elde edilen verilerin sunulması, kazı sonuçları toplantıları bildirileri ile sınırlı kalmıştır.

Bu çalışmada, yapılan kazılar sonucu euthynteria seviyesinden itibaren büyük oranda sağlam açığa çıkan tapınağın alt yapısı ve mimari elemanlarının tamamı ele alınmıştır. Arazi çalışması kapsamında tapınağın planı yeniden çizilmiş ve plan elemanları tek tek yerleştirilmiş, stylobat blokları da plan üzerine işlenmiştir. Bunun yanı sıra yapıda kullanılan mimari elemanların tamamı değerlendirilmiş olup en az birisinin çizimi yapılmıştır.

Amaç

Hekate Tapınağı ile ilgili bugüne kadar sunulan verilerde mimari düzenlemesi ile ilgili detaylı bir çalışmanın eksikliği büyük oranda hissedilmektedir. Yeryüzünde tanrıça Hekate adına inşa edilen tek yapı olan tapınakta tercih edilen mimari düzen ayrıca değerlendirmeye değerdir. Çünkü Hekate Tapınağı, Korinth düzeninde inşa edilen Anadolu'daki ikinci tapınaktır. Anadolu mimarisine yabancı olan bu düzenin uygulandığı ilk büyük boyutlu yapıldan birisi olan tapınakta birçok mimari elemanın açığa çıkmış

[1] Schober 1933, Res. 7.

olması, tapınağın inşası ve bu düzenin uygulanışı ile ilgili detaylı bilgilere ulaşmamıza olanak tanımaktadır. Bu doğrultuda amacımız öncelikle, tapınağın alt yapısından itibaren tüm birimlerinde matematiksel oranların baz alınıp alınmadığının tespit edilmesidir. Elde edilen veriler, öncesinde ve sonrasında bu düzende inşa edilen yapılar ile karşılaştırılarak Hekate Tapınağı'nın yanı sıra Helenistik Dönem Korinth düzeninin oranlarını da tespit edilebilmesidir. Ayrıca tüm veriler Roma Dönemi Korinth düzeni ile de karşılaştırılarak değişimleri izleyebilmeyi amaçlıyoruz.

Yöntem

Araştırmanın konusunu oluşturan Lagina Hekate Tapınağ'a ait mimari elemanların her biri bulundukları yönlere göre paralelinde oluşturulan tasnif alanına taşınmıştır. Tapınağın alt yapısı euthynteria seviyesinden itibaren tamamen açıktadır. Öncelikle, arazi çalışmaları kapsamında tapınağın planı yeniden çizilmiş ve plan elemanları tek tek yerleştirilmiş, stylobat blokları da plan üzerine işlenmiştir. Bunun yanı sıra yapıda kullanılan mimari elemanların tamamı değerlendirilmiş olup en az birisinin çizimi yapılmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda, tüm mimari elemanları büyük oranda açıkta ve sağlam durumda olan tapınağın alt yapısından itibaren çatısına kadar bir restitüsyon denemesi hazırlanmıştır.

Tapınağın genel ve detay ölçülerinde bir modülün kullanılıp kullanılmadığı belirlemek amacıyla elde edilen tüm ölçüler öncelikle asal sayılara bölünmüş ve bu işlem sonunda ölçülerin 3 asal sayısı ve katlarına tam bölünebildiği tespit edilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkarak Vitruvius tarafından aktarılan antik dönem matematikçilerinin mükemmel sayı olarak 6 sayısını kabul ettikleri bilgisi[2] dikkate alınarak Modül olarak 6 sayısı kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra mimari elemanların ölçüleri sütun alt çapına oranlanmıştır. Tapınağın kendi içerisindeki oranları tespit edildikten sonra elde edilen veriler Anadolu ve Kıta Yunanistan'da yer alan Korinth düzeninde inşa edilmiş Helenistik Dönem yapıları ile karşılaştırılarak bu dönemde uygulanan oranlarda bir birlik aranmıştır. Ayrıca Roma Dönemi'ne ait Korinth düzeninde inşa edilen tapınakların oranları ile karşılaştırılmıştır. Tüm bu karşılaştırmalarda kullanılan Helenistik Dönem yapıları ile Roma Dönemi mimari elemanların ölçüleri ve oranları tablo şeklinde verilmiştir

[2] Vitruvius III. I. 6.

II. LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI

II.I Lagina'nın Tarihi Coğrafyası

Antik çağ coğrafyasında Karia Bölgesi içinde yer alan Lagina Hekate Kutsal Alanı, Muğla ili, Yatağan ilçesi, Turgut Beldesi sınırları içinde, Kapıtaş Mevkisi'ndedir. Antik yapı kalıntılarının bulunduğu alan günümüzde halen "Leyne" olarak anılmaktadır[3].

Lagina'nın tarihi süreci, Karia Bölgesi ve özellikle bağlı olduğu Stratonikeia antik kentinin tarihi süreci ile paralellik gösterdiği varsayımı, antik kaynaklar, ele geçen yazıtlar ve arkeolojik belgelerle kronolojik olarak yerine oturmaktadır[4]. Stratonikeia çevresinde bulunan Eski Tunç Çağı'na ait kaplar, iki Submyken vazo ve bir tablet yörenin en erken buluntularıdır[5].

Lagina ve Stratonikeia nekropollerinde Prof. Dr. Yusuf Boysal tarafından yapılan kazı çalışmalarında Geç Geometrik Dönem malzemeleri[6], Stratonikeia'yı Lagina'ya bağlayan kutsal yolun Stratonikeia antik kenti kuzey girişi boyunca yapılan kazılarda, M.Ö. 7. ve 6. yy'a tarihlenen buluntular ele geçmiştir[7]. Kutsal yol kenarında, Börükçü Mevkisi'nde son yıllarda Lagina Kazı Başkanı Prof. Dr. Ahmet A. Tırpan ve ekibi tarafından yürütülen kazı çalışmalarında Geç Geometrik Dönem'e tarihlenen malzemeler bulunmuştur[8].

---

[3] L. Robert Antik Dönemde Lagina'nın Hierakome, burada yaşayanların da Hierakomeli olarak anıldıklarını aktarmaktadır (Robert 1970, s.555–558). Ancak Lagina'da bulunan iki yazıt ışığında buradaki yerleşimin Hierakome değil Koranza olduğu anlaşılmıştır (Şahin 1973, s.187–195).

[4] Bean, antik yazarlara göre Stratonikeia'nın en erken adının "Chrysaoris" olduğunu, daha sonra "İdrias" olarak değiştirildiğini aktarmaktadır (Bean 1980, s.67–68). M.Ç. Şahin ise, Chrysaoris kentinin Halkalı ve Manastır mevkilerinde konuşlandığını, M.Ö. 430'dan önce isminin İdrias olarak değiştirildiğini, M.Ö. 3. yy'ın ilk yarısında Stratonikeia kentinin kurulmasıyla İdrias kentinin Stratonikeia'nın demosu olduğunu ve Chrysaoreus Birliği'nin merkezi olan Zeus Chrysaoreus Kutsal Alanı'nın burada olması nedeniyle isminin Hierakome olarak anıldığını aktarmaktadır (Şahin 1976, s.6–159).

[5] Hanfmann-Waldbaum 1968, s.51–56.

[6] Boysal 1970, s.63–93; Boysal 1979, s.389–390.

[7] Özgünel 1972, s.32; Baldıran 1990, s.60.

[8] Lagina ile Stratonikeia arasındaki kutsal yol üzerinde, Yeşilbağcılar Kasabası'na yakın Börükçü Mevkisi olarak bilinen alanda 2002 yılında GELİ tarafından yürütülen dekapaj çalışmaları sırasında mezarların açığa çıkması nedeniyle Prof. Dr. Ahmet A. Tırpan başkanlığında Lagina'da kazı yapan ekip buraya aktarılmıştır. Yapılan çalışmalarda, burada Geç Geometrik Dönem'den Bizans Dönemi'ne kadar kullanım görmüş bir

M.Ö. 5. yy'a ait buluntuların azlığı, muhtemelen bölgenin Pers hakimiyetine girmesi ile birlikte siyasi ve idari yapının değişerek merkezi satraplık sistemine geçişin yarattığı sorunlar veya otoritenin yeni düzenlemelerinden kaynaklanmaktadır. Stratonikeia nekropolünde M.Ö. 5. yy'a tarihlenen buluntu ele geçmemiştir[9]. Buna karşın Lagina[10] ve Börükçü Mevkisi'ndeki nekropol kazılarında ele geçen malzemeler[11] ve Yatağan-Milas karayolunun yapımı sırasında bulunan iki hydria bu dönemi yansıtmaktadır[12].

Hekate Kutsal Alanı'nın yaklaşık 1 km. kuzeybatısında yer alan Koranza antik kentinde Arkaik Dönem'e tarihlenen buluntular ele geçmiştir. M.Ö. 4. yy'da bölgenin en önemli yerleşimlerinden biri haline gelen kent hakkında, Hekate Tapınağı'nın yaklaşık 1 km. kuzeybatısındaki Köklük Mevkisi'nde ele geçen yazıt önemli bilgiler içermektedir[13]. Yazıttan öğrendiğimize göre, bu dönemde Lagina Koranza antik kentinin bir demosudur[14]. Kutsal Alan'ın ve Koranza antik kentinin çevresinde yapılan kazılarda M.Ö. 4. yy'a ait

---

yerleşimin varlığı tespit edilmiştir (Söğüt 2004, s.24–31; Tırpan-Söğüt 2005b, s.371–386; Tırpan-Söğüt 2006, (Baskıda).

[9] Baldıran 1991, s.47;

[10] Tırpan-Söğüt 2004, s.87–88.

[11] Söğüt 2004, s.24–31; Tırpan-Söğüt 2005b, s.371–386; Tırpan-Söğüt 2006, (Baskıda).

[12] 1976 yılında Yatağan-Milas karayolunun yapımı sırasında Stratonikeia'ya 1 km. mesafede yolun kuzeyinde iki mezar bulunmuştur. M.Ö. 5. yüzyıla ait buluntu veren mezardan hareketle M. Ç. Şahin buraya yakın olan Halkalı ve Manastır mevkilerinde antik Chrysaoris kentinin yer alabileceğini düşünmektedir (Şahin 1976, s.15, Lev. V).

[13] Yazıtta, Koranza kentinde Artemis ve Apollon Kutsal Alanı'nın var olduğundan söz edilmektedir. (Şahin 1973, s.185–189; Şahin 1976, s.18–24). Köklük Mevkisi'nde Artemis ve Apollon kült alanı ile bağlantılı olduğu düşünülen birçok mimari eleman tespit edilmiştir. Yörede ele geçen kabartma şeklinde bezenmiş boyalı pişmiş toprak sima ve antefix parçaları burada Arkaik Dönem'e kadar uzanan bir yerleşimin varlığını göstermektedir. Kalıntılardan ise Artemis kültünün bölgede Roma Dönemi'nde de devam ettiği anlaşılmaktadır (Deschamps-Cousin 1888, s.266, no:51, s.269, no:54; Hatzfeld 1920, s.85, no:18). Bölgedeki Artemis kültü için bkz. Laumonier 1958, s.211 vd.

[14] M.Ö. 4. yy'da Koranza kendine bağlı, Angora, Ondra, Lagina gibi büyük, Ythybira (Hythybira) ve Patarousa gibi daha küçük demosları olan, iki arhon ile idare edilen bir kenttir. Ancak Stratonikeia kenti kurulduktan sonra Koranza bir birlik, M.Ö. 167 yılında bölgedeki Rodos hakimiyetinin sona ermesiyle demos ve daha sonraki dönemde de phyle haline gelmiştir (Şahin 1973, s.187–195; Şahin 1976, s.17–28; Şahin 1999, s.36).

eserler bulunmuştur[15]. Bu buluntulara, antik yazarlardan edindiğimiz bilgiler de eklenince bölgenin bu süreçteki tarihi ve politik yapısına ait bir değerlendirme yapılabilmektedir[16]. Strotonikeia nekropolünde ve son yıllarda Börükçü Mevkisi'ndeki nekropol alanında yapılan kazı çalışmalarında M.Ö. 4. yy'a tarihlenen buluntuların diğer dönemlere nazaran daha fazla olması[17], Maussolos Dönemi'ndeki istikrarlı yönetimin sonucu olmalıdır.

M.Ö. 3. yy başlarında, Seleukoslar'ın yönetimindeki bölgenin siyasi yapısının yeniden düzenlenmesi ile Stratonikeia ön plana çıkmış[18] ve Koranza antik kenti Stratonikeia'nın demoslarından biri olmuştur[19]. Lagina'nın bağlı olduğu Koranza'nın adının unutulup, Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın önem kazanmasının nedeni, Anadolulu bir tanrıça olan Hekate'nin kültünün ön plana çıkması, bunun sonucu olarak da Hekate Tapınağı'nın bölgenin en önemli dini merkezi haline gelmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın, kutsal bir yol ile Stratonikeia'ya bağlanması ve Hekate Tapınağı rahiplerinin demos hakkına sahip olduğu için Stratonikeia yönetimine bule göndererek söz sahibi olmaları, Lagina'nın bölgedeki önemini vurgulamaktadır[20].

---

[15] Lagina ile Koranza arasında kalan nekropol alanında 2001 ve 2002 yıllarında yapılan kazı çalışmalarında açılan iki mezar ve bir teras duvarında M.Ö. 5–4. yy'a tarihlenen malzemeler bulunmuştur (Tırpan-Söğüt 2004, s.87–88).

[16] Turgut Kasabası'nın 1.5 km. güneyindeki Bozukbağ Mevkisi'nde, Yeşilbağcılar Kasabası yakınlarında, Mehmet Özen'in tarlasında, Turgut'un 2 km. güneydoğusundaki Emirler Mevkisi'nde Süleyman Türker'in tarlasında ve son yıllarda Börükçü Mevkisi'ndeki nekropol alanında yapılan kazılarda bulunan Geç Geometrik Dönem ile M.Ö. 4. yy'a tarihlenen eserler, bölgenin bu süreçte kesintisiz iskan gördüğünün kanıtıdır (Boysal 1970, s.63–93; Boysal 1979, s.389–390; Tırpan-Söğüt 2005b, s.371–386; Tırpan-Söğüt 2006 (Baskıda).

[17] Baldıran 1990, s.60; Tırpan-Söğüt 2005b, s.371–386; Tırpan-Söğüt 2006 (Baskıda).

[18] Stratonikeia'da bulunmuş bağ satışına ait bir kitabeye dayanılarak yeni iskanın M.Ö. 276–268 yıllarında olduğu kabul edilmektedir (Robert-Robert 1958, s.555–568). A. Tırpan, şehrin en yüksek noktası olan Kadı Kulesi Tepesi sırtları ve Karşıyaka Mevkisi'ni çevreleyen surların malzeme, planlama ve duvar örgü tekniği bakımından M.Ö. 4. yy, Aşağı Şehir surlarının ise M.Ö. 3. yy'a tarihlendiğini bu nedenle kentin ikinci bir inşa aşaması ile genişletildiğini, Seleukos Dönemi Stratonikeiası'nın bu ikinci aşamada kurulmuş olabileceğini aktarmaktadır (Tırpan 1983, s.210, Res. 1; Tırpan 1990, s.217–234; Tırpan 1998a, s.1).

[19] Stratonikeia'nın diğer demosları Koliorga, Koraia ve Lobolda'dır (Şahin 1976, s.23–24).

[20] M.Ö. 167 yılında bölgedeki Rodos hakimiyetinin sona ermesinin ardından Crysaoris Birliği'nin merkezinin Lagina'ya taşınması, bunun göstergesidir (Şahin 1976, s.44).

Stratonikeia, M.Ö. 240 yılında Rodos hakimiyetine girmiştir[21]. M.Ö. 205 yılında Makedonya kralı Phillip'in kenti eline geçirmesi, Stratonikeia ve demoslarının fidye ödeyerek bağımsızlıklarına kavuşması, Rodos hakimiyetinin güçlü olmadığını gösterir[22]. M.Ö. 167 yılında Roma'nın yardımları ile Karia'nın bütün kentleri bağımsızlıklarına kavuşmuştur[23]. Bölgenin önemli merkezlerinden biri olan güçlü Mylasa antik kenti ile Stratonikeia'nın arasında M.Ö. 143 yılında ortaya çıkan sınır anlaşmazlığına Roma Senatosu hakemlik etmiştir. M.Ö. 130 yılında Roma'ya karşı baş kaldıran Pergamon varisi Aristonikos'un Romalılar'dan korunmak için Stratonikeia'ya sığınması, kentin bu dönemdeki siyasi gücünün göstergesidir[24]. Bunlara dayanarak M.Ö. 2. yy'ın ikinci yarısı içinde Stratonikeia'nın Mylasa ile sınırı olan, geniş bir hakimiyet bölgesine sahip bağımsız ve güçlü bir kent olduğunu söyleyebiliriz.

Anadolu'yu Romalılar'dan temizlemek için uğraşan Pontus kralı Mithridates'e karşı Roma'yı savunan Stratonikeia, M.Ö. 88 yılında Mithridates'in işgaline uğramıştır. Romalılar, M.Ö. 81 yılında Pontuslular'ı yenmiş ve Stratonikeia'yı mükafatlandırmak amacıyla kentin 50 km. güneydoğusunda yer alan Hydisos şehri ve topraklarını Stratonikeia'ya vermişlerdir[25]. Böylece Stratonikeia, M.Ö. 1. yy'ın ilk yarısında oldukça geniş topraklara sahip bağımsız bir kent konumuna gelmiştir. M.Ö. 40 yılında Partlarla birleşen Labianus, Romalılar'a karşı başlattığı mücadelede Stratonikeia'ya saldırmış fakat ele geçirememiş, bunun üzerine Lagina Hekate Tapınağı'nı yağmalamıştır[26]. Bu olaydan zarar gören Kutsal Alan'ın yeniden imarı için İmparator Augustus, M.Ö. 27 yılında büyük bağışta bulunmuştur. Bu bağış kitabesi halen Propylon'un kapı lentosunda yer almaktadır.

---

[21] Robert-Robert 1958, s.563.

[22] M.Ö. 189 yılına ait bir yazıtta Stratonikeia ile Rodos arasında sınır anlaşması olduğu ve Bargylia'nın bu anlaşmaya hakemlik yaptığı bilinmektedir (Robert-Robert 1958, s.263, n. 2).

[23] Lagina'da bulunan Rhodos Helios Rahipleri'ne ait bir kitabe ve Rhodos elçisinin Roma Senatosu'nda, Stratonikeia'nın kendilerine Antiokhos ve Seleukos tarafından verildiğini açıklayan söylevi, Rhodos hakimiyetinin belgeleridir (Foucart 1890, s.365, no: 4).

[24] Junghölter 1989, s.131–135.

[25] M.Ö. 81 yılında alınan senato kararı Hekate Tapınağı'nın duvarlarına kazınmıştır (Diehl-Cousin 1885, s.437–474; Sherk 1969, s.105–111, no: 18; Şahin 1982, s.4–9, no: 505).

[26] Schober 1933, s.15–16; Bean 1980, s.67; Junghölter 1989, s.131–135.

II.2. Lagina'da Yapılan Araştırmalar ve Çalışmalar

Antik yazarlardan Strabon (XIV. 660), Tacitus (Annales III. 62) ve Byzantionlu Stephanus (V) Kutsal Alan ile ilgili bilgi vermektedir.

Lagina'da ilk araştırma 1743 yılında Pococke tarafından gerçekleştirilmiştir[27]. Yine aynı yüzyılda Chandler de Kutsal Alanı ziyaret etmiştir[28]. W.W. Leake, 1822 yılında Küçük Asya'da gerçekleştirdiği araştırma gezileri sırasında gördüğü yerleri anlattığı kitabında, Lagina Hekate Tapınağı'nı tanıtmış ve bulduğu bazı kitabeleri yayınlamıştır[29]. W.A. Waddington, 1835 yılında Lagina'da yaptığı çalışmalar sırasında tespit ettiği yazıtların kopyalarını almış, resimlerini çekerek yayınlamıştır[30]. 1856 yılında Lagina'ya gelen C.T. Newton, Hekate Tapınağı'nın planını çıkarmaya çalışmış, temenos duvarının krokisini çizmek için yaptığı sondaj kazıları sırasında 7 adet kabartmalı friz bulmuştur[31].

1879 yılında G. Hirschfeld Kutsal Alan'daki yazıtların bir kısmını yayınlamıştır[32]. O. Benndorf yaptığı küçük çaplı sondajlar ile ilk defa tapınağın tam olarak planını çıkarmıştır[33]. 1881 yılında G. Niemann ve F. V. Luschan tarafından yürütülen kazı çalışmaları ile 8 adet kabartmalı friz ile birkaç kitabe daha bulunmuştur[34]. Aynı yıllarda, A.M. Hauvette-Besnault ve M.M. Dubois Lagina'da bulunan yazıtları yayınlamışlardır[35]. 1882 yılında Gölbaşı Anıtları üzerine çalışan K.G. Lanckoronski ve ekibi, 1883 yılı şubat ayında Lagina'da kısa bir araştırma yapmışlardır. 1885 yılında G. Cousin ve M. Ch. Diehl, tapınağın naos duvarlarına kazınmış olan senato kararını birkaç yazıtla birlikte yayınlamışlardır[36]. M.M. Legrand ve J. Chamonard, 1891 yılında tapınak frizlerinden 9 tanesini daha çıkartıp bilim alemine tanıtmışlardır. Aynı yıl 17–31 Ekim tarihleri arasında

[27] Pococke 1745, s.65.

[28] Chandler 1817, s.54.

[29] Leake 1824, s.230.

[30] Waddington 1870, s.536–548.

[31] Newton 1863, s.554, Plt. 77–80. Bu çalışmalar sırasında bulunan ve çok kötü durumda olan frizler yerinde bırakılmıştır.

[32] Hirschfeld 1879, s.314–315.

[33] Benndorf 1882, s.164–167.

[34] Petersen-Luschan 1889, s.152, 154–156.

[35] Hauvette-Besnault-Dubois 1881, s.185–191.

[36] Diehl-Cousin 1885, s.437–474.

Lagina'ya gelen Osman Hamdi Bey 17 friz daha bulmuş[37], bunları köydeki bir depoya taşıtarak emniyet altına almıştır. 1892 yılındaki çalışmalara J. Chamonard da katılmıştır. Osman Hamdi Bey Propylon, Tapınak ve Stoa'da kazı yapmış, Kutsal Alan'ın ve yapılarının planları üzerine çalışmıştır. 30 Eylül–20 Ekim 1892 tarihleri arasında tapınak frizlerini ve kırık parçalarını toplayarak İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne taşımıştır.

Tapınağın batı cephesi frizleri ilk olarak 1895 yılında J. Chamonard tarafından yayınlanmış, frizlerin stili ve tarihi ile ilgili önerilerde bulunulmuştur[38]. 1902 yılında heyete katılan Halil Ethem Bey de yeni bulgular ışığında Hekate Tapınağı'nın ve Kutsal Alan'ın planını çıkarmıştır. Bu çalışmaya M.M. Wiegand ve H. Knackfuss'da katılmıştır. Elde edilen bilgiler G. Mendel tarafından desteklenerek 1912 yılında yayınlanmıştır[39]. 1933 yılında A. Schober, Lagina frizlerini tekrar ele alıp daha detaylı bir çalışma yapmıştır[40]. 1931 yılında J. Keil ve F. Miltner tarafından detaylı fotoğrafları alınan frizlerden C.T. Newton'un Lagina'da bıraktıkları aranmışsa da bulunamamıştır.

Yusuf Boysal, 1967–70 yıllarında Lagina ve çevresinde yaptığı kazı ve araştırmalarda yörenin Eski Tunç Çağı'ndan itibaren kesintisiz iskan gördüğünü belgeleyen malzemeler bulmuştur[41]. Lagina'da 1993 yılında Ahmet A. Tırpan başkanlığında çalışmalara başlanmıştır. Bu tarihten itibaren, Kutsal Alan ve çevresinde, düzenli ve sistemli kazı ve restorasyon çalışmaları devam etmektedir. Buradaki yapılar bir plan dahilinde açığa çıkarılarak, Propylon ve Tapınak'ta olduğu gibi belirli bir seviyeye kadar ayağa kaldırılmıştır. Kazılarda ele geçen eserler Bodrum, Milas ve Muğla Müzeleri'nde muhafaza edilmektedir.

[37] Osman Hamdi Bey Amerikan arkadaşına yazdığı mektupta, bir Grek Tapınağı'na ait 40 m. uzunluğunda, iyi korunmuş ve kısmen boya kalıntıları görülebilen friz bulduğunu aktarmıştır. Frothingham 1891, s.512–513.

[38] Chamonard 1895, s.235–262, Plt. 10–15.

[39] Mendel 1912, s.428–542.

[40] Schober 1933, s.26–54.

[41] Boysal 1970, s.63–93; Boysal 1979, s.389–390.

II.3 Kutsal Alan İçindeki Yapılar

Dört tarafı stoalarla çevrili Hekate Kutsal Alanı 142x150 m. genişliğinde bir sahayı kaplamaktadır. Kutsal Alan'da yapılan çalışmalarda en erken buluntular Geometrik Dönem'e ait seramikler, M.Ö. 5. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen terrakotta figürün parçaları[42] ve naos sondajında çıkan sikkelerdir[43]. Bu dönemde hangi yapıların var olduğu bilinmemektedir ancak M.Ö. 4. yy'a tarihlenen duvar örgüsü ve arkeolojik buluntular burada en azından M.Ö. 4. yy'da bir peribolosun olduğunu göstermektedir.

M.Ö. 2. yy'da Lagina bölgenin dini merkezi haline gelmiş ve sonrasında Stratonikeia'nın desteği ile yeniden düzenlenmiştir. Bugün kalıntılarını gördüğümüz birçok yapı bu dönemden sonra inşa edilmiştir.

II.3.1 Stoa

Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın dört tarafını çevreleyen Stoa'da ilk çalışma 1892 yılında Osman Hamdi Bey tarafından yapılmıştır (Resim 1). Bu çalışmalarda Lagina Hekate Tapınağı'nda ve Altar'da düzenlenen dini törenleri[44] izlemek için gelen insanların soğuktan ve sıcaktan korunabilmeleri düşüncesinin yanı sıra, oturup bu törenleri izleyebilmeleri için Stoa'nın ön tarafına yapılan ve 11 basamaktan oluşan oturma sıraları tespit edilmiştir[45]. 1994 yılında ise Stoa ile Propylon'un bağlantısını çözmek amacı ile Batı

---

[42] 1974 yılında Y. Boysal tarafından Tapınak ile Altar arasındaki alanda yapılan sondaj çalışmasında Geometrik Dönem'e ait seramikler ve M.Ö. 5. yy sonuna tarihlenen terakota figürinler bulunmuştur (Şahin 1976, s.19, Dipnot: 63). Ancak Bodrum Müzesi'ne teslim edilen bu eserler müzede görülememiştir.

[43] Tapınağın naosunda 1999, 2000 ve 2001 yıllarında yapılan kazı çalışmalarında M.Ö. 6.-1. yy arasına tarihlenen sikkeler bulunmuştur (Afacan 2003, Katalog bölümü).

[44] Daha önceki araştırmalarda bulunan yazıtlara göre Hekate Kutsal Alanı'nda birden fazla şenliğin yapıldığı bilinmektedir. Bunlardan en önemlisi, M.Ö. 81 yılından sonra her dört yılda bir düzenlenmeye başlanmış olan Hekatesia-Romania şenliğidir. Çeşitli oyunlarla birlikte bir kaç gün süren anahtar taşıma şenlikleri esnasında anahtar taşıyan geç kız (kleidophoros) anahtarı Lagina'dan alıp Stratonikeia'ya götürüyor ve oradan geri getiriyordu. Bu işlem hem yeraltı dünyasının anahtarının Hekate'nin elinde olduğunu, hem bu dini merkezin Stratonikeia'ya bağlı olduğunu gösteriyordu. Bunun yanı sıra her yıl belirli bir ayın otuzuncu gününde ise tanrıçanın doğum gününü kutlamak için törenler yapılıyordu.

[45] Törenleri izlemek için gelen kişiler, Propylon'dan sonra on basamağı inmeden kuzeybatıya dönerek giriş kapısından Stoa'ya geçmekte ve Stoa önündeki basamaklara oturmaktaydılar. Stoa giriş kapısındaki basamak ve eşik taşındaki aşınmalar, Propylon'daki bu kapının ne kadar çok kullanıldığını açık bir şekilde göstermektedir.

Stoa'nın güney ucunda kazı çalışmaları yapılmış, Stoa'nın zemini ile ön sütun sırasının oturduğu stylobat döşeminin alt yapısı ortaya çıkarılmıştır[46] (Resim 2).

Tapınak ile bağlantılı olan ve diğer cephelerden bağımsız planlanan Batı Stoa'nın inşasının Geç Helenistik Dönem'de başladığı, Augustus Dönemi'nde ise diğer üç cephenin inşa edildiği Kutsal Alan'da bulunan yazıtlardan bilinmektedir. Mimari elemanlarda görülen dönem özelliklerinden hareketle imar faaliyetlerinin M.S. 1. yy. ortalarına kadar devam ettiği tespit edilmiştir[47].

II.3.2 Propylon

Propylon'da 1892 yılında, Osman Hamdi Bey tarafından kazı çalışmaları yapılmıştır (Resim 3). Yapı ile ilgili detaylı kazı ve restorasyon çalışmaları 1993 yılında Prof. Dr. Ahmet A. Tırpan tarafından başlatılmıştır[48]. Propylon'un batı yönü, üç basamaklı bir alt yapı üzerine apsidal planlı inşa edilmiştir. Antalar arasında, Efes tipi kaideler üzerinde yükselen dört Ionik sütun yer almaktadır. Doğu tarafında ise on basamaklı bir alt yapıya sahip olup antalar arasında Efes tipi kaideler üzerinde yükselen iki Ionik sütun görülmektedir. Bugün orthostat blokları seviyesine kadar ayağa kaldırılan Propylon, plan açısından şimdilik Anadolu'da bilinen tek örnektir (Resim 4).

Kutsal Alan'da bulunan yazıtlara göre burada daha önceki dönemlere ait bir girişin var olduğu bilinmektedir[49]. Ancak günümüze dek ayakta kalan giriş kapısı, üzerinde bulunan yazıta göre İmparator Augustus Dönemi'nde inşa edilmiştir[50].

II.3.3 Altar

Hekate Tapınağı'nın güneydoğusunda yer alan Altar'da, 1998–2002 yılları arasında kazı çalışmaları yapılmış, yapının büyük bir kısmı açığa çıkarılmıştır (Resim 5). Tapınağa bakan kuzeybatı cephesinde basamakların yer aldığı Altar'ın üç yönü Ion düzeninde sütun sırası, en dış kısmı ise bir parapet ile çevrilmiştir. Alışılmış diğer anıtsal altarlardan farklı olarak burada basamaklar Altar'ın dar cephesinde yer almaktadır. Yapının bir deprem ile

[46] Stoa ve peristasis döşemesi hakkında bkz. Tırpan 1996, s.213–214.

[47] Gider 2005, s.103–108.

[48] Tırpan 1996, s.209–228.

[49] Diehl-Cousin 1887, s.156–158, no:63; Şahin 1982, s.67, no:668.

[50] Yazıtın çevirisi: "Dindarlığıyla herkesten farklı, vatanın babası, tanrının oğlu, tanrı Imperator Caesar Augustus, tanrıça Hekate'ye dinsiz davranılınca, Hekate'nin başlangıçtan beri hayatta tanrıların yanında, insanların arasındaki gerçek itibarını bizzat iade etmiştir" (Diehl-Cousin 1887, s.151, no:56; Şahin 1982, s.14, no:511; Rumscheid 1994, s.23).

yıkıldığı ve sonrasında tamir edilmesi gibi herhangi bir faaliyette bulunulmadığı görüşü arkeolojik bulgularla desteklemektedir.

Tapınak ile Altar'ın bir yön birliği içermemesi her iki yapının da farklı dönemlerden olduğunu göstermektedir[51]. Mimari bezemeler ve arkeolojik verilere göre Altar, İmparator Augustus Dönemi'nde inşa edilmiş olmalıdır.

II.3.4 Bizans Yapısı ve Şapel

Altar'ın batı yönüne, içinde Dorik arşitrav blokları ve sütun tamburlarının da yer aldığı devşirme malzemelerle bir Şapel inşa edilmiştir[52] (Resim 6). Altar'ın podyumu şapelin kuzeydoğu duvarı olarak kullanılmış, güneybatısındaki sütun kaideleri ise in situ şekilde Şapel içinde değerlendirilmiştir.

Şapel ile Tapınak arasındaki düzgün mermer döşeme üzerinde, güneydoğu-kuzeybatı yönünde konuşlandırılmış, Şapel ile bağlantılı olan bir Bizans Yapısı yer almaktadır[53] (Resim 7). Yapının tüm duvarlarında devşirme malzeme[54], ön cephesindeki sütunlu düzenlemede ise Stoa'dan taşınan Dorik mimari elemanlar kullanılmıştır[55].

II.3.5 Naiskoslar

Bizans Yapısı'nda yapılan kazı çalışmalarında, devşirme malzeme olarak kullanılmış olan üst yapı elemanları bulunmuştur. Bunlar arasında tam alınlıklar vardır. Bulunan alınlıklardan birisi, üzerindeki yazıta göre İmparator Augustus için yapılmış bir naiskosa ait olduğunu, bir diğeri ise üzerindeki kabartmaya göre Zeus'a ait olabileceğini göstermektedir[56] (Resim 8). Bulunan yazıt, mimari blok ve kabartmalara göre; Kutsal Alan

[51] Tırpan-Söğüt 2000, s.153–162; Tırpan-Söğüt 2001, s.299–310.

[52] 1999 yılında bu alanda yapılan kazı çalışmaları sırasında, Şapel'in kuzeybatı duvarında bir heykel bulunmuştur (Tırpan-Söğüt 2001, s.299–310).

[53] Tırpan-Söğüt 2002, s.343–350.

[54] Bizans Yapısı'nın güneybatı duvarında Tapınağa ait friz bloğu duvar taşı olarak kullanılmış şekilde bulunmuştur (Tırpan-Söğüt 2002, s.343–350).

[55] Bizans Yapısı'nın ön cephesindeki düzenlemede kullanılan kaide, sütun ve üst yapı elemanlarının bir kısmı Stoa'dan taşınmıştır.

[56] Tırpan-Söğüt 2000, s.156; Şahin 2002, s.1–21.

içerisinde Hekate Tapınağı haricinde naiskosların varlığı kesin olmakla birlikte, tam sayıları ve bunların tamamının kimlere ait olduğu bilinmemektedir[57].

II.3.6 Diğer Yapılar

Kutsal Alan'da halkın onurlandırdığı kişilere ait heykellerin dikildiği anıtsal toplu[58] ve tekli[59] heykel kaideleri bulunmaktadır[60]. Grup anıtların dışında, kaide sütun ve başlıktan oluşan tekli anıtların varlığı da bilinmektedir[61]. Burada bulunan yazıtlarda Kutsal Alan içinde yaşayan insanlardan söz edilmektedir[62]. Tapınak'ta görevli rahiplerden oluşan bu grup olasılıkla Altar'ın güneydoğusundaki terasta yer alan evlerde yaşamaktaydı[63]. Ayrıca yazıtlardan öğrendiğimize göre Kutsal Alan içinde belirli ihtiyaçların karşılanabildiği dükkanlar[64] ve bir Çeşme yapısı[65], Kutsal Alan dışında ise Hayvan Pazarı[66] ve Havuz[67] yer almaktadır.

---

[57] M. Çetin Şahin tarafından incelenen yazıtlara göre; M.Ö. 188–167 yılları arasındaki Rodos hakimiyeti Dönemi'nde, Rodos ve Helios'a ait bir yapının inşa edildiği de bilinmektedir (Şahin 1981, no:504; Şahin 1997, s.99).

[58] Propylon'un kuzeyinde, Leon'un oğlu, Antipatros'un evlatlığı Menekles ve Epainetos için, M.Ö. 1. yy'ın 2. yarısında, halk tarafından bir anıt dikilmiştir. Yazıttan öğrendiğimize göre bu anıt üzerinde, sözü geçen iki kişinin altın taçlı bronz heykelleri yer almaktadır. Bu anıtın kazısı tamamlanmış, bulunan mimari bloklara göre restitüsyonu yapılmış ve bu restitüsyona göre anıt ayağa kaldırılmıştır (Şahin 1997, s.85–86; Tırpan 1999, s.237–256).

[59] Kutsal Alan içinde, üzerine yazıt kazınmış olan yuvarlak formlu bronz heykel kaideleri bulunmuştur.

[60] Kutsal Alan'da tanrı, tanrıça, imparator, rahip, rahibe, anahtar taşıyıcı ve halkın onurlandırdığı kişilere ait 16 heykelin var olduğu yazıtlarla sabittir.

[61] Kutsal Alan'da yapılan kazı çalışmalarında bulunan, kaide, sütun ve Korinth başlığından oluşan anıt sütun bunun göstergesidir.

[62] Hatzfeld 1920, s.75–100; Şahin 1982, s.22, K 524, 5, s.64–65, K 664, 8, s.73, K 678, 5–6, s.75, K 682, 9.

[63] Kutsal Alan'ın güneydoğu bölümünde yapılan küçük çaplı kazı çalışmasında rahip evine ait olduğu düşünülen yazıtlı kapı sövesi bulunmuştur (Şahin 1997, s.105). Evlerin olduğu bölümün kazısı yapılmadığı için bu evler hakkında detaylı bir şeyler söylemek güçtür.

[64] Bean 1976, s.477; Bean 1980, s.75–76.

[65] Kutsal Alan'ın yakınında, havuz veya kaynaktan çeşmeye uzanan su kanalının yapımı ile ilgili bir yazıt bulunmuştur (Şahin 1982, s.21, K 522, 1-2; Bean 1980, s.76). Muhtemelen bu kanal havuzdan Kutsal Alan'da bulunan bir çeşmeye uzanıyordu. Ancak Kutsal Alan içerisinde her hangi bir çeşme kalıntısı bilinmemektedir.

[66] Diehl-Cousin 1887, s.156–158, no:63; Şahin 1982, s.67, no:668, 8–10.

[67] Tırpan 1996, s.209–228.

III HEKATE TAPINAĞI

III.I Tapınağın Konuşlandırılması

Lagina Hekate Tapınağı, Batı Stoa'nın ön tarafına kuzeybatı-güneydoğu doğrultuda inşa edilmiştir. Güneydoğusunda, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda konuşlandırılmış Altar yer almaktadır (Resim 9). Tapınak ile bağlantılı inşa edilen Altar'ın yapı ile yön birliği içinde olmaması, farklı dönemlerde inşa edildiklerini düşündürmektedir. Ancak aynı döneme tarihlendiği düşünülen Batı Stoa ile $11^{o'}$lik açı ile kesişmesi, yön birliği içinde olmayan Tapınak ve Altar'da düzenlenen törenlerin daha rahat şekilde izlenebilmesi düşüncesinin yansımasıdır[68].

Kutsal Alan'ın dört bir tarafını çevreleyen Stoa'nın dış duvarı aynı zamanda peribolos duvar olarak kullanılmıştır (Çizim 1). Peribolos duvarının iç cephesinden alınan ölçülere göre; Tapınak, yaklaşık olarak kuzey peribolosa 48 m. mesafede $90^{o'}$lik açı ile doğu peribolosa 65 m. mesafede $90^{o'}$lik açı ile ve güney peribolosa 75 m. mesafede $90^{o'}$lik açı ile konuşlandırılmıştır. Kutsal Alan'ın kuzeybatısında açısı genişleyen Batı peribolosa olan mesafesi, güneybatı köşesinden 38 m., kuzeybatı köşesinden ise 43.50 m.dir. Ölçülerden de anlaşıldığı gibi yapı Kutsal Alan'ın batı sınırına yakın alana inşa edilmiştir.

Kutsal Alan'daki yapıların tamamının geometrik kurallara uygun olarak inşa edilmiştir. Buna göre Propylonun iç cephesinde yer alan in-antis sütunların oturduğu stylobat bloklarının uç noktasında sütunların orta aksı merkez olarak kabul edilmiş ve bu noktadan belirli açılarla gönderilen ışınlar ile yapıların oturtulacağı köşeler belirlenmiştir. Buna göre Batı Stoa'nın kuzeybatı köşesi ile Kuzey Stoa'nın kuzeydoğu köşesinin merkezi nokta ile arasında $60^{o'}$lik bir açı vardır. Doğu Stoa'nın kuzey ve güney köşesi ile merkezi nokta arasında yine $60^{o'}$lik bir açı söz konusudur. Güney Stoa'nın doğu ve batı köşesi ile merkezi nokta arasındaki açı $30^{o'}$dir. Kutsal Alan'ın ana yapısı olan Hekate Tapınağı ve Altar'ın yerlerinin de geometrik kurallar çerçevesinde belirlendiği tespit edilmiştir. Tapınağın güneybatı köşesi ile Altar'ın kuzeybatı köşesi arasında $30^{o'}$lik açı söz konusu iken Tapınağın her iki uzun kenarları $15^{o'}$lik açı yapmaktadır. Tapınak ile Altar'ın her bir köşesinin birbirleri arasındaki oranlar da bu doğrultuda değişmektedir. Sonuç olarak Kutsal Alan'daki her bir yapının köşeleri merkezi noktayla 15°, 30°, 45° ve $60^{o'}$lik açılar ile kesişmektedir.

[68] Gider 2005, s.110.

Yapıların birbirleri arasındaki açılara gelince; Tapınak, güneydoğusunda yer alan Altar ile 75°, güneybatısındaki Propylon ile 90°'lik bir açı ile kesişmektedir[69]. Yapının güneybatı köşesinden Altar'ın kuzeybatı köşesine olan mesafesi 25.50 m., Propylon'un kuzeydoğu köşesine mesafesi 44 m., Tapınağın güneydoğu köşesinden Altar'ın kuzeydoğu köşesine mesafesi 20 m., Propylon'un güneydoğu köşesine olan mesafesi ise 66 m. ölçülmüştür.

III.2 Plan Tanımlaması

Tapınak, 27.78x21.09 m. ölçülerinde, 1.56 m. yüksekliğindeki 5 kresipli bir krepidoma üzerine oturtulmuştur. Alt yapı, yer yer doğal kayanın düzeltilmesi ile oluşturulmuş ve kalan bölümleri düzgün kesilmiş konglomera taşlarla desteklenerek kot seviyesi ayarlanmıştır. Dört cephede de stylobatın kenarlarında sağlamlığı artırmak düşüncesi ile çift sıra mermer blok kullanılmıştır. Krepislerden itibaren stylobat ve tapınağın kendisi mermerden inşa edilmiştir. Üst örtüde yine mermer kalipter ve stroterler kullanılmıştır.

Hekate Tapınağı 8x11 sütunlu, pseudo-dipteros plan tipinde inşa edilmiştir. Dönemin modasının yansıması olarak Korinth düzeni tercih edilmiştir. Sütunlar, alt çapın 2.5 katı aksial aralığa sahiptir ki bu da plinthe genişliğinin iki katına eşittir. Orta aks sütunlarının aksialitesi ise sütun alt çapının 2.9 katı olarak belirlenmiştir. Stylobatın dört kenarında da pteron genişliği 1.5 aksial aralığı, dolayısıyla plinthe genişliğinin 3 katı mesafeye sahiptir.

III.3 Alt Yapı

Hekate Tapınağı'nda yapılan kazı çalışmaları sonucu stylobat seviyesine kadar sağlam durumda olan yapının yerinde düştüğü şekli ile açılan kaide ve ilk tamburları yerlerine konmuştur. Böylece tapınağın kuzey cephesine ait, kaide ve ilk tamburlar tamamlanmış, batı cepheye ait altı, doğu cepheye ait dört tambur yerlerine yerleştirilmiştir. Oldukça tahrip olan güney cephede stylobat bloklarının sağlam olmaması nedeniyle burada bulunan kaide ve sütun tamburları tasnif alanına taşınmıştır (Resim 10).

Yaşanan yıkıcı bir depremin ardından işlevinin sona erdiği belirlenen yapının özellikle batı cephesinde yapılan kazı çalışmalarında bu durum net olarak belirlenebilmiştir. Güneye doğru yıkılmış olan mimari bloklar alt yapıdan itibaren sırasıyla

[69] Altar, Propylon ile 75°, Batı Stoa ile 90°'lik açı ile kesişmektedir.

izlenebilmektedir. Fay hattının tam yapının bulunduğu alandan geçmesi nedeniyle stylobatta çökmeler meydana gelmiş ve blokların büyük çoğunluğu parçalanmış, bir kısmı ise yerlerinden oynamıştır (Çizim 3). Bunun yanı sıra stylobat bloklarının bir kısmı da daha sonraki dönemlerde inşa edilen yapılarda kullanılmak üzere taşınmıştır. Tüm bu tahribatlara rağmen yapının doğu, batı ve kuzey cephesinde krepislerin büyük oranda sağlam olduğu görülmektedir (Resim 11).

Tapınağın temel seviyesinin ne şekilde düzenlendiği bilinmemektedir. Yer yer euthynteria seviyesinin açıkta olduğu bölümlerde, yapının üzerine oturduğu doğal kayanın düzeltildiği ve kalan bölümlerde düzgün kesilmiş konglomera bloklar ile desteklendiği görülmektedir. Euthynteria bloklarının görünen tüm yüzeyleri kabaca düzeltilmiştir. Euthynteriayı tapınağın her noktasında aynı düzleme getirmek için alt yapının nasıl düzenlendiği tespit edilememiştir. Ancak 1999–2002 yıllarında naosta, 2003 yılında Tapınağın güneydoğu köşesinde yapılan kazı çalışmalarında, yapının doğal kaya üzerine oturtulduğu anlaşılmıştır[70]. Bu nedenle kot seviyesini ayarlayabilmek için yer yer doğal kayanın kesilerek, bazı bölümlerde ise beslenerek istenilen kotun oluşması sağlanmış olmalıdır. Yerlerinden alınan stylobat bloklarının görünen alt kısımlarında konglomera blokların kullanıldığı görülmektedir. Stylobatın kenarlarında ise alt yapı mermer bloklarla desteklenmiştir. Sütunların oturduğu bölümleri tamamen çevreleyen çift sıra mermer bloklar, stylobata aktarılan üst yapının ağırlığına karşın dayanıklılığı artırmak amacı ile düşünülmüştür. Blokların tamamı kenetler ile birbirlerine bağlanmıştır. Basamak bloklarının oturduğu bölümlerde ise kenetlerin yanı sıra zıvanalar da kullanılmıştır. Alt yapısı büyük oranda sağlam olan Tapınağın euthynteria uzunluğu 27.78 m., genişliği 21.09 m.dir[71].

Yapının doğu ve güney cephelerinde açıkta olan euthynteria basamak genişliği 0.24 m. ölçülmüştür. Standart bir uzunluğu olmayan euthynteria blokları arasında hiçbir bağlayıcı unsur kullanılmamıştır. Buna karşın basamaklar, yatayda kırlangıçkuyruğu şeklindeki demir kenetler, düşeyde ise dübeller ile sabitlenmiştir. Kenetler bir üst basamağın altında kalacak şekilde yerleştirilmiştir (Resim 12). Basamak sıraları köşelerde, yerine uygun olarak kesilmiş köşeli bloklarla çerçevelenmiştir (Resim 13).

---

[70] Tırpan-Söğüt 2004, s.87–100; Tırpan-Söğüt 2005b, s.371–386.

[71] Osman Hamdi Bey tarafından başlatılan ve Edhem Bey tarafından tamamlanan tapınak planında, yapı 21.035x28.026 m. (Mendel 1912, s.433), Webb'in yayınında ise 21.30x28.00 m. (Webb 1996, s.108), Pohl'un yayınında ise 28.02x21.30 m. (Pohl 2002, s.76, Tabelle 1) olarak verilmektedir.

Stylobat döşeminde farklı ölçülerde, düzgün kesilmiş mermer bloklar kullanılmıştır (Resim 14–15). Sütunların oturduğu blokların tamamı birlik içinde olup 1.24x1.24 m. ölçülerinde kare, diğerleri ise farklı ölçülerde kare ve dikdörtgen formludur. Giriş kısmı güneybatı cephede yer alan asıl tapınak yapısı geniş bir pronaos ve naostan oluşmaktadır. Opisthodomos bölümü yoktur (Çizim 4). Naos, pronaosun taban döşemesinden 0.60 m. yüksekliktedir. Stylobatta görülen anathrosis, bu alanda bir basamak düzenlemesinin varlığına işaret etmektedir. Bu veriler doğrultusunda hazırlanan restitüsyon önerisinde, eşik seviyesindeki son basamak ile ikinci basamak eşik genişliğine eşit olarak verilmiştir. İlk basamak ise bir öncekinden 0.60 m. daha geniş işlenmiş ve yanlara doğru döndürülmüştür. Basamaklar 0.20 m. yüksekliğinde, 0.60 m. genişliğindedir. Eşik taşı seviyesindeki son basamak ise 0.70 m. genişliğindedir. Stylobat yüzeyindeki anathrosisten anlaşıldığına göre basamaklar pronaosun yan duvarlarına kadar yaslandırılmamıştır. Pronaos duvarlarının iç kısmını dolanan toichobat da bunu kanıtlamaktadır. Yüzeyde görülen aşınmalar ise basamakların yanlara doğru döndürüldüğünü düşündürmektedir (Çizim 4).

Pronaosta naosa çıkışı sağlayan basamakların hemen önünde, stylobat bloklarının yüzeyinde yer alan dübeller buradaki farklı bir düzenlemeye işaret etmektedir. Pronaosun yan duvarlarının iç kısmını dolaşan toichobatın yüzeyinde yer alan 0.10x0.10 m. ölçülerindeki oyuklukların bu dübellerin aksında yer alması ve dübellerin aksının 0.15 m. olması, bu alanda yaklaşık 0.20–0.25 m. genişliğinde parapetlerin kullanıldığını düşündürmektedir (Çizim 5). Kutsal Alan'da bulunan bir yazıtta "Aelianus ve karısı Arria'nın, Hekate'ye naostaki parapetleri adadıklarından bahsedilmektedir[72]. Yazıtta bahsi geçen parapetlerin bu alandaki kullanım amacı net değildir.

Pronaosta görülen bir başka düzenleme ise in antis sütunlar arasındadır. Antalar ile sütunlar arasında kalan alan ile Ion başlıklı in antis sütunların arası daha sonraki bir kullanım evresinde kapatılmış (Çizim 5) ve yüzeydeki izlerden anlaşıldığı kadarıyla iç tarafa doğru açılan kapılar eklenmiştir. Bu düzenlemenin hangi amaçla yapıldığı gelecek dönemde yapılacak olan çalışmalarla netlik kazanacaktır.

Tapınaklar genelde eski kültlerin üzerine inşa edilmişlerdir. Hekate Tapınağı'nın eski bir kült merkezinin üzerinde olup olmadığı kesin değildir. Ancak 1999–2002 yıllarında Tapınağın naosunda yapılan sondaj kazısında taban seviyesinden 1.75 m. aşağıya

[72] Şahin 1982, s.85-86, no: 698, 700.

inilmiştir[73] (Resim 16). Bu çalışmalardan elde edilen verilerden hareketle burada eski bir kült yerinin var olduğu düşünülmektedir. Çünkü dar bir alanda kül yığıntıları, kısmen yanmış figürün parçaları, çok miktarda çıkan çeşitli renkte cam fal taşları, rozet formunda elbise süsleri, fildişi eserler ve M.Ö. 6.-1. yy arasına tarihlenen sikkeler ele geçmiştir. Bunlar buradaki kült merkezine bırakılan hediyelerdir. Özellikle sikkelerde bir stratigrafinin olmaması, bu buluntuların daha sonra dolgu malzemesi olarak kullanıldığının göstergesidir.[74] Bu nedenle ele geçen bu buluntular, Kutsal Alan'da var olan eski kült yerine gelen hediyelerin kutsallığını korumak amacı ile yapının naosuna bırakılmış olmalıdır. Naosun kuzeydoğu cephesinde yer alan bothros ise yeraltı tanrıçası Hekate'ye sunu yapıldığının göstergesidir[75] (Resim 17).

III.4 Düşey Taşıyıcı Elemanlar

III.4.1 Duvarlar

Naos ve pronaos duvarları, çift sıra düzgün kesilmiş mermer bloklardan inşa edilmiştir. En alt sırada toichobat ile birlikte duvar 0.99 m. kalınlığında iken toichobat seviyesinin bitiminden itibaren 0.78 m. olarak devam etmektedir. Naos ve pronaos duvarlarının alt kısmında yer alan 0.90 m. yüksekliğindeki orthostat blokları günümüze dek in situ olarak koruna gelmiştir (Resim 18). Orthostat bloklarının alt kısmı hem içte hem dışta toichobat ile çevrelenmiştir[76] (Resim 19). Bu toichobat bloklarının naosa bakan yüzleri naos duvarına bitişik yapılmış olup tek sıra halinde naosu çevirmektedir. Orthostat seviyesinin üstünde daha küçük boyutlu mermer bloklar kullanılmıştır. M.Ö 81 yılında Mithridates'e karşı kazanılan savaşın anısına kutsal yerin dokunulmazlığını onaylayan Roma Senatosu'nun kararının kazındığı[77] naos duvar bloklarının bir kısmı, batıdaki, bir kısmı ise doğudaki tasnif alanında yer almaktadır. 0.43–0.475 m. yüksekliğindeki bu blok

[73] Bu çalışmalarda M.Ö. 6.-1. yy arasına tarihlenen sikkeler (Afacan 2003, Katalog bölümü), büyük bir çoğunluğu süs eşyası olarak kullanılmış olan altın parçaları, pişmiş toprak figürünler, cam ve fildişi eserlerin yanı sıra kült açısından önemli bilgiler içeren yazıtlı steller bulunmuştur.

[74] Tırpan-Söğüt 2002, s.343–350.

[75] Tapınak naosundan çıkan toprakların analizinde çok miktarda üzüm polenine rastlanmıştır. Araştırmacılara göre bu kadar çok polen ancak şarap döküldüğü zaman olabilir. Bu nedenle naos içindeki bothrosa şarap sunusu yapıldığı düşünülmektedir. Nitekim Tapınağın kuzey frizlerinde betimlenen sunu sahnesi Tapınak naosunda yapılan bu törenlerle ilgili olmalıdır (Tırpan-Söğüt 2005a, s.24–36).

[76] Ünlü mimar Hermogenes'in yapılarında görülen bu özellik Hekate Tapınağı'na da yansıtılmıştır.

[77] Diehl-Cousin 1885, s.437–474; Sherk 1969, s.105–111, no: 18; Şahin 1982, s.4–9, no: 505.

ölçüleri yaklaşık olarak orthostat seviyesinin üstüne gelen duvar bloklarının ölçülerini vermektedir.

Tapınağın her iki ante bloğu yerindedir (Resim 20). Kaidede torusa giyoş motifi, kyma reversaya ise lesbos kymationu ve inci payet dizisi işlenmiştir (Resim 21). Kazı çalışmaları sırasında bulunan tek ante başlığının bir cephesine, alttan itibaren inci-payet dizisi, lesbos kymationu, ters lotus-palmet örgesi ve yumurta dizisi işlenmiştir (Çizim 8). Diğer cephede kaulis çanağından çıkan, yüzeyi yivlendirilmiş kaulis sapları sağa ve sola doğru spiral oluşturarak devam ettirilmiş, başlık en üst seviyede abakus ile sonlandırılmıştır (Resim 22). Ante bloklarının yüzeyinde Kutsal Alan ile ilgili önemli bilgiler içeren yazıtlar yer almaktadır[78].

III.4.2 Sütun Kaideleri

Tapınağın pronaos kısmında yer alan in-antis sütunlar Efes tipi kaidelidir (Resim 23). Plintheden hemen sonra çift astragal ile ilk scotiaya ve yine çift astragal ile ikinci scotiaya geçilmiş, scotiaların altı ve üstü düz bir profil ile sınırlandırılmıştır. Yüzeyi yivlendirilmiş olan torus kısmı ise sütun alt tamburu ile birlikte işlenmiş ve düz bir profil ile apophygeye geçilmiştir (Çizim 9). İn-antis sütun kaideleri 1.14x1.14 m. ölçülerindeki plintheler üzerine yerleştirilmiştir.

Tapınağın peristasis sütunları Attik Ion kaidelidir (Resim 24). Plinthe ve sütun kaidesi aynı bloktan yapılmıştır. Plinthe üzerinde torus ve trochilos yer alır. Üst torus ise sütun alt tamburu ile birlikte işlenmiş olup, direk apophyge kısmına geçilmiştir (Çizim 10). Sütun kaidelerinin oturduğu plintheler 1.16x1.16 m. ölçülerindedir.

III.4.3 Sütun Tamburları

Tapınağın peristasis sütunları 4 tamburdan oluşmaktadır. Bugüne kadarki kazı çalışmalarında bulunan ve yönlerine göre tasnif alanına konulan sütun tamburlarından hareketle sütun yüksekliği 6.90 m. olarak tespit edilmiştir. Başlık yüksekliklerinde tespit edilen ± 0.035 m. ölçü farkı, sütun yüksekliklerinin de ± 0.035 m. değiştiğinin göstergesidir.

24 Ionik yivli olan sütun tamburlarından, kaideler üzerine gelen ilk tamburlar üst torus ve apophyge kısmı ile birlikte işlenmiştir (Resim 25). Alt torus, üst torustan daha büyük verilmiştir. Yivler, alt ve üst bitiminde yuvarlak forma sahiptirler. Flutesler bıçak

[78] Diehl-Cousin 1887, s.161–163, no:71; Hatzfeld 1920, s.70–72; Şahin 1982, s.15, no:512

sırtı şeklinde işlenen arrisler ile birbirlerinden ayrılmışlardır. Üst tamburların apopthygesi dışbükey formlu üç profilden oluşmaktadır. Alttaki ve üstteki, orta profile nazaran geride bırakılmıştır (Çizim 11).

Alt kısmı yuvarlak formlu işlenmiş olan flutesler, 0.015 m. genişliğindeki arrisler ile birbirlerinden ayrılmıştır. Fluteslerin sütun alt kısmında ölçülen genişlikleri 0.10 m., derinlikleri ise 0.05 m.dir. Sütun tamburlarına paralel olarak yukarıya doğru daralan flutesler en üst seviyede 0.08 m. genişliğe, 0.035 m. derinliğe ulaşmaktadır.

Sütun tamburların işlenişinde farklar tespit edilmiştir. Batı, doğu ve kuzey cepheye ait tamburların alt kısmına üçer dübel deliği açılmış iken güney cepheye ait tamburlarda ikişer dübel deliği kullanılmıştır (Resim 26). Dübel deliklerinin ölçüleri cephelere göre farklılık göstermektedir. Doğu ve batı cephede 0.025x0.025 m., kuzey cephede 0.02x0.02m. ölçülerinde kare formlu dübel delikleri kullanılmış iken, güney cephede 0.03x0.025 m., 0.035x0.035 m., 0.035x0.02 m. ölçülerinde değişen, kare ve dörtgen formlu dübel delikleri görülmektedir. Doğu ve batı cepheye ait sütun tamburlarının üst yüzeyinde 0.06x0.06 m., kuzey cephede ise 0.07x0.07 m. ölçülerinde üçer kanallı zıvana oyuğu tespit edilmiştir. Güney cephenin sütun tamburlarında 0.045x0.045 m. ölçülerinde ikişerli kanallı zıvana oyuğu yer almaktadır. Tamburların alt yüzeyine açılan dübel delikleri ile üst yüzeyine açılan zıvana oyukları kendi arasında eşkenar üçgen meydana getirecek şekilde yerleştirilmiştir. Bu alanın ortasına yerleştirilen kaldırma deliklerinin işlenişi güney cephede değişmektedir. Diğer cephelerde 0.09x0.025 m. ölçülerinde dörtgen formlu kaldırma deliklerinin aksine güneyde 0.07x0.07 m. ölçülerinde kare formlu kaldırma delikleri kullanılmıştır.

III.4.4 Sütun Başlıkları

Pseudo-dipteros planlı Hekate Tapınağı'nın peristasisi 8x11 sütunludur. Tapınağın etrafını 1 sıra halinde 34 sütun çevrelemektedir[79]. Ancak bugüne kadarki kazı çalışmalarında toplam 24 adet sütun başlığı bulunmuştur. Sütun başlıkları, tapınakta bulunan tüm mimari elemanlarla birlikte bulundukları yönlere göre tasnif edilmiştir. Bu başlıklardan 8 tanesi kuzey peristasise, 7 tanesi güney peristasise, 5 tanesi doğu peristasise,

[79] Ante duvarları arasındaki in-antis sütunlar Ion başlıklıdır.

daha önceki çalışmalar sırasında bulunan ve Stratonikeia kazı evinin bahçesine taşınan başlıkla beraber 4 tanesi de batı peristasise aittir[80].

III.4.4.1 Kuzey Peristasis Başlıkları

Tapınağın kuzey cephesine ait 8 Korinth başlığı bulunmuş, bunlar kuzeydeki tasnif alanına taşınmıştır. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda kuzey başlıklarının hepsi tamamlanmıştır. Başlık yükseklikleri 0.93 m. ile 0.99 m. arasında, alt çap ölçüleri 0.645 m. ile 0.675 m. arasında değişmektedir. Kuzey cephe başlıkları, ilk sıra kenger yapraklarının kaideyi oluşturan hattında genişliğe en çok sahip olan başlıklardır (Resim 27). Kenger yapraklarının gözleri ise genellikle çift oyuktan oluşmuştur. Bu gözler aralarında açılan bir kanalla birbirlerine bağlanmış, uzun ve oval bir form almıştır (Resim 28). Yaprakların bazılarında göz uçları açık, bazılarında ise kapalıdır. Bu göz formları kuzey başlıklarının bütün kenger yapraklarında görülmekte iken, kaulis çanaklarından çıkan iç ve dış kenger yapraklarının gözleri daha farklıdır. Bunlar tek oyuktan oluşmuş olup, göz uçları kapalıdır. Bu nedenle diğerlerin aksine yuvarlak bir forma sahiptirler.

İlk sıra kenger yapraklarının üstünde yer alan ikinci sıra kenger yapraklarının arasından çıkarak yukarıya doğru devam eder şekilde işlenen kaulis sapının yüzeyi yivlendirilmiştir. Yiv sayısı 5 ile 6 arasında değişmektedir. Ancak bu cepheye ait tek bir başlıkta 3 kaulis çanağı yivsiz yapılmıştır. Bu da başlığın yarım kalmış olabileceğini düşündürmektedir. Bazı başlıklarda birinci kenger yapraklarının ortasından çıkan kaulis çanakları alttan yukarıya doğru çıktıkça genişlerken bazı başlıklarda ise alttan yukarıya doğru daralmaktadır. Kaulis çanağının içinden heliks ve volüt yayları çıkmaktadır. Bu cepheden sadece bir başlıkta volütler sağlam olarak günümüze kadar ulaşabilmiştir. Ortasına kanal açılan heliks yayları, başlığın kalathos kısmı ile birlikte işlenmiştir. Heliks kıvrımları iki boğum yaparak abakus çiçeği sapına doğru spiraller oluşturmaktadır.

Kuzey başlıklarının abakus yüksekliği 0.12 m ile 0.15 m arasında değişmektedir. Abakusu ortalar şekilde ve abakus kanalisinden yukarıya doğru taşmış şekilde işlenmiş olan abakus çiçeği sadece bir başlıkta görülebilmektedir. Bu başlık örneğinde abakus çiçeğinin, ortada yer alan bir göbek, göbekten daha yüksek işlenmiş, aşağıya ve yukarıya doğru kıvrımlar yaparak devam eden bir çiçeğin yaprağını andıran formda ve göbeği

[80] 2002 yılında Tapınağın güneyinde yapılan kazı çalışmaları sırasında bulunan sütun başlığı halen açma alanındadır.

çevreleyen kısımlardan oluştuğunu söyleyebiliriz. Abakus çiçeği sapı bir başlık hariç tamamında kıvrım yapmadan, düz bir şekilde işlenmiştir (Çizim 12).

III.4.4.2 Güney Peristasis Başlıkları

Bugüne kadarki çalışmalarda Tapınağın güney cephesine ait 7 başlık açığa çıkarılmıştır (Resim 29). Bu cepheye ait kalan tek başlığın da önümüzdeki dönemlerde yapılacak kazı çalışmalarında bulunması muhtemeldir.

Tapınağın ön cephesinde kullanılan bu başlıklar, diğer cephelere nazaran daha büyük boyutlu işlenmişlerdir. Bunun, ön cepheyi daha muazzam gösterme çabasının sonucu olduğu açıktır. Başlık yükseklikleri 0.975 m. ile 1.005 m. arasında değişmektedir. Güney başlıklarının alt çapı 0.645–0.675 m. ölçülmüştür.

Güney başlıklarının birinci sıra kenger yapraklarının en geniş kısmı kaide oluşturan hattır[81]. Başlıkların kenger yapraklarının rölyef yükseklikleri kuzey ve batı cephe başlıklarına oranla daha fazladır. İlk sıra yapraklarda dikenler arasında oluşan göz şeklindeki boşluklar oval formdadır ve uçları açık işlenmiştir (Resim 30) . Gözler yaprağın kenarına değil, biraz daha iç tarafına doğru kaydırılmıştır. Gözlerin orta damara doğru uzanan yan damarlarla birleştiği nokta daha yüksek işlenerek derinlik kazandırılmıştır. İlk sıra kenger yaprağında görülen bu özellikler aynı şekilde diğer kenger yapraklarına da uygulanmıştır. Yapraklar, alttan yukarıya doğru daralmakta ve uç kısımları dışa doğru kıvrılmaktadır.

İlk sıra kenger yapraklarının üstünde, ikinci sıra kenger yapraklarının arasından çıkarak yukarıya doğru devam eder şekilde işlenen kaulis sapının yüzeyi yivlendirilmiştir. Yiv sayısı 5 ile 9 arasında değişmektedir. Birinci sıra kenger yapraklarının ortasından çıkan kaulis çanaklarının rölyef yükseklikleri Kuzey ve Batı cepheye ait başlıkların rölyef yüksekliklerinden fazladır[82]. Kaulis çanaklarının arasından çıkan volüt yayları sadece bir başlıkta sağlam olarak koruna gelmiştir. Heliks yayları ise birbirlerine karşılıklı gelerek abakus çiçeğine doğru kıvrılarak spiralleri oluşturmaktadırlar. Bazı başlıklarda spiraller abakus çiçeği sapını aşarak, neredeyse birbirlerine dokunacak kadar yakınlaşmışlardır. Bu başlıklardaki spirallerin röliyef yükseklikleri oldukça fazladır. Güney cepheye ait

[81] Birinci sıra kenger yapraklarının alt kısmında genişlik 0.23 m ile 0.215 m arasında değişmektedir.

[82] Birinci sıra kenger yapraklarının ortasından çıkan kaulis çanaklarının alt kısmının genişliği 0.086-0.11 m., üst kısmının genişliği ise 0.09-0.105 m. arasında değişmektedir.

başlıklardan yalnızca bir başlıkta abakus çiçeği aşınmış, diğerlerinde kırılmıştır. Abakus yüksekliği 0.15 m. ile 0.165 m. arasında değişmektedir.

III.4.4.3 Doğu Peristasis Başlıkları

Bugüne kadarki çalışmalarda tapınağın doğu cephesine ait 5 başlık bulunabilmiştir. Ancak bunlardan sadece iki tanesi sağlam durumdadır. Yükseklikleri 0.96 m. ve 0.99 m., başlık alt çapı 0.66 m., 0.675 m. ölçülmüştür.

Başlıklardaki kenger yapraklarının işlenişi güney peristasis başlıkları ile benzerlik içindedir (Resim 31). Dikenler arasında oluşan gözler oval bir formda, uç kısımları açık kalacak şekilde işlenmiştir. Dikenler arasındaki boşluklar ise batı peristasis başlıklarındaki gibi yaprak kenarına değil, biraz daha yaprağın içine girecek tarzda şekillendirilmiştir. Gözlerin orta damara doğru uzanan yan damarlarla birleştiği nokta daha yüksek işlenerek derinlik kazandırılmıştır. Yapraklar, alttan yukarıya doğru daralmakta ve uç kısımları dışa doğru kıvrılmaktadır.

İlk sıra kenger yapraklarının üstünde, ikinci sıra kenger yapraklarının arasından çıkarak yukarıya doğru devam eder şekilde işlenen kaulis sapının yüzeyi yivlendirilmiştir. Yiv sayısı 4-5'tir. Tapınağın diğer cephelerine nazaran kaulis çanaklarında en az rölyef yüksekliğine sahip olan başlıklar doğu peristasis başlıklarıdır. Kaulis çanaklarının içinden çıkan volüt yayları tamamen kırıktır. Ancak günümüze dek sağlam kalan heliks kıvrımları vardır. Helikslerin rölyef yükseklikleri diğer başlıklara nazaran daha fazladır. Spiraller abakus çiçeğinin sapı ile birlikte işlenmişlerdir. Abakus çiçeklerinden günümüze dek sağlam korunan yoktur. Abakus yüksekliği 0.135 m. ve 0.15 m. ölçülmüştür.

III.4.4.4 Batı Peristasis Başlıkları

Bugüne kadar yapılan çalışmalarda tapınağın batı peristasis başlıklarından 4 tanesi ancak bulunabilmiştir. Bunlardan biri Stratonikeia kazı evinin bahçesine taşınmıştır. Bir tanesi ise 2002 yılındaki kazı çalışmalarında bulunduğu şekliyle açma alanında yer almaktadır. Diğerleri tapınağın batısındaki tasnif alanına taşınmıştır.

Batı peristasis başlıkları 0.945–1.005 m. yüksekliğindedir. Başlıklarda kenger yapraklarının rölyef yüksekliği ve yaprak uçlarının dışa doğru yaptığı kıvrımlar bariz bir belirginliğe sahip değildir (Resim 32). Dikenler arasındaki boşluklardan oluşan gözler yuvarlağa yakın bir form sergilemekte olup, göz uçları çok az açık bırakılmıştır. Bazı başlıklarda gözler tek oyuktan oluşmakta iken bazılarında ikinci sıra yaprakların gözleri yan yana iki oyuktan oluşmaktadır.

Batı başlıklarının birinci sıra yapraklarının en geniş yeri kaideyi oluşturan hattıdır[83]. Birinci sıra kenger yapraklarının ortasından çıkan kaulis saplarının yüzeyi yivlendirilmiştir. Kaulis sapının yiv sayısı hepsinde 5'tir. Heliks yayları, Kuzey peristasis başlıklarında olduğu gibi kanallı verilmiştir. Spiraller, abakus çiçeğinin sapı ile birleşmektedir. Heliks yayları ile birlikte kaulis çanaklarının içinden çıkan volüt yaylarının tamamı kırılmıştır.

Batı peristasis başlıklarının abakus yüksekliği 0.12 m. ile 0.165 m. arasında değişmektedir[84].

III.4.4.5 İn Antis Sütun Başlıkları

Antalar arasında yer alan in-antis sütunlar Ion başlıklıdır. Bu başlıklardan bir tanesi kazı çalışmaları sırasında bulunmuş ve Turgut Belediye binasının bahçesine taşınmıştır (Resim 33). Başlık büyük oranda sağlamdır ancak volüt yaylarından sadece bir tanesi görülebilmektedir. İri grenli mermerden işlenmiş olan başlık yüzeyinde oldukça yoğun aşınmalar vardır. Diğer Ion başlığının ekinusuna ait bir parça bulunmuş olup, kazı alanında muhafaza edilmektedir.

Ion başlığının ekinus kısmına tüm çevresini dolaşan yumurta dizisi işlenmiştir. Volütler arasındaki alt kanalis işlenmemiştir. Ekinus kısmından dışbükey bir profil ile abakusa geçilmiş, abakus tablasının yüzeyi lesbos kymationu ile bezenmiştir. Volütler üç kıvrım yaptıktan sonra orta noktada derin açılan bir matkap deliği ile son bulmuştur. Volüt yüzeyleri dışbükey işlenmiştir. Başlığın yumurta bezemesinde görülen detay formları ve kanalis arasındaki bölüm Priene Athena Tapınağı'nın Ion başlıkları ile karşılaştırılabilir[85]. Buradan hareketle, başlık formunun bilinen yapıların taklidi niteliğinde yapıldığı bu nedenle de tarihi ile ilgili net bilgiler içermediği açıktır.

Başlık yüksekliği 0.31 m., abakus genişliği 0.81x0.81 m. ölçülerindedir. Abakusun üst yüzeyinde ortaya 0.03x0.11 m. ölçülerinde kaldırma deliği, her iki yanında 0.015x0.07 m. ölçülerinde itme deliği açılmıştır.

---

[83] Kaideyi oluşturan hatta kenger yaprakları 0.215-0.255 m. genişliğe sahiptir.

[84] BB2 envanter nolu başlığın abakus kısmı kırık olduğu için ölçüsü alınamamıştır.

[85] Rumscheid 1994, s.134.

III.5 Yatay Taşıyıcı Elemanlar

III.5.1 Arşitravlar

III.5.1.1 Duvar Arşitravları

Tapınağın naos duvarlarının üzerine gelen arşitrav bloklarından 24 tane bulunmuştur. Bu bloklardan sadece iki tanesinin bir tarafı kırık, diğerleri sağlam durumdadır. Blokların uzunlukları 1.05–1.47 m. arasında değişmektedir.

Arşitravların dış cephesine gelen bölümü iki fasciaya ayrılıp, alt fascia boş bırakılmış, üste lotus palmet örgesi işlenmiştir. Taç kısmında ise inci-payet dizisi ve yumurta sırası yer almaktadır. Bloklar en üstte düz bir silme ile sonlandırılmıştır (Resim 34). Arka cephe tamamen kaba yonu bırakılmıştır. Bir grup duvar arşitravında ise ön cephe iki fasciaya ayrılmış olup, fascialar boş bırakılmıştır. Taç kısmına ise inci-payet ve yumurta dizisinden oluşan bezeme işlenmiş ve düz bir bant ile sonlandırılmıştır (Çizim 14-Resim 35).

III.5.1.2 Sütun Arşitravları

Tapınakta yapılan çalışmalarda 35 adet sütun arşitravı bulunmuştur. Bunlardan 14 tanesi sağlam durumdadır. Sağlam durumdaki blokların uzunluğu 2.29–2.36 m. arasında değişmektedir. Köşelere gelen arşitravların uzunlukları ise 2.42-2.62 m. ölçülmüştür.

Arşitravlar aynı cins mermerden kesilen yekpare bloklardan oluşmaktadır. Dış cephesi üç fasciaya ayrılmış, fascialar arasındaki geçişler inci-payet dizisi ile verilmiş, bloğun bitimine taç kısmı işlenmemiştir (Çizim 13-Resim 36). Arşitravların iç cephesi iki fasciaya ayrılmış, üst fasciaya lotus-palmet örgesi, taç kısmına ise inci payet ve yumurta dizisi işlenmiştir. Arşitrav üstte düz bir silme ile sonlandırılmıştır (Resim 37). Arşitrav bloklarının alt kısmında yer alan soffitlerin kenarları inci-payet dizisi ile sınırlandırılmış olup orta kısmı dışbükey formda işlenmiştir (Resim 38).

Tapınağın duvar arşitravlarının dış cephesine, sütun arşitravlarının ise iç cephesine işlenen lotus-palmet örgesi Rumscheid tarafından A Tipi olarak gruplandırılmıştır[86]. Bu tipte, lotus çiçeğinin taban çanağının altından geçen ve palmet tabanında alttan saran heliks karakteristiktir (Resim 39). Blokların çoğunluğunun bulunduğu bu tipin içinde birçok varyasyon vardır. Heliksler farklı aralıkta kıvrım oluşturdukları için farklı büyüklükte

[86] Rumscheid 1994, s.133.

spirallere sahiptir. Bu spiraller ya açık olarak bitiyor ya da düğmelerle doldurulmuştur. Taç kısmına işlenen yumurta dizisinde yumurtalar arasında yer alan oklar lotus çiçeğinin ve palmetin orta yaprağı ile aynı eksende olması gerekmektedir. Ancak bazı bloklarda simetriye pek dikkat edilmediği görülmektedir. Bu detayın kombinasyonu bloktan bloğa fark ettiği için büyük bir olasılıkla birçok usta aynı planı küçük farklarla uygulamıştır (Resim 40).

III.5.2 Frizler

III.5.2.1 Naos Frizleri

2000 ve 2002 yılı kazı sezonunda yapılan çalışmalarda iki adet friz bloğu bulunmuş, Turgut Kasabası'nın merkezindeki kazı evinde koruma altına alınmıştır. Bunlardan ilki tapınağın güneybatı köşesinde stylobat seviyesine kadar dolmuş olan toprağın üst seviyesine yakın alanda bulunmuştur. Köşeye gelen bu bloğun dar yüzünde ve uzun yüzünde rölyefler bulunmaktadır. Frizin dar yüzünde biri oturur, diğer ikisi ayakta, üç çıplak erkek figürü betimlenmiştir. Köşede ise bu toluluğa sırtını dönmüş, başı chlamys ile örtülü ayakta duran hüzünlü bir yüz ifadesine sahip kadın figürü yer almaktadır. Bu figürün önünde frizin tam köşesine yerleştirilmiş, gövde kısmı ile frizin uzun cephesine doğru uzanmış Okeanos ya da nehir tanrısı benzeri, patetik ifadeli sakallı bir erkek figürü bulunmaktadır. Uzun cephede, merkezde ok ve sadağı ile cepheden betimlenmiş, ayakta duran bir Artemis figürü ile her iki yanında ikişerli gruplar halinde kompoze edildikleri anlaşılan dokuz genç kız rölyefi yer almaktadır (Resim 41). Üst profili lesbos kymationu ile bordürlenmiş olan friz bloğu 0.60 m. yüksekliğindedir.

Diğer friz bloğu ise, 2002 yılı kazı çalışmalarında, Bizans Yapısı'nın güneybatı duvarında devşirme malzeme olarak kullanılmış şekliyle bulunmuştur. Blok, duvara enlemesine yani kabartmalı kısmı içte kalacak şekilde yerleştirilmiştir. Ön yüzünde, başları tahrip edilmiş, gövdelerine ait bazı kısımlarda kırıklar bulunan iki tanrı ve iki tanrıça betimlenmiştir (Resim 42). Her iki kenarda bulunan figürlerden soldaki Hermes, sağdakinin ise Persephone olduğu anlaşılmaktadır. Ortadaki oturan kadın figürünün Demeter, ayakta duran erkek figürünün ise Hades olduğu düşünülmektedir[87].

1891 yılında İstanbul'a taşınan bir köşe friz bloğu ile 2000 ve 2002 yıllarındaki kazı çalışmaları sırasında bulunan iki friz bloğunun ölçüleri daha önce bulunanlardan 0.395 m.

[87] Tırpan-Söğüt 2002, s.343–350; Tırpan-Söğüt 2005a, s.24–34.

daha küçüktür. Bu nedenle Schober bu frizlerin altara ait olduğunu ileri sürmektedir[88]. Ancak yapılan çalışmalarda bunların altara ait olmadığı, naos duvarları üzerindeki frizlerin de kabartmalı olduğu tespit edilmiştir[89]. Duvarlar üzerine gelen frizlerdeki betimler diğerlerinden farklıdır. Bulunan bloklara göre güneybatı yönde muhtemelen Troia savaşına katılan kahramanlar betimlenmiştir. Aynı yere ait bir başka friz bloğu üzerinde ise Hermes, Demeter, Hades ve Persephone'nin olduğu bir sahne vardır. Bu iki bloğun taç kısmına işlenen lesbos kymationu arasında farklar tespit edilmiştir. İlk blokta 0.075 m. olan taç kısmının tamamına lesbos kymationu yerleştirilmiş iken, 2001 yılında bulunan blokta alt kısmına silme profili eklendiği görülmektedir. Sütunların üzerine gelen frizlerde olduğu gibi bu frizlerde de savaş ve mücadeleden çok, barış ve durağan sahneler betimlenmiştir.

III.5.2.2 Peristasis Frizleri

Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda 18. yy'dan bu yana yapılan çalışmalarda 36 friz bloğu ele geçmiştir. Bu friz bloklarından 33 tanesi 1892 yılında Osman Hamdi Bey tarafından İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne taşınmış ve 1912 yılında Mendel tarafından katalogları yapılmıştır[90]. Mendel'e göre frizin toplam uzunluğu 83.702 m.dir. Çünkü 85.702 m.lik stylobat ölçüsünden, stylobatın en dış kenarının frizin düşme kenarına olan açıklığını-ki bu dört kenarda da yaklaşık 0.25 m. ölçüsündedir- çıkartmak gerekmektedir. Buna göre doğu ve batı cephesindeki friz uzunluğu 17.565 m., kuzey ve güney cephesindeki friz uzunluğu ise 24.286 m.dir. Mendel bu hesaplamayı Edhem Bey tarafından tamamlanan tapınak planının ölçülerine göre belirlemiştir. Ancak yeni yapılan ölçümlere göre Hekate Tapınağı'nın stylobat genişliği 17.76x24.45 m.dir ve toplamda stylobat ölçüsü 84.42 m'ye tekamül etmektedir. Friz blokları stylobat kenar seviyesinden 0.27, plinthe seviyesinden 0.23 m. içte yer almaktadır. Bu ölçümler doğrultusunda uzun cephelerde 23.90 m., kısa cephelerde 17.22 m. uzunluğunda friz yer almaktadır.

İlk kez 1912 yılında Mendel tarafından yapılan katalogda, güney ve kuzey cephe frizleri tapınağın uzun kenarına, doğu ve batı cephe frizleri ise kısa kenarına yerleştirilmiştir. Bu nedenle güneybatı-kuzeydoğu yönde konuşlandırılan Tapınakta ara yönler yerine ana yönler kullanılmış olmalıdır. Bu durumda, bizim güney cephe olarak tanımladığımız yapının ön cephesi doğu olarak kabul edilmiş ve frizler buna göre yerleştirilmiştir.

---

[88] Schober 1933, s.105–108.

[89] Tırpan-Söğüt 2002, s.343–350; Tırpan-Söğüt 2005a, s.24–34.

[90] Mendel 1912, s.428–542.

Bir diğer olasılık ise yönlerin karıştırılmış olabileceği düşüncesidir. Çünkü Edhem Bey tarafından çizilen ve G.E. Bean[91] ve M.Ç. Şahin[92] tarafından kullanılan Kutsal Alan'ın vaziyet planında doğu taraf kuzey olarak gösterilmiştir. Öyle ki, sözü edilen bu yayınlarda ön tarafında 11 basamak yer alan Batı Stoa tanımlanırken "Güney Stoa" diye söz edilmektedir[93]. Aynı karışıklık Mendel tarafından da yapıldıysa, bu durumda güney cepheye verilen friz blokları aslında batı cepheye, kuzey cepheye verilen friz blokları da aslında doğu cepheye aittir. Dolayısıyla da tapınağın doğu tarafındaki uzun kenarında Amazonlar ile Grekler arasındaki barış ve dostluk anı[94] (Resim 43), batı tarafındaki uzun kenarında Karialı tanrılar işlenmiştir (Resim 44). Tapınağın her iki kısa kenarından ön cepheye gelen güney tarafta tanrı ve tanrıçaların yaşamı ile ilgili sahneler (Çizim 15-Resim 45), kuzey kısa kenarda ise Gigontomakhia betimlenmiştir[95] (Resim 46).

Mendel'in kataloguna göre tapınağın güney peristasisine ait 11 friz bloğu (13.325 m.), doğu peristasisine ait 4 friz bloğu ve kuzeydoğu köşe bloğunun dar cephesi (5.95 m.), kuzey peristasisine ait 12 friz bloğu (15.525 m.), batı peristasisine ait 6 friz bloğu (7.73 m.) bulunmuştur[96]. Buna göre, güney cephede 8 blok, doğu cephede 8 blok, kuzey cephede 8 blok, batı cephede ise 7 blok eksiktir[97]. Eksik olan bu friz bloklarının önümüzdeki dönemlerde yapılacak olan çalışmalarda bulunması muhtemeldir.

---

[91] Bean 1976, s.477; Bean 1980, s.74–75.

[92] Şahin 1976, s.47–48, Fig. 4.

[93] Gider 2005, s.35.

[94] Bu betimler, M.Ö. 81 yılında Roma ile Stratonikeia arasında yapılan dostluk anlaşmasının bir yansıması olarak yorumlanmaktadır (Webb 1996, s.108–120).

[95] Mendel'in katalogunda tapınağın doğu cephesindeki frizde Zeus'un doğumu ve yaşamı ile ilgili konular yer almaktadır. Burada Hekate, Zeus'un babası Kronos'a bir taş sunmaktadır. Kuzey yönde Amazonlar ile Grekler arasındaki dostluk anı işlenmiştir. Burada Hekate bu dostluğun onuruna yere kutsal içki dökerken betimlenmiştir. Batıda Gigontomakhia işlenmiştir. Hekate frizde, elindeki meşalesi ile bu savaşı izlerken görülmektedir. Güney yöndeki betimlemeler ise kesin olarak tanımlanamamış, figürlerin Karialı tanrıları ve onların kentlerini simgelediği düşünülmektedir (Mendel 1912, s.428–542). Ayrıca bkz. Chamonard 1895, s.235–262, Plt. 10–15; Schober 1933, s.26–54, Webb 1996, s.108–120.

[96] Mendel 1912, s.438.

[97] Webb 1996, s.117. Mendel ise, güney peristasise ait 9 friz bloğu, doğu ve batı peristasise ait 8, kuzey peristasise ait 7 friz bloğunun eksik olduğunu savunmaktadır (Mendel 1912, s.439–441).

Sütunların üzerine gelen frizlerde dört ana konunun işlendiği belirlenmiştir[98]. Tapınağın frizlerinde dört ayrı konunun işlenmesi Helenistik Dönem tapınaklarında görülen farklı bir uygulamadır. Frizlerde, M.Ö. 2. yy'ın ilk yarısında görülen savaş ve kargaşa döneminin ardından gelen barış ve dostluk ön plana çıkarılmıştır[99]. Bunlardan en önemli sahne olan ve tapınağın batısında bulunan Gigantomakhia Bergama Zeus Altarı'nın frizlerinde de işlenmiştir. İ.Ö. 150 tarihine verilen ve tarihi kesin olan Bergama Zeus Altarı'ndan daha sonra yapıldığı ileri sürülmektedir. Barok ifadelerin burada da bulunması stil kritik açısından önemlidir. Kuzeydeki Amazonamakhia sahnesinde Roma etkisi olduğu görülmektedir. Bu nedenle stil kritik yöntemiyle yapılan çalışmalarda frizler, MÖ. 125'ten itibaren Augustus Devri'ne kadarki zaman dilimi arasına yerleştirilmektedir[100]. Stil olarak görülen bazı ayrıcalıklar, değişik atölyelerden gelen yontucuların çalıştığını gösterir. Eski geleneklere bağlı olarak çalışan yaşlı ustaların yanı sıra yenilikçi genç ustaların da çalıştığı tespit edilmiştir.

III.5.3 Diş Sırası

Bugüne kadar yapılan kazı çalışmalarında 6 adet diş sırası bloğu bulunmuştur. Bu bloklar kolay kırılabilir ebatlarda olduğu için ele geçenlerin tamamı kırıktır (Resim 47). Aldığımız ölçülere göre frizin üzerine gelen diş sırasının yüksekliği 0.215 m.dir. Bloğun alt yüzeyi diş sırasının bittiği noktadan itibaren 0.13 m. ince yonu, diğer kısmı ise kaba yonu bırakılmıştır. Diş sırasının bu şekilde yüksek ve plastik işlenişi Helenistik özelliktir. Daha sonraki örneklerin aksine geison bloklarından bağımsız işlenmiştir[101].

Diş sırasının üzerine bezemeli kyma-recta profiline sahip blok gelmektedir. Altta inci-payet ve yumurta dizisi, üstte ise lotus ve kapalı palmet örgesinden oluşan bezeme, naos ve peristasis arşitravlarının birbirlerine bakan yüzlerinde üst fasciaya işlenen bezeme ile aynıdır (Resim 48). Ancak doğudaki tasnif alanında yer alan kyma-recta profilinde, yumurtalar daha geniş, palmetler ile lotus arasındaki açıklık fazladır (Çizim 16). Oysaki arşitravlarda palmetler lotus çiçeklerine temas etmektedir. Batıdaki açma alanındaki blokta ise bezemeler, özellikle lotus-palmetlerin işlenişinde büyük farklar göze çarpmaktadır

[98] Chamonard 1895, s.235–262, Plt. 10–15; Mendel 1912, s.428–542; Schober 1933, s.26–54, Webb 1996, s.108–120.

[99] Helenistik Dönem'de Pergamon Zeus Sunağı'ndaki Telephos frizinde ilk kez barış konusu işlenmiştir.

[100] Chamonard 1895, s.235–262, Plt. 10–15; Mendel 1912, s.428–542; Schober 1933, s.26–54, Webb 1996, s.108–120.

[101] Daha geç örneklerde diş sırası plastik özelliğini kaybeder, küçülür, bağımsız olmaktan çıkıp, geison veya friz bloğuna eklenti olarak işlenir (Lanckoronski 1892, s.81).

(Resim 49). Üstte düz bir bant ile son bulan profil, üzerindeki bezemelerin alttan bakıldığında tam algılanabilmesi amacı ile dışa fazlaca taşkın işlenmiştir Bugüne kadarki kazı çalışmalarında bezemeli 12 blok bulunmuştur. Bunların tamamı kırıktır. Bu bloklardan sekizi güneydeki tasnif alanında, biri doğudaki tasnif alanında ve kalan üçü ise batıdaki açma alanındadır.

III.5.4 Geison-Sima

Korinth düzenindeki Hekate Tapınağı'nda alışılmış uygulamanın dışında, konsollu geison yerine düz bir geison ve sima kullanılmıştır. Geison-sima blokları, üzerine oturduğu bezemeli bloklardan 0.435 m. dışa taşmaktadır (Çizim 17). Geison-sima aynı bloktan yapılmış olup, kyma recta profili üzerine aslan başı şeklinde çörtenler işlenmiştir (Çizim 18-Resim 50). Bu çörtenler, bir gerçek bir yalancı çörten olarak devam etmektedir. Alınlık kısmının altına gelen bölümde ise sadece geison blokları yer almaktadır. Geison uzantısında, frizlerin üzerine gelen bölümde geşiç için inci-payet dizisi ve hemen altına lesbos kymationu işlenmiştir (Resim 51).

III.6 Alınlık

Bugüne kadar yapılan çalışmalarda kuzey cephenin alınlık blokları tamamlanmış ve tapınağın kuzey cephesindeki boş alana orijinal şekli ile yerleştirilmiştir (Resim 52). Büyük oranda sağlam olan bloklardan sadece orta aksa gelen bloğun bir kısmı kırık iken diğerlerinin kenar ve köşelerinde, taç profilinde kırıklar mevcuttur. Alınlık toplamda 11 bloktan oluşmaktadır. Güney cepheye ait 3 alınlık bloğu bulunmuştur. Bunlardan birisi güney batı kenara ait, diğer ikisi ise tam ortaya gelen bloklardır. 11 bloktan oluştuğu kabul edilen bu cepheye ait diğer 8 bloğun önümüzdeki dönem yapılacak kazı çalışmalarında bulunması muhtemeldir. Alınlık bloklarının bitiş profili Geç Klasik mimaride yaygın olan inci-payet ve yumurta dizisinden oluşmaktadır[102] (Resim 53).

Tapınağın tamamlanan kuzey cephe alınlık bloklarında ve güney cepheye ait iki orta blokta da merkeze gelen blok yüzeyinde herhangi bir dübel oyuğu mevcut değildir. Bu da alınlık süslemesinin olmadığına işaret etmektedir (Çizim 19). Bölgede yaygın olarak kullanılan kalkan motifinin[103] işlenmemiş olması da ilginçtir[104]. Çünkü bölgede ele geçen sikkeler üzerindeki tapınak betimlerinde disk veya kalkan motifi yer almaktadır[105].

[102] Benzer kompozisyon Labraunda Zeus ve Magnesia Artemis Tapınağı'nda görülmektedir. Ancak Artemis Tapınağı'nın alınlık bloklarında sadece yumurta dizisi işlenmiştir.

[103] Akarca 1954, s.33–45.

Turgut Kasabası'nın merkezinde Selahattin Yurtsev'in evinin bahçesinde bulunan, ölçülerinden dolayı tapınağa ait olabileceği düşünülen sağlam durumdaki mermer antefiks parçasından hareketle üst örtüde mermer kalipter ve stroter parçalarının kullanıldığı anlaşılmaktadır (Çizim 20-Resim 54). Antefikste, ortada açık lotus çiçeği, lotusun her iki yanında köşelerden spiral yaparak yukarıya doğru çıkan ve uç kısmında çatallaşan bitkisel bir yaprak motifi yer almaktadır. Antafiksin üst kısmı, lotus çiçeğinin göbek yaprağına uygun olarak yukarıya doğru yarım yuvarlak bir formda işlenmiştir. Ön cephesine bezeme işlenen kalipter 0.425 m. uzunluğundadır. Sağlam durumda olan bu kalipter parçasından hareketle tapınağın üst örtüsünde 0.25x0.425 m. ölçülerinde mermer kalipterin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda stroter parçasına rastlanmamıştır.

[104] Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın Propylon yapısında 1996 yılında yapılan çalışmalarda doğuya bakan alınlığında kalkan motifi kullanıldığı tespit edilmiştir (Tırpan 1998b, s.173–194). Kömür ocakları hafriyat çalışmaları sırasında ortadan kaldırılan bir Dor tapınağına ait mimari parçalar arasında da kalkan motifli bir alınlık parçası yer almaktadır. Bu parçalar bugün terkedilmiş Eskihisar köy camisinin yanındadır.

[105] Price-Trell 1958, s.38.

IV. HEKATE TAPINAĞININ MATEMATİKSEL ORANLARI

IV.I Modülün Belirlenmesi

Vitruvius, bir tapınağın öğeleri ile bütününün genel ölçüleri arasında büyük bir uygunluk bulunması gerektiğini, yani bu yapıların gerek ayrı bölümlerinde, gerekse tümünün tasarımında oran ve bakışım uyumunun öneminden söz etmektedir[106]. Hekate Tapınağı'nın stylobat ölçülerinden itibaren mimari elemanların büyük kısmında bir oranın varlığı tespit edilmiştir. Tapınağın inşasında 3 asal sayısı baz alınmıştır. Bu nedenle de tüm ölçüler 3'ün katı olan 6 sayısına da uymaktadır. Vitruvius, antik dönem matematikçilerinin, mükemmel sayı olarak 6 sayısını kabul ettiklerini aktarmaktadır[107]. Bunun nedeni ise onların hesaplama yöntemlerine sayısal olarak uyan tam öğelerden oluşmasıdır[108]. Hekate Tapınağı'nda esas alınan 3 asal sayısı da bu düşüncenin yansımasıdır. Tapınağın kaplayacağı alanın belirlenmesinden, stylobat ölçülerine ve plan elemanlarının yerleştirilmesine kadar belirlenen ölçülerde 6 sayısı esas alınmıştır. Bu nedenle Hekate Tapınağı için 6 sayısı Modül olarak kabul edilmiştir (Tablo 1-2).

IV.2 Basamaklarda Uygulanan Oranlar

Tapınağın krepis blokları düzgün kesilmiş dörtgen mermer bloklardan oluşmakta olup blokların uzunluğunda bir birlik tespit edilememiştir. Bloklar yatayda kırlangıç kuyruğu şeklinde kenetler, düşeyde ise dübeller ile bir alt krepis bloğuna sabitlenmiştir. Krepislerin altında yer yer açıkta görülebilen euthynteria seviyesinde tapınağın genişliği 21.09 m. (351.5 Modül), uzunluğu ise 27.78 m. (463 Modül)'dir. Yapının oturduğu alanın eninin boyuna oranı $^{3}/_{4}$'tür. Euthynteria genişliğinin 1.3 katı eutyhnteria uzunluğunu vermektedir. Stylobatı çevreleyen krepislerden euthynteria üzerine oturtulan ilk sıra tüm cephelerde 0.36 m. yüksekliğinde 0.45 m. derinliğindedir. Krepis yüksekliği 6 Modül, derinliği 7.5 Modüldür. Krepis yüksekliği ve derinliği sütun alt çapına paralel olarak ait olduğu yapının boyutuna göre değişmektedir. Krepis yüksekliğinin sütun alt çapına oranı

[106] Vitruvius III. I. 3.

[107] Vitruvius III. I. 6.

[108] Antik dönem matematikçilerine göre bir, altıda birdir (1= 1/6). İki, üçte bir (2=3/6); üç, bir yarım (3= 2/6); dört, altının 2/3'ü; beş, altıda beş iken altı, mükemmel sayıdır. Sayı büyüdükçe birim eklenir. Örneğin, altının üçte birinin eklenmesiyle sekiz, bir yarım eklenmesiyle dokuz, yani tam sayı+bir yarım (6+3) yapar, on sayısını oluşturan üçte ikinin eklenmesi tam sayı+üçte ikidir (6+2+2=10), beş eklenmiş olan 11 sayısında altıda beş vardır. 12 ise 2 tam sayıdan oluşur (6+6=12).

1:0.4, genişliğinin oranı ise 1:0.5'tir. Yani, krepis yüksekliğinin 2.5 katı, krepis derinliğinin ise 2 katı sütun alt çapını vermektedir.

İkinci sıradan itibaren stylobat seviyesi dahil 0.30 m. olan krepis yüksekliği tüm cephelerde 5 Modül olup, 3 katı sütun alt çapını vermektedir. Krepislerin yüksekliğinin sütun alt çapına oranı 1:0.33'tür. İkinci sıra krepisler 0.42 m. derinliğinde olup 7 Modüle denk gelmektedir. Sütun alt çapına oranladığımızda ise 1:0.46'lık bir oran elde edilmektedir. Kperis genişliğinin 2.15 katı sütun alt çapına eşittir. 0.405 m. derinliğinde olan üçüncü krepisler, 6.75 Modül ve sütun alt çapına oranı 1:0.45'tir. Dördüncü krepisler ise 0.39 m. derinliğindedir. Sütun alt çapına oranı 1:0.43 olarak hesaplanan son krepisler 6.5 Modüle tekamül etmektedir. Üçüncü krepis derinliğinin 2.23 katı, son krepis derinliğinin ise 2.3 katı sütun alt çapına eşittir (Tablo 1). İlk krepisten itibaren stylobata kadar 1.56 m. kot farkı ortaya çıkmaktadır ki bu da 26 Modüldür.

IV.3 Stylobatta Uygulanan Karelaj Sistemi ve Oranları

Tapınağın euthynteriası 21.09x27.78 m. ölçülerinde olup 351.5x463 Modül olarak belirlenmiştir. Eutynterianın eninin boyuna oranı $1.3=^{3}/_{4}$'tür. Erken Helenistik Dönem'den itibaren pseudo-dipteros tapınaklarda uygulanan euthynteria oranı $1.75=^{4}/_{7}$ ile $1.5=^{2}/_{3}$ arasında değişmektedir. Hekate Tapınağı'nda ise bu oran $1.3=^{3}/_{4}$ olup Helenistik Dönem'de uygulanan en düşük orana sahiptir. 17.76x24.45 m. ölçülerindeki stylobat 296x407.5 Modül olarak hesaplanmıştır. Buradan da stylobatın enin boyuna oranı $1.38=^{5}/_{7}$ olarak tespit edilmektedir. Helenistik Dönem pseudo-dipteros planlı tapınaklarda stylobat oranları $1.83=^{5}/_{9}$ ile $1.6=^{3}/_{5}$ arasında değişmektedir (Tablo 3). Stylobatın eninin boyuna oranında da Hekate Tapınağı'nda en düşük oran tespit edilmiştir.

Hekate Tapınağı'nın stylobatında karelaj sistemi uygulanmış olup, plan elemanları bu sisteme göre yerleştirilmiştir. İlk kez mimar Pytheos tarafından Priene Athena Tapınağı'nda uygulanan bu sisteme göre stylobat yüzeyi hayali olarak 6x6 ayak[109] ölçüsünde satranç tahtası gibi eşit karelere bölünmüş, bütün mimari öğeler bu kareler göz önünde tutularak yerleştirilmiştir. Hermogenes de Magnesia Artemis Tapınağı'nda aynı sistemi uygulamış olup, karelaj alanlarının ölçülerini aksial aralığa eşit olarak belirlemiştir.

Hekate Tapınağı'nın 17.76x24.45 m. ölçülerindeki stylobatı enlemesine ve boylamasına karelajlara ayrılmıştır (Çizim 6). Enlemesine ve boylamasına belirlenen

[109] 1 Ayak= 0.295 m.

karelejlar 2.32 m. uzunluğundadır ki bu da peristasis sütunlarının aksial aralığına eşittir. Orta akstaki karelaj, buradaki aksial aralığa uygun şekilde 2.60 m. olarak belirlenmiştir. Bu ölçüler doğrultusunda stylobat yüzeyi enlemesine 10, boylamasına 7 parçaya bölünmüştür. Sütun kaideleri, enlemesine ve boylamasına belirlenen karelaj alanlarının kesiştiği noktaya yerleştirilmiştir. En dışta kalan 0.62 m.lik alan da plinthe genişliğinin yarısı olan 0.58 m.lik ölçüden 0.04 m. daha fazladır. Bu 0.04 m.lik ölçü kaidelerin stylobat kenarından ne kadar içte yerleştirileceğinin göstergesidir. Gerek Priene Athena gerekse Magnesia Artemis Tapınağı'nda stylobat yüzeyi hayali olarak eşit karelere bölünmüştür. Aynı sistem Hekate Tapınağı'nda da uygulanmıştır. Stylobatta enine belirlenen karelajlar yaklaşık 38.5 Modül, orta akstaki karelaj 43.25 Modüldür. Antalar ve in-antis sütunlar da enine ve boyuna belirlenen karelaj çizgilerinin kesiştiği noktalarda yer almaktadır. Ancak pronaos ile naosu ayıran duvar bu kurala uydurulmamıştır. Pronaos ve naosun iki bloktan oluşan duvarlarının birleşme noktası hem enlemde hem boylamda tam karelaj çizgisine değil, 1 Modül dışta kalacak şekilde yerleştirilmiştir.

Stylobat bloklarının yerleştirilmesinde de karelaj sistemi esas alınmıştır (Çizim 7). Buna göre peristasis sütunlarının oturduğu mermer bloklar tüm cephelerde 1.24x1.24 m. ölçülerinde olup birlik içindedirler. Kaidelerin oturduğu bu bloklar arasında kalan stylobat blokları, tüm cephelerde 1.24 m. genişliğinde, 1.16 m. uzunluğundadır. Görüldüğü gibi, plintheler arasında yer alan bloklar plinthe genişliğine eşittir.

İn antis sütunları karşılayan orta sütunların yer aldığı alanda kullanılan stylobat bloklarının ölçüleri 1.25x1.35 m'dir ki bu da hem bu alanda oluşturulan karelaj alanının, hem de orta peristasis sütunlarının aksial aralığına eşittir (125+135=260).

Stylobat blokları pteron açıklığına yerleştirilirken, peristasis sütunlarının oturduğu ilk sıra blokların dışında kalan alan enlemesine üç ana birime ayrılmıştır. Ön ve arka cephe pteronu, antaları karşılayan yan cephenin 3. sıra sütunlarının başladığı alana kadar iki farklı birim, pronaos ve naos duvarlarının her iki yanında kalan alanlar ise bir başka birim olarak belirlenmiştir. Bu ana birimler ise kendi aralarında ara birimlere ayrılmıştır.

Ön cephe pteronu kendi arasında iki ara birime ayrılmıştır. Yan birimlerde, peristasis sütunlarının yer aldığı ilk sıra stylobat bloklarından antaların başladığı noktaya kadarki bu alanlar, tapınağın geneli esas alındığında 3.46 m. uzunluğunda, 3.46 m. genişliğinde kare birimlerdir. Her iki antanın arasında kalan alan ise 8.66 m. genişliğinde, 3.46 m.

uzunluğundadır. Bu birimlere, tapınağa göre boylamasına 13, enlemesine 4 sıra blok yerleştirilmiştir.

Bu birimlere yerleştirilen stylobat bloklarının genişliği birbirini takip eder şekilde 1.16 m. ve 1.24 m., sadece in-antis sütunlar arasında kalan alanda 1.35 m., uzunluğu, ön cepheden itibaren sırasıyla 0.86 m., 0.87 m., 0.86 m. ve 0.83 m., ikinci birimde antalar arasında kalan 4. sıra 0.83 m. yerine 0.93 m. olarak belirlenmiştir.

Pronaos ve naos duvarlarının her iki yanında kalan üçüncü birimi de kendi arasında iki ara birim olarak ayırmak mümkündür. Çünkü tapınağın güneybatı pteronun stylobat blokları daha özenli yerleştirilmiş iken, kuzeydoğu pteronun stylobat bloklarının ölçülerinin belirlenmesinde daha özensiz bir planlama görülmektedir[110]. Güneybatı pteron tapınağın geneli esas alındığında boylamasına 3, enlemesine 13 sıraya ayrılmıştır. Burada kullanılan stylobat blokları, yan peristasis sütunlarından itibaren sırasıyla 1.10 m., 1.24 m. ve 1.05 m. genişliğinde, 1.24 ve 1.085 m. uzunluğundadır. Kuzeydoğu pteron ise enlemesine 13, diğer cephenin aksine, boylamasına 4 sıraya ayrılmıştır. Bu alana yerleştirilen stylobat bloklarının uzunluğu güneybatı pteron ile birlik içindedir. Yan peristasis sütunlarından itibaren ilk iki sıra 0.85 m., üçünce sıra 0.87 m. ve naos duvarının yan tarafındaki son sıra ise 1.145 m. genişliğindedir.

Pronaosta duvarlar arasında kalan alan enlemesine 6, boylamasına 4 sıraya ayrılmış ve stylobat blokları buna göre yerleştirilmiştir. Bu alanda kullanılan bloklardan her iki kenardakiler 1.56 m., ortada yer alan iki sıra ise 1.70 m. genişliğindedir. Enlemesine belirlenen 6 sıradan ilki yani antalar arasında in-antis sütunlarının oturduğu bölüm 1.16 m., devamındaki 4 sıra 1.10 m., naos bölme duvarının ön kısmında, eşik taşının yerleştirildiği sıra ise 0.90 m. uzunluğundadır.

Naosun iç kısmında yapılan çalışmalarda, dört kenarda, süpürgelik kısmının işlendiği stylobat blokları olmasına karşın naosun ortasında döşeme tespit edilememiştir[111].

[110] Bunun nedeni Batı Stoa'yı karşılayan güneybatı pteronun insanların görebileceği alanda, kuzeybatı pteronun ise arka cephede kalmasıdır.

[111] Naosun zemin döşemesinin tamamlanamadığı, süpürgelikler yerleştirildikten sonra meydana gelen deprem sonucu üst yapı mimari elemanlarının naosa düştüğü ve döşeme inşaatının yarım kaldığı düşünülmektedir Tırpan-Söğüt, 2002, s.343–350).

IV.4 Plan Elemanlarının Yerleştirilişi ve Oranları

IV.4.1 Tapınağın Asıl Yapısı

Stylobat yüzeyinde oluşturulan karelaj sistemine plan elemanlarının yerleştirilmesinde antik mimar Pytheos tarafından temelleri atılan ve Hermogenes tarafından geliştirilen modüler sistem uygulanmıştır. Bu sisteme göre karelajlara ayrılan stylobat yüzeyine yerleştirilen yapının ana duvarları ve bölme duvarlarının her bir köşesi ön ve yan cephe peristasis sütunlarını karşılayacak şekilde yerleştirilmelidir. Pytheos tarafından ilk kez Priene Athena Tapınağı'nda uygulanan bu sistemde pronaos ve opishodomos bölümünde yer alan antalar ile in-antis sütunlar, ön ve yan cephelerde peristasis sütunlarını karşılar şekilde yerleştirilmiş iken, bölme duvarlarının tam aksa yerleştirilmediği görülmektedir[112]. Pytheos'un öğrencisi olan Hermogenes Magnesia Artemis Tapınağı'nda modüler sistemi tam olarak uygulamıştır[113]. Pytheos'un başaramadığı, bölme duvarlarının peristasis sütun aksına yerleştirilmesi burada başarıyla uygulanmıştır. Ayrıca in-antis sütunlar ile iç cephede yer alan sütunlar da eksenler sistemi üzerine oturtulmuştur.

Lagina'daki Hekate Tapınağı'nda antaları ve naos köşe duvarları ön ve arka cephe ile yan cephe peristasis sütunlarını karşılar şekilde yerleştirilmiş iken, pronaos ile naosu ayıran bölme duvarında aynı durum söz konusu değildir. Bunda amaç naos derinliğini artırmaktır. Çünkü tapınağın asıl yapısı, yan cephelerde yer alan 11 peristasis sütunundan yedisinin aksialitesine yerleştirilmiştir. Eğer bölme duvarı asıl yapıya ayrılan bu 7 sütundan üçüncü sütun aksına yerleştirilseydi pronaos, dönemin modasının aksine daha dar, eğer dördüncü sütun aksına yerleştirilseydi de naos daha dar olacaktı. Uygulanan sistem ile daha derin bir pronaos elde edilmiştir.

Naosun dıştan dışa genişliği 8.28 m., 138 Modüldür. Naosun iç hacmi 7.38 m. uzunluğunda, 6.51 m. derinliğinde yaklaşık kare bir forma sahiptir. Bu mekanın uzunluğu 123 Modül, derinliği 108.5 Modül olarak belirlenmiştir. Pronaos uzunluğu 5.80 m. ölçülmüştür. Pronaos hacmi 96.5 Modül uzunluğunda, 105.5 Modül derinliğindedir. Pronaos ile naosu ayıran bölme duvarı 0.90 m. genişliğinde, yani 15 Modüldür. Böylece yapının iç hacminin uzunluğu toplamı 14.08 m., 234.5 Modüldür. Yapının duvarları toichobat seviyesinde 0.99 m. genişliğinde, 16.5 Modül, üst kısmında ise 0.78 m.

[112] Rumscheid 2000, s.120, Res. 98.

[113] Bingöl 1998, s.24–35.

genişliğinde, 13 Modül olarak belirlenmiştir. Stylobat üzerine oturtulan asıl tapınak yapısının dıştan dışa uzunluğu 14.97 m. olup, 249.5 Modüle tekamül etmektedir. Genişliği 8.28 m. yani 138 Modül olan yapının eninin boyuna oranı 5:9, 1:1.8'dir. Yapının uzunluğu, stylobat uzunluğunun 3:5'i, 1:1.63 katı, genişliği, stylobat genişliğinin 4:9'u, 2.15 katıdır (Tablo 1).

Anadolu'da derin pronaos eğilimi, MÖ. 4. yy'ın 2. yarısına tarihlendirilen Priene Athena Tapınağı'nın mimari Pytheos ile ortaya çıkmaktadır. Sözü edilen bu tapınakta pronaos naosun beşte üçü yani, naos pronaosun 1.67 katı olarak uygulanmıştır. Hermogenes ise Magnesia Artemis Tapınağı'nda bu iki birimi neredeyse eşit tutarak sonraki dönemlerde inşa edilen tapınaklara öncülük etmiştir[114]. Helenistik Dönem'e tarihlendirilen pseudo-dipteros tapınaklardan Messa Aphrodite Tapınağı'nda pronaos naosun yarı derinliğindedir. Chrysa Apollon Smintheus Tapınağı'na naosun derinliği pronaosun 1.5, Alabanda Apollon Tapınağı'nda ise 1.25 katına eşittir.

Hekate Tapınağı'nda naos derinliği ile pronaos derinliğinin yaklaşık eşit olması, Hermogenes tarafından ilk kez Magnesia Artemis Tapınağı'nda uygulanan sistemin yansımasıdır. Anadolu Ion tapınaklarına özgü olan derin pronaos eğiliminin Korinth düzeninde inşa edilen bu yapı için de benimsendiği görülmektedir.

IV.4.2 Peristasis Sütunları

Stylobat yüzeyine peristasis sütunları yerleştirilirken de modüler sistem uygulanmıştır. Tüm cephelerde peristasis sütunlarının aksial aralığı 2.32 m. olup, bu ölçü karelajların genişliğine eşittir[115]. Sütun aksial aralığı 0.90 m. olan sütun alt çapının 1:2.5 katı (2 ⅔) olarak belirlenmiştir[116]. Orta sütun aksı diğerlerine nazaran daha geniş tutulmuş olup sütun alt çapının 1:2.9 katıdır[117]. Sütunlar arasındaki mesafenin alt çapa oranı 1:1.3 = 7:9, orta sütunlarda ise 1:1.6 = 5:8'dir.

---

[114] Hermogenes'in ilk yapıtı olarak kabul edilen ve büyük oranda Pytheos etkileri görülen Teos Dionysos Tapınağı'nda pronaos naosun beşte biri oranında daha küçük planlanmıştır. Priene Athena Tapınağı'nda ise pronaos naosun beşte iki oranında küçüktür. Buradan da Hermogenes'in Pytheos'a nazaran daha derin bir pronaos eğilimi içinde olduğunu söylemek mümkündür.

[115] F. Miltner aksial aralığı 2.36 m., orta sütun aksını ise 2.55 m. olarak hesaplamıştır.

[116] Bu oran Magnesia Artemis Tapınağı'nda 1: 2 4/5, Chrysa Apollon Smintheus Tapınağı'nda 1: 2 ½, Sardes Artemis Tapınağı'nda 1: 2 ¾'tür.

[117] Merkezdeki sütun aralarının geniş tutulması Anadolu'da yerleşmiş geleneksel bir Ion mimarisi özelliğidir ve Helenistik Dönem mimarlık anlayışına uygun düşmektedir. Bu uygulama Vİtruvius tarafından

Vitruvius tapınaklar için en uygun stil olan eustylosu tanımlarken, sütunlar arasındaki mesafeyi sütun alt çapının 2 ¼ yani 2.25 katı, diastylosu tanımlarken de 3 katı olarak önermektedir[118]. Hekate Tapınağı'nda tespit edilen 1:2.5 ve 1:2.9 oran eustylostan fazla, diastylostan azdır (Tablo 4). Mimarın bu uygulama ile her iki stili ortalamaya çalıştığı görülmektedir. Eustylosta ön ve arka cephenin orta sütun aksı için sütun alt çapının 3 katı önerilmektedir[119]. Bunun nedeni ise tasarımın hoş bir etki yaratacağı, bunun yanı sıra giriş kısmında engel olmayacağı için de naosun çevresindeki yürüyüş alanının daha öne çıkacağı düşüncesidir. Hekate Tapınağı'nda uygulanan 1:2.9 oran bu öneriye tam uyulmasa da yaklaşık değerlerin kullanıldığının göstergesidir.

Anadolu'daki pseudo-dipteros planlı tapınaklardan Messa Aphrodite 1:2.84, Magnesia Artemis Tapınağı'nda 1:2.81 (1: 2 $^{4}/_{5}$), Chrysa Apollon Smintheus 1:2.60, Alabanda Apollon 1:2.50-1:2.74, Aizanoi Zeus 1:2.53 oranı ile Hekate Tapınağı'nda uygulanan orana yakınlık göstermektedir (Tablo 4)[120] Roma Dönemi'ne gelindiğinde ise Korinth düzeninde inşa eden tapınaklarda genellikle eustylos ve diastylos uygulanmış olup, birkaç yapıda da araeostylosun tercih edildiği görülmektedir[121] (Tablo 5).

Hekate Tapınağı, dar cephelerinde 8, uzun cephelerinde 11 sütun yer alan pseudo-dipteros plan tipine sahip bir tapınaktır[122]. Vitruvius pseudo-dipteros bir tapınağı tanımlarken dar cephelerde 8, uzun cephelerde 15 sütun yer alması gerektiğini

---

Hermogenes'e verilmektedir. Ancak bu sistem Syracusa Apollon, Athena Proplea gibi erken Dor tapınakların yanı sıra Ephesos Artemis, Samos Hera, Sardes Artemis ve Didyma Apollon gibi Ion tapınaklarında Arkaik Dönem'den itibaren uygulanmış olduğu tespit edilmiştir.

[118] Vitruvius eustylosu Hermogenes buluşu olarak aktarmaktadır (Vitruvius III. III. 6). Ancak son yapılan çalışmalarda bunun şüpheli olduğu açıktır (Hoepfner 1990, s.1–34). M. Şahin, Hermogenes'in bu sistemin bulucusu olmadığını, eustylosun Arkaik Dönem'den beri bilindiğini ve kullanıldığını savunmaktadır (Şahin 2002, s.32).

[119] Vitruvius III. III. 6.

[120]Diğer pseudo-dipteros tapınaklardan Aphrodisias Aphrodite 1:2.10–1:2.54, Ankara Augustus 1:3, Sardes 1:3, oranına sahiptir.

[121] Vitruvius, araeostylosun uygulandığı yapılarda arşitravların kırılma tehlikesine karşın taş veya mermer yerine ahşap üst yapı önermektedir (Vitruvius III. III. 5).

[122] Anadolu'da bu plan tipine sahip tapınaklar, Magnesia Artemis, Chrysa Apollon Smintheus, Aphrodisias Aphrodite, Messa Aphrodite, Sardes Artemis, Alabanda Apollon, Ankara Augustus, Aizanoi Zeus, Ephesos Domitian ve biri Sardes'te diğeri Seleukeia am Kalykadnos'ta bulunmuş olan ve kime adandığı henüz belirlenemeyen tapınaklardır.

aktarmaktadır[123]. Anadolu'daki Helenistik Dönem pseudo-dipteros tapınaklardan Hermogenes'in başyapıtı olan Magnesia Artemis Tapınağı 8x15 sütunludur. Messa Aphrodite ve Chrysa Apollon Tapınağı 8x14, Alabanda Apollon Tapınağı 8x13 sütunludur. Roma Dönemi'ne gelindiğinde ise yine ideal ölçü olan 8x15 sütunun tercih edildiği görülmektedir. Bu döneme tarihlenen Ankara Augustus ve Aizanoi Zeus Tapınağı 8x15 sütunludur (Tablo 3).

8x11 sütunlu tapınağın kısa kenarlarında 7, uzun kenarlarında 10 adet sütun aralığı elde edilmiştir. Dolayısı ile kısa kenar ile uzun kenarlar arasında 1:1.43 oranında bir ölçü (ratio) ortaya çıkmaktadır[124]. Bu oran Hermogenes'in baş yapıtı olan Magnesia Artemis Tapınağı'nda ideal oran olarak kabul edilen 1:2'dir. Helenistik Dönem'in diğer pseudo-dipteros tapınaklarından Chrysa Apollon Smintheus ve Messa Aphrodite Tapınağı'nda 1:1.85, Alabanda Apollon Tapınağı'nda 1:1.7, Roma Dönemi tapınaklarından Ankara Augustus ve Aizanoi Zeus Tapınağı'nda 1:2'dir. Görüldüğü gibi Hekate Tapınağı Anadolu'daki pseudo-dipteros tapınaklar arasında en küçük orana sahip tek örnektir.

Antik mimarlardan Vitruvius kitabında pseudo-dipteros tapınağı tanımlamakta ve bu konuda bilgi vermektedir[125]. Pseudo-dipteros planın en önemli özelliği, naos duvarları ile peristasis sütunları arasında iki sütun sırası boşluk bırakılmasıdır. Böylece, hem tapınağı ziyarete gelenlerin olumsuz hava koşullarından korunması için bir alan kazanılmış, hem de tapınağın inşası aşamasında sütun sayıları azaltılarak zaman ve paradan tasarruf edilmiştir[126].

Hekate Tapınağı'nın tüm cephelerinde pteron genişliği 3.54 m.'dir. Bu da aksial aralığın 1.5 katının 1 Modül fazlasına eşittir.

---

[123] Vitruvius III. II. 6.

[124] Bu oran Helenistik Dönem pseudo-dipteros tapınaklardan Magnesia Artemis Tapınağı'nda 1:2, Chrysa Apollon Smintheus ve Messa Aphrodite Tapınağı'nda 1:1.86, Alabanda Apollon Tapınağı'nda 1:1.7, Roma Dönemi tapınaklarından Ankara Augustus ve Aizanoi Zeus Tapınağı'nda 1:2'dir.

[125] "Pseudo-dipteros, arkada ve önde sekizer, yanlarda ise köşeler de dahil olmak üzere on beşer sütun bulunacak şekilde inşa edilir. Sellanın ön ve arka duvarları, ortadaki dört sütunun tam karşısında olmalıdır. Böylelikle, dış sütun dizisi ve duvarlar arasındaki iki sütun aralığının kalınlığı ve sütun alt çapının toplamı genişliğinde bir mesafe oluşacaktır. Bunun Roma'da örneği yoktur; fakat Magnesia'da Hermogenes'in Diana (Artemis) tapınağında ve Mnesthes'in Alabanda'daki Apollo (Apollon) tapınağında görülebilir". (Vitruvius III. II. 6).

[126] O. Bingöl'ün 1997 fiyatlarını baz alarak yapmış olduğu bir hesaplamaya göre bu uygulama ile 2.720 trilyon liralık para ve hesaplanamayan bir zaman tasarrufu söz konusudur (Bingöl 1998, s.24–35).

IV.5 Düşey Taşıyıcı Elemanların Oranları

IV.5.1 Peristasis Sütun Kaideleri

Tapınağın peristasis sütunları, Klasik Dönem'de görülen Attik tipi kaidenin altına plinthe eklenmesiyle oluşturulan Attik-Ion tipi kaidelidir. Plinthe ve sütun kaidesi aynı bloktan yapılmıştır. Plinthe üzerinde torus ve trochilos yer almaktadır. Üst torus ise sütun alt tamburu ile birlikte işlenmiş olup, direk apophyge kısmına geçilmiştir. Kaidelerin plinthe genişliği 1.16 m. olup 19.3 Modüle tekamül etmektedir (Tablo 2). Plinthe genişliği sütun alt çapının 1.3 katıdır[127]. 0.54 m. olan kaide yüksekliği de 9 Modül olup, sütun alt çapına oranı 1:0.6 (3:5)'tir. Kaide yüksekliği yaklaşık olarak plinthe genişliğinin yarısı oranına eşitlenerek simetri elde edilmeye çalışılmıştır. En altta yer alan plinthe 0.18 m. yüksekliğinde, 3 Modül, üzerine gelen ilk torus 0.12 m. yüksekliğinde 2 Modül olarak belirlenmiştir. Trochilos 0.096 m. (1.6 Modül) ve üst torus 0.105 m. yüksekliğinde, 1.75 Modül'dür. Geçişlerde yer alan profiller için 0.35 Modül ayrılmıştır. Görüldüğü gibi kaidenin tüm birimleri Modüle göre belirlenmiştir ve bu birimlerin her birinin yüksekliği aşağıdan yukarıya doğru belirli bir oranda azaltılarak uygulanmıştır. Bunda amaç göz yanılsamasını gidermektir. Çünkü kaideye baktığınızda, alt kısmı daha aşağıda kaldığı için daha alçak, üst kısımlar ise daha yüksek görünecektir. Kaidenin birimleri belirlenirken bu durum göz önüne alınmıştır.

Vitruvius Atik-Ion tipi kaide için, üst kısmın yüksekliğini sütun alt çapının üçte biri oranında olması ve geri kalan bölümünün de plintheye ayrılması gerektiğini aktarmaktadır[128]. Plinthe haricinde kalan alanın dört kısma ayrılarak, bunlardan bir tanesi ile üst torus, diğer üçünün eşit biçimde bölünerek birisi ile alt torus, diğeri ile de bantları ile birlikte scotia oluşturulmalıdır. Hekate Tapınağı'nda bu kural uygulanmamıştır.

MÖ. 360–320 yıllarına tarihlenen Epidauros'taki Tholos'un iç cephesinde kullanılan Korinth başlıklı sütunlarda ve MÖ. 335–334 yıllarına tarihlenen Lysikrates Anıtı'nda[129]

[127] Vitruvius, plinthe genişliğini sütun alt çapının 1.5 katı, kaide yüksekliğini de yarısı olarak önermektedir (Vitruvius III. V. 1.).

[128] Vitruvius III. V. 2.

[129] Bauer 1977, s.197–227, Beilagen 5–10, Taf. 91–96.

kullanılan Attik tipi kaide sonrasında Anadolu mimarisinde de tercih edilmiştir[130]. MÖ. 300'lere tarihlendirilen Didyma Apollon Tapınağı[131], MÖ. 3. yy'ın 2. yarısına tarihlendirilen Belevi Mausoleumu'nun[132] Korinth başlıklı sütunlarını taşıyan Attik kaidenin alt kısmına, Anadolu Ion mimarisinde görülen plinthe eklenerek yeni bir form elde edilmiş ve buna Attik-Ion tipi adı verilmiştir. Sonrasında Augustus Dönemi'ne tarihlenen yapılardan Ephesos Oktogon[133], Milas Uzunyuva[134], Psidia Antiocheia Augustus Tapınağı'nda[135], MS. 1. yy yapılarından Notion Athena[136] ve Diokaisareia Tykhe[137], MS. 2. yy. yapılarından Euromos Zeus[138], Pergamon Trajan[139], Termessos N1 ve N2[140], Sagalassos Antoninus Pius[141], Side Apollon[142], Knidos Korinth[143], Side Tykhe[144], Pergamon Demeter[145], Patara Korinth[146] ve Kremna Antoninus Pius[147] Tapınağı'nda kullanılmıştır (Tablo 6–8). Korinth düzeni ile özdeşleşen Attik-Ion tipi kaide Anadolu mimarisinde Korinth başlıklı sütunların yanı sıra Ion başlıklı sütunlar için de tercih edilmiştir[148] (Tablo 9). Anadolu mimarlığında görülen bu uygulama bazı bilim adamları tarafından Hermogenes'e atfedilmektedir[149].

---

[130] Anadolu'da yer alan yapılardan, Olba Zeus Tapınağı, Stratonikeia Gymnasiumu, Milet Laodike Yapısı ile Bouleuterion Propylonu, Sagalassos Bouleuterionu ve Termessos Pseudomonopteros'ta Korinth başlıklı sütunlar için tercih edilmiştir.

[131] Wiegand 1941, s.102–105.

[132] Hoepfner 1993, s.111–123.

[133] Thür 1990, s.43–56.

[134] Rumscheid 1997, s.129–140; Rumscheid 1998, s.393–407.

[135] Taşlıalan 1994, s.245–284.

[136] Demangel-Laumonier 1923, s.354–376.

[137] Keil-Wilhelm 1931, s.47–61.

[138] Serdaroğlu 1971, s.47–48; Serdaroğlu 2004, s.119–135.

[139] Stiller 1885, s.5–97; Radt 2002, s.208–218.

[140] Lanckoronski 1893, s.53–55, s.84–91; Büyükkolancı 1996, s.130–138.

[141] Vandeput 1997, s.64–77, s.203–205.

[142] Mansel-Bosch-İnan 1951, s.16–27.

[143] Mert 2005, s.229–249.

[144] Mansel-Bean-İnan 1956, s.31–40.

[145] Bohtz 1981, s.40–76; Radt 2002, s.178–184.

[146] Işık 2004, s.94.

[147] Mitchell-Waelkens 1987, s.43–59; Mitchell 1995, s.91–107.

[148] Ion düzenindeki Magnesia Artemis, Teos Dionysos, Alabanda Apollon İsotimos, Aphrodisias Aphrodite, Kyme İsis Tapınağı, Magnesia Agora Stoası ve Doğu Stoa Propylonu, Pergamon yapılarından Zeus Atları, Asklepios Tapınağı, Üst Teras Gymnasimu Hermes Eksedrası, Priene Kutsal Stoa, Ephesos Agorası Batı

Genellikle Efes-Ion tipi kaidelerin üst torusunda görülen bezeme, Magnesia Artemis Tapınağı'nın Attik-Ion tipi kaidelerinde üst torusa[150], Ephesos Agorası Batı Kapısı'nda alt torusa, Euromos Zeus ve Pergamon Trajan Tapınağı'nda hem alt, hem üst torusa, Alabanda Apollon Isotimos Tapınağı'nın Altarı'nda ise trochilosa işlenmiştir. Hekate Tapınağı'nda böyle bir uygulama görülmemektedir. Görülen bu örnekler, mimari etkileşimin yansımasıdır.

IV.5.2 Peristasis Sütun Tamburları

Hekate Tapınağı'nda bugüne kadar yapılan çalışmalarda bulunan sütun tamburlarından hareketle peristasis sütun yüksekliği 6.90 m. olarak belirlenmiştir. Başlıkların farklı yüksekliklerde işlenmiş olması da sütun yüksekliğinin ± 0.035 m. değişebilirliğinin göstergesidir. Bu ölçümler doğrultusunda sütun gövde yüksekliğinin 115 Modül olarak belirlendiği tespit edilmiştir. Kaide ve başlık dahil toplam yükseklik 8.43 m., 140.5 Modüldür (Çizm 10). Sütun yüksekliği, 0.90 m. olan alt çapın 9 $^{3}/_{8}$ katı olarak belirlenmiştir. Bu oran Helenistik devrin ince zarif yapılarına uygunluk göstermektedir. Sütun yüksekliği MÖ. 335–334 yıllarına tarihlenen Lysikrates Anıtı'nda sütun alt çapının 12 katı, MÖ. 259–253 yıllarına tarihlenen Milet Laodike Yapısı'nda 8.7 katı, MÖ. 246 yıllarına tarihlenen Belevi Mausoleumu'nda 8 katı, MÖ. 175–164 yıllarına tarihlenen Milet Bouleuterionu Propylonu'nda 9 ¼ katı, MÖ. 2. yy ortasına tarihlenen Stratonikeia Gymnasiumu'nda 7.3 katı ve Augustus Dönemi yapılarından Antiocheia Augustus Tapınağı'nda 9.7 katı'dır (Tablo 10). Bu sonuçlardan da anlaşıldığı gibi bağımsız Korinth başlıklı sütunların kullanıldığı yapılarda, MÖ. 3. yy'dan Roma Dönemi'ne kadar sütun yüksekliğinin alt çapa oranında pek bir değişiklik olmadığı görülmektedir[151]. Roma

---

Kapısı, Ankara Augustus, Stratonikeia Augustus İmparatorlar Tapınağı, Psidia Antiocheia Augustus Kutsal Alanı Doğu Portiği, Aigai Agora Stoası ve Apollon Chresterios Tapınağı'nda, Aizanoi Zeus, Kremna Ion, Sagalassos Apollon, Selge Lucius-Aelius-Caesar ve Selge Artemis Tapınağı'nda Attik-Ion tipi kaide kullanılmıştır.

[149] M. Şahin bu tip kaidenin Hermogenes'ten önce Lykia Bölgesi'ndeki mezar anıtlarında ve sonrasında Belevi Mezar Anıtı'nda kullanılmış olması nedeniyle Hermogenes'e verilemeyeceğini savunmaktadır (Şahin 2002, s.33).

[150] Magnesia Artemis Tapınağı'nın Attik-Ion tipi kaidelerinin üst torusu kiminde defne yaprakları kiminde ise örgü bandı ile bezenmiştir.

[151] Hermogenes tarafından Ion düzenindeki Magnesia Artemis Tapınağı'nda uygulanan 9 ½ oranı sonrasında inşa edilen Ion ve Korinth düzenindeki yapılar için de tercih edilmiştir.

Dönemi'nde sütun yüksekliğinin belirlenmesinde alt çapın 8.2 katı ile 11.2 katı arasında değişen ölçülerin tercih edildiği görülmektedir (Tablo 11).

IV.5.2 İn-Antis Sütun Kaideleri

Tapınağın pronaos kısmında yer alan in-antis sütunlar Efes-Ion tipi kaidelidir. Pilintheden hemen sonra çift astragal ile ilk scotiaya ve yine çift astragal ile ikinci scotiaya geçilmiş, scotiaların altı ve üstü düz bir profil ile sınırlandırılmıştır. Yüzeyinin tamamı yivlendirilmiş olan torus kısmı ise sütun alt tamburu ile birlikte işlenmiş ve düz bir profil ile apophygeye geçilmiştir (Çizim 9).

Plinthe genişliği 1.14 m. olup, 19 Modül olarak belirlenmiştir. Plinthe genişliği sütun alt çapının 1.4 katıdır[152]. 0.54 m. olan kaide yüksekliği de 9 Modül olup, sütun alt çapının $^{5}/_{7}$ oranına eşittir[153]. Plinthe genişliği kaide yüksekliğinin yaklaşık 2 katı'dır. 0.18 m. olan plinthe yüksekliği 3 Modül, torusa kadar trokhilos ve scotiaların toplam yüksekliği 0.18 m., 3 Modül, 0.12 m. yüksekliğinde olan torus 2 Modül olarak belirlenmiştir. Trochiloslar Modülün ¼'üne, scotialar 1'er Modüle, scotiaları sınırlayan düz bantlar ise $^{1}/_{12}$ Modüle tekamül etmektedir.

İn-antis kaidelerde torusun yüzeyi tamamen yivlendirilmiştir. Efes-Ion tipi kaidede uygulanan bu durum genel kural haline gelmiştir[154]. Birkaç istisna dışında[155] Anadolu'daki pek çok yapıda bu kuralın uygulandığı görülmektedir[156]. Hekate Tapınağı'nın yanı sıra, Augustus Dönemi imar faaliyetlerinde yeniden inşa edilen Ion düzenindeki Lagina Hekate Kutsal Alanı Proylonu'nda Efes-Ion tipi kaidelerin üst torusunun tamamen yivlendirilmiş olması komşu kent Priene'ye rağmen geçerli olan kuralın uygulandığının göstergesidir.

---

[152] Peristasis sütun kaidelerinde de aynı oran kullanılmıştır.

[153] Peristasis sütunlarında da kaide yüksekliği sütun alt çapının 5/8'idir.

[154] Pytheos tarafından başlatılan bir uygulama ile torusun tamamı değil yarısı yivlendirilerek ışık gölge etkisi yaratılmıştır. Ancak bu uygulama sonrasında pek tercih edilmemiştir.

[155] Crysa Apollon Smintheus ve Kos Asklepeion B Tapınağı, Milet Kapito Hamamı'nda torus düz bırakılmış iken, Didyma Apollon Tapınağı'nın ön cephe dış peristasis sütun kaidelerinin bir kısmında ve Sardes Artemis Tapınağı'nda torusa bitkisel bezek işlenmiştir. Bunun yanı sıra Priene Athena Tapınağı'nda da torusun sadece alt kısmı yivlendirilmiştir.

[156] Didyma Apollon, Ephesos Artemis Tapınağı, Ephesos Agorası Batı Kapısı, Halikarnasos Mousoleumu, Knidos Erken Stoa, Labranda Zeus Tapınağı, Andron B ve Güney Propylonu, Magnesia Zeus Sosipolis, Messa Aphrodite, Milet Dionysos Tapınağı, Milet Heroon I, Pergamon Gymnasiumu Asklepios Tapınağı, Priene Zeus, Rhodos Aphrodite ve Kos Asklepeion B Tapınağı'nda torusun tamamı yivlendirilmiştir.

IV.5.3 Peristasis Sütun Başlıkları

Tapınağın peristasisine ait Korinth başlıkları tek bloktan yapılmıştır[157] (Çizim 12). Başlıklarda kaideyi oluşturan birinci sıra kenger yaprakları sekiz adet olup, eşit ölçülerde kalathos yüzeyine yerleştirilmiştir[158]. Birinci sıra yapraklar arasında kalan boşluklarda, kaideden itibaren başlayan ikinci sıra yapraklar ve bunların hemen arkasında üçüncü sıra yapraklar yer almaktadır[159]. Bunlarında sayıları da sekizdir. Birinci sıra kenger yapraklarının bittiği yerden başlayan kaulis sapları ikinci sıra kenger yaprakların bittiği hizaya kadar devam etmektedir. Kaulis saplarının yüzeyi, Anadolulu bir özellik olarak aynı istikamette devam eden yivlerle bezenmiştir. Kaulis, kenger yapraklarına nazaran daha yüksek bir kabartma özelliği göstermektedir ki bu özelliği ile de Milet ve Olympeion başlıklarından ayrılmaktadır. İkinci sıra kenger yapraklarının bittiği hizadan başlatılan kaulis çanakları, birinci sıra kenger yapraklarının orta aksına yerleştirilmiştir[160]. Kaulis çanaklarının içinden çıkan iç ve dış kenger yapraklarının arasından heliks ve volüt yayları yukarıya doğru uzanmaktadır. Volüt yayları abakusun köşe kısımlarında volüt kıvrımlarını oluşturmaktadır. Aynı şekilde heliks yayları da kalathos dudağının hemen altında, abakus çiçeğinin sapına doğru kıvrılır ve spiralleri oluşturur[161]. Abakus çiçeği, abakusu ortalar şekilde yerleştirilmiş olup, yüksekliği abakusa eşittir[162].

---

[157] Çift bloktan meydana gelen Korinth başlıkları Olba Zeus Tapınağı ve Olympieion'da kullanılmıştır.

[158] Akantus yaprakları arasında oluşan düzlük, gözlerin yüksek kabartma olarak betimlenmesi ve iki göz arasına üç diken yerleştirilmiş olması Olympeion başlıkları ile benzerdir.

[159] Üçüncü sıra kenger yaprağı, helikslerin altında boş kalan kalathos yüzeyini doldurmak amacı ile yapılmıştır. Erken Helenistik Dönem'de Samothrake'de öncülüğü görülen bu yaprağın Anadolu'da ne zaman yaygınlaştığı bilinmiyor. MÖ. 160–130 yıllarına tarihlenen Xanthos'taki Leto A Tapınağı'ndaki Korinth başlığında böyle bir yaprak görülmemesine karşın MÖ. 40-MS. 14 yıllarına tarihlenen Milas Uzunyuva başlığında görülmesi Hekate Tapınağı'nın başlıklarını bu iki zaman dilimi arasına yerleştirebileceğimizi düşündürmektedir. (Rumscheid 1994, s.132–133)

[160] Kaulis formu Milet Bouleuterion'un başlıkları ile benzerdir (Knackfuss 1908, s.56–73).

[161] Olympeion ve Milet Bouleutherionun aksine heliksler dudağa kadar taşmamaktadır.

[162] Erken Helenistik Dönem ve öncesine tarihlenen Korinth başlıklarında, abakus çiçeği Epidauros başlığında olduğu gibi ya abakusun alt kısmına, ya da Belevi Maussoleumu ve Milet Laodike Yapısı başlıklarında olduğu gibi bir kısmı abakusa yerleştirilmiştir. Olympeion, Milet Bouleuterionu ve Stratonikeia Gymnasiumu başlıklarında abakus çiçeği Lagina başlıklarında olduğu gibi tam abakus kısmına yerleştirilmiştir. Abakus çiçeğinin aşağı kısımda veya tamamen abakusta oluşu iç taraftaki heliks yaylarının aşağıda veya yukarıda oluşu ile ilgilidir (Boysal 1957, s.123–132).

Başlıkların yükseklik ve alt çap ölçülerinde bir birlik yoktur. Kuzey peristasis başlık yükseklikleri 0.93–0.99 m. arasında değişmekte olup, 15.5–16.5 Modüle tekamül etmektedir. Başlıkların sütun alt çapına oranı 1:1.03–1:1.1 arasında değişmektedir. Başlık alt çapları ise 0.645–0.675 m. olup, sütun alt çapına oranı 1:0.72–1:0.75'tir. Başlık alt çapları 10.75–11.25 Modül olarak belirlenmiştir (Tablo 20).

Batı peristasis başlık yükseklikleri 0.945–0.99 m. arasında değişmektedir. Başlık yüksekliklerinin sütun alt çapına oranı 1:1.05–1:1.1 (1 1/15 ve 1 1/9) olup, 16–16.5 Modül olarak belirlenmiştir. Başlık oranları Bu cepheye ait alt çap ölçüsü alınabilen başlıklardan birisi 0.645 m., diğeri ise 0.66 m.dir. Başlık alt çap ölçüleri için 10.75 e 11 Modül ayrılmıştır. Başlık alt çapının sütun alt çapına oranı 1:0.72–1:0.73 (1 5/7 ve 6.5/9) olarak tespit edilmiştir (Tablo 21).

Diğer cephelerde olduğu gibi güney peristasis sütun başlıklarının ölçülerinde de bir birlik tespit edilememiştir. Başlık yükseklikleri 0.975–1.005 m. olup, tüm sütunlar arasında en yüksek başlık bu cepheye aittir. Bu, tapınağın ön cephesini vurgulama düşüncesinin bir yansıması olmalıdır. Başlık yükseklikleri alt çapın 1.08–1.12 katı, 16.5–16.75 Modüldür. Başlık alt çapları 0.645–0.675 m. arasında değişmekte olup, en geniş alt çapa sahip başlık da yine bu cepheye aittir. Başlık alt çap ölçülerinin, sütun alt çapına oranı 1:072-1:0.75 (1 5/7 ve 1 7/9) katını vermektedir ki bu da 10.75–11.25 Modüle tekamül etmektedir (Tablo 22).

Son olarak doğu peristasis başlık oranlarına değinilecek olursak, bugüne kadar yapılan çalışmalarda beş başlık bulunabilen Doğu peristasis başlıklarından sadece birisi sağlamdır. İkisinin yarısına yakın bölümü sağlam korunabilmiş iken, diğer ikisinde ise kırıklar ve tahribatlar vardır. Bu nedenle bu cepheye ait başlıklardan ikisinin ölçüleri alınabilmiştir. Başlık yükseklikleri 0.96 ve 0.99 m. ölçülmüştür. 16 ve 16.5 Modül olarak belirlenen başlık yüksekliklerinin sütun alt çapına oranı 1:1.07 ve 1:1.1 (1 1/15 ve 1 1/9)'dir. Başlık at çapları 0.66 ve 0.675 m. olup 11 ve 11.25 Modül olarak belirlenmiştir. Sütun alt çapı ile başlık alt çapı arasındaki oran 1:0.73-1:0.75 (6.5/9 ve 1 8/6)'tir (Tablo 23).

Hekate Tapınağı'nın Korinth başlıklarında ilk sıra yaprak yükseklikleri doğu, batı ve kuzeyde 0.30–0.33 m. arasında değişmekte iken, güneyde 27–37.5 m. olarak ölçülmüştür. Bu ölçülerden hareketle ilk sıra yapraklar için 5–5.5 Modül, güney cephede ise 4.5–6.25 Modül ayrıldığı görülmektedir. Sonuç olarak yaklaşık başlık yüksekliğinin 1/3'ü ilk sıra

yaprak için ayrılmıştır. Toplamda ise başlık yüksekliğinin 2/4'ünün birinci ve ikinci sıra yaprakları, kalan 2/4'ünün heliks, volüt ve abakusu kapsadığı tespit edilmiştir[163].

Abakusu günümüze kadar sağlam ulaşabilmiş başlıklarda abakus genişliği 1.08 m. ölçülmüştür. Yükseklikleri çok değişken olan başlık abakus genişlikleri ölçü birliği içindedir. Elde edilen bu ölçüler sütun alt çapının 1.2 katına ve 18 Modüle eştir. Abakus genişliği ile başlık alt çapı arasındaki oran 1:1.2 ($^5/_6$) olarak tespit edilmiştir.

Tapınağın tüm cephelerine ait sütun başlıklarının yüksekliği ile alt çapı arasında 2:3 oranı kullanılmıştır. Bazı başlıklarda bu oran 2.1:3 ve 2.2:3'e ulaşmaktadır ancak genel olarak 2:3'ün esas alındığı görülmektedir.

Hekate Tapınağı'nın korinth başlıkları genel olarak Milet Bouleuterionu ve Stratonikeia Gymnasionu başlıklarının özelliklerini taşımaktadır. Stratonikeia başlıkları ile tapınağın başlıklarında aynı usta veya ustalar çalışmış diyemeyiz, fakat burada çalışan ustaların Gymnasionun başlıklarını bildikleri açıktır.

Hekate Tapınağı'nın Korinth başlıklarını tasnifliğimizde, her cephenin başlıkları, gerek ölçü, gerek bezeme detayı açısından bazı farklar göstermektedir. Usta farkı olarak nitelendirebileceğimiz bu küçük ayrıntıların yanı sıra, yapım zamanı açısından öncelik ve sonralık özellikleri sergileyen başlıklar da tespit edilebilmektedir. Kenger yapraklarındaki plastik görünüm, gözlerin yaprak içine doğru kaydırılması ve spirallerin abakus çiçeği sapını aşarak neredeyse birbirine dokunacak kadar yaklaşması gibi özellikler Helenistik Dönem'in son aşamalarında görülen stil özelliklerdir. Özellikle güney peristasis başlıklarında tespit edilen bu detaylar, bu cephenin en son aşamada yapıldığının göstergesidir[164].

IV.5.3 İn-Antis Sütun Başlıkları

In-antis sütunların taşıdığı Ion başlıkları 0.315 m. yüksekliğinde, 5.25 Modül olarak belirlenmiştir. Başlık alt çapı 0.66 m., abakus genişliği ise 0.81 m. ölçülerindedir. Başlık alt çapı 11 Modüle, abakus genişliği ise 13.5 Modüle tekamül etmektedir. Başlık alt çapı

[163] Vitruvius Korinth başlığı için başlık yüksekliğinin sütun alt çapına eşit, abakus genişliğinin ise başlık yüksekliğinin 1/7'si oranında belirlenmesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, başlığın işlenişinde kalathos yüzeyinin nasıl şekillendirileceğini de aktarmaktadır. Buna göre başlığın abakus dışında kalan alanı üç eşit parçaya bölünerek en alt kısma birinci yaprak, orta kısma ikinci yaprak ve son bölüme de kalathos çanağından çıkan volüt ve heliks yayları yerleştirilmelidir (Vitruvius IV. I. 11–12). Tapınak başlıklarının hiçbirsinin bu öneriye uygun olmadığı görülmektedir.

[164] Bu cepheye ait işlenmemiş friz bloklarının bulunması da bunun kanıtıdır.

0.795 m. olan sütun alt çapının 5/6 katıdır. Abakus genişliği ise sütun alt çapının 1.01 katı olarak belirlenmiştir.

IV.6 Yatay Taşıyıcı Elemanların Oranları

IV.6.1 Arşitravlar

IV.6.1.1 Duvar Arşitravları

Naos duvarlarının üzerine gelen arşitravların dış cepheye gelen yüzü iki fasciaya ayrılmıştır. Altta kalan fascia boş bırakılarak daha geniş olan üst fasciaya lotus-palmet örgesi işlenmiştir. Taç kısmında inci-payet ve yumurta dizisi yer alan arşitravlar en üste düz bir bant ile sınırlandırılmıştır. Arşitrav bloklarının iç cepheye gelen bölümü kaba yonu bırakılmış, duvar üzerine oturan alt kısma ve her iki yanına anathyrosis işlenmiştir.

Arşitrav yükseklikleri 0.63 m., 10.5 Modüldür. 0.795 m. olan in-antis sütunların alt çapına oranı 1:0.8 olarak tespit edilmiştir. Arşitrav yüksekliğinin yaklaşık 1.25 katı in-antis sütun alt çapını vermektedir. İki fasciaya ayrılan arşitravlarda, alt fascia 0.18 m., 3 Modül, üst fascia ise 0.26 m., 4.35 Modüldür. 0.19 m. yüksekliğindeki taç kısmı üç bölüme ayrılmıştır. Altta yer alan 0.03 m.lik bölüme inci-payet, 0.10 m. olan üst bölüme yumurta dizisi işlenmiş olup 0.06 m. olan en üst bölüm düz bir bant şeklindedir. Arşitrav taç kısmında inci payetler için yarım, en üstte yer alan düz bant için 1 Modül ayrılarak kalan alana yumurta dizisi yerleştirilmiştir.

Arşitrav alt derinliği naos duvar genişliğine eşit olup 0.795 m.'dir. Bu ölçü 13.5 Modüle tekamül etmektedir. Alt derinliğin 1.3 katı olarak belirlenen üst derinlik 1.02 m., 17 Modül'dür. Alt derinliğin sütun alt çapına oranı 1:0.8, üst derinliğin sütun alt çapına oranı 1:1.3'tür. Bu ölçüler doğrultusunda arşitravların içte ve dışta, naos duvarından 0.11 m. dışa taştığı tespit edilmiştir. Böylelikle, arşitravlara alttan bakıldığında, ikinci fasciaya işlenen lotus-palmet örgesi ile taç kısmına işlenen Ion kymationu rahat bir şekilde algılanabilmektedir. Duvar arşitravlarının alt ve üst derinlikleri peristasis arşitravları ile birlik içindedir.

IV.6.1.2 Sütun Arşitravları

Peristasis sütun arşitravlarının dış cepheye gelen bölümü 3 fasciaya ayrılmış olup birinci ve ikinci fasciaların bitimine inci-payet dizisi işlenmiştir (Çizim 13). Arşitravların üst kısmına taç profili işlenmemiş, bunun yerine üçüncü fascia en üst sınıra kadar devam ettirilmiştir. İç cepheye gelen bölüm iki fasciaya ayrılıp, alttaki ilk fascia boş bırakılmış,

ikinci fasciaya ise lotus-palmet örgesi işlenmiştir[165]. Blok, inci-payet dizisi ve yumurta sırası ile bezenmiş[166], en üstte düz bir profil ile sınırlandırılmış taç kısmı ile son bulmaktadır. Arşitrav bloklarının alt kısmında tonoz yüzeyli, etrafı inci-payet dizisi ile çerçevelenmiş soffit yer almaktadır[167].

Sütun arşitravları 0.615 m. yüksekliğindedir. 10.25 Modül olarak belirlenen arşitravlar sütun alt çapının ve başlık yüksekliğinin yaklaşık 1:3'ü olarak belirlenmiştir (Tablo 15). Dış yüzeye işlenen fascialardan ilki 0.18 m, ikinci fascia 0.21 m. en üstteki son fascia ise 0.225 m. yüksekliğindedir. İlk iki fascianın geçişlerinde 0.03 m. yüksekliğinde inci-payet dizisi yer almaktadır. 10.25 Modül olan arşitrav yüzeyinde ilk fascia için 2.5 Modül, ikinci fasciaya geşiçte yer alan inci-payet için 0.5 Modül yani toplamda 3 Modül ayrılmıştır. İnci-payet ile birlikte ikinci fascia için 3.5 Modül, üst fascia için 3.75 Modül ayrılmıştır[168].

Arşitravın iç cepheye gelen bölümünde yer alan ilk fascia 0.18 m., ikinci fascia 0.245 m., taç kısmı ise 0.19 m. olarak belirlenmiştir. Toplamda 10.25 Modül yüksekliğe sahip arşitravlarda, alınan bu ölçüler doğrultusunda ilk fascianın 3 Modül, ikinci fascianın 4 Modülden az farklı, taç kısmının da 3.165 Modül olarak belirlendiği görülmektedir. Taç kısmı kendi arasında üç bölüme ayrılmış olup, Altta yer alan 0.03 m.lik bölüme inci-payet, 0.10 m. olan üst bölüme yumurta dizisi işlenmiş olup 0.06 m. olan en üst bölüm düz bir bant şeklindedir. Arşitrav taç kısmında inci payetler için yarım, en üstte yer alan düz bant için 1 Modül ayrılarak kalan alana yumurta dizisi yerleştirilmiştir.

Arşitravların alt derinliği 0.78 m., üst derinliği ise 1.02 m. ölçülmüştür. Bu ölçülerden hareketle alt derinliğin 13 Modül, üst derinliğin 17 Modül olarak belirlendiği açıktır. Arşitrav üst derinliği, alt derinliğinin 1.3 katı, yani ¾'tür. Alt derinliğin sütun alt

---

[165] Sütun arşitravlarında görülen lotus-palmet örgesi Rumscheid tarafından "A Tipi" olarak gruplandırılmaktadır.

[166] Üç köşeli forma sahip yumurtalar, plastik olarak yüksek kabartma biçiminde çalışılmış olup, ilk örnekleri MÖ. 4. yy. yapılarında Labranda Zeus ve Priene Athena Tapınağı'nda görülmektedir (Rumscheid 1994, s.133). Arşitravlarda yer alan yumurtalarda 4. yy'a öykünüldüğü açıktır.

[167] Anadolu Ion tapınaklarının bazılarında inci-payet dizisi tek başına ya da lesbos kymationu ile kombine edilerek soffit çerçevesi olarak kullanılmıştır. Ancak lesbos kymationu ile kombine edilen inci-payet daha yaygındır.

[168] Fascia yükseklikleri alttan üste doğru artan bir forma sahiptir. Göz yanılsamalarını gidermek amacı ile uygulanan bu sistem, alttan bakıldığında tüm fasciaların eşit yükseklikteymiş gibi algılanabilmesi için antik mimarlar tarafından tercih edilen bir kuraldır.

çapına oranı 1.15, üst derinliğin sütun alt çapına oranı 0.9'dur. Bu ölçüler doğrultusunda arşitravların 1.08 m. olan abakus üzerine yanlarda 0.15 m. boşluk bırakılarak yerleştirilmiştir. Arşitrav taç kısmı ile abakus genişliği arasında kalan boşluk 0.03 m.dir.

Arşitravların alt yüzeyine işlenen soffitler 1.44 m. uzunluğunda, 0.14 m. genişliğindedir. Yüzeyi tonoz şeklinde dışbükey forma sahip soffitlerin etrafı 0.02 m. genişliğinde inci-payet dizisi ile çerçevelenmiştir.

IV.6.2 Frizler

IV.6.2.1 Naos Frizleri

Bugüne kadarki çalışmalarda Naosa ait iki friz bloğu bulunmuştur. Bunlardan biri köşe bloğudur. Friz blokları 0.535 m. yüksekliğindedir. Yaklaşık 9 Modül olarak belirlenen frizler arşitravlardan daha alçak işlenmiştir. 0.795 m. olan in-antis sütun alt çapının 2:3'üne tekamül eden bloklar ile sütun alt çapı arasında 1:0.67'lik bir oran vardır. Friz yüksekliğinin 1.5 katı in-antis sütun alt çapını vermektedir. Peristasis sütun alt çapı ile oranı 1:0.6 (3/5)'dır. Friz yüksekliğinin 1.7 katı peristasis sütunlarının alt çapını vermektedir. Friz bloklarının üst sınırında kullanılan lesbos kymationlu taç kısmının yüksekliği 0.075 m.dir. Bloğun toplam yüksekliğinin 1/7'si taç kısmı için ayrılmış olup, belirlenen ölçü 1.25 Modüldür.

IV.6.2.2 Peristasis Frizleri

1891–1892 yıllarında Osman Hamdi Bey tarafından Kutsal Alan'da yapılan çalışmalar sırasında tapınak çevresinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne taşınan friz bloklarının genişliği 0.90 m. ile 1.775 m. arasında değişmekte olup yükseklikleri 0.93 m.'dir. Peristasis frizleri 15.5 Modül olarak belirlenmiştir. Bu ölçüden hareketle blokların sütun alt çapından 0.5 Modül daha yüksek yapıldığı anlaşılmaktadır. Friz yükseklikleri ile sütun alt çapı arasındaki oran 1:1.03'tür (Tablo 16). 0.11 m yüksekliğindeki, lesbos kymationlu taç kısmı yaklaşık 2 Modül olarak belirlenmiş, kalan 13 Modüllük alana figürler yerleştirilmiştir[169] (Çizim 15). Bloğun toplam yüksekliğinin 1/8'i taç kısmı için ayrılmıştır.

[169] Bugüne kadar bulunan friz bloklarında, lesbos kymationlarının aynı forma sahip olmadığı tespit edilmiştir. Bu da her ustanın motifte bir birlik oluşturmak yerine kendi el aşinalıklarına göre şekillendirdiklerinin göstergesidir (Webb 1996, Dipnot:8)

IV.6.3 Diş Sırası

Tapınağın frizlerinin üzerine gelen diş sırasının yüksekliği 0.215 m.dir. Dişlerin genişliği 0.13 m, derinliği 0.22 m., diş araları 0.085 m.dir. Diş sırasının yüksekliği yaklaşık 3.5 Modül, dişlerin genişliği 2.15 Modül, derinliği ise 3.65 Modül, diş araları 1.415 Modül olarak belirlenmiştir. Ölçülerden de anlaşıldığı gibi diş sırasının birimlerinde Modüle bağlı kalınmamıştır. Diş sırasının üzerine gelen bezemeli kyma-recta profilli blok 0.19 m. yüksekliğinde, 3 Modülden fazladır. En altta yer alan inci-payet dizisi için 0.3 Modül, yumurta sırası için 1.5 Modül, lotus-palmet örgesi için 1 Modül ve en üstte yer alan düz silme için 0.3 Modül ayrılmıştır.

Dış cephesinde Korinth başlıklı sütunların kullanıldığı ilk yapı olan Lysikrates Anıtı'nda frizin üzerine diş sırası eklenmiştir[170]. MÖ. 3. yy'da Korinth düzeninde inşa edilen yapılardan Milet Laodike Yapısı[171], Belevi Mausoleumu[172] ve MÖ. 2. yy. yapılarından Milet Bouleuterion Propylonu[173], Stratonikeia Gymnasiumu ve Erken Roma Dönemi'ne tarihlenen Antiocheia Augustus Tapınağı'nda[174] diş sırasının kullanıldığı görülmektedir (Tablo 18). Sonrasında ise Korinth düzeninde diş sırasının kullanılması kural haline gelmiş ve Roma Dönemi Korinth tapınaklarının birçoğunda bu kural uygulanmıştır. Bununla birlikte Roma mimarisinin Korinth düzenine kazandırdığı yeni bir uygulama olarak da konsollu geison- simadan oluşan korniş bloklarının kullanıldığı da görülmektedir. Bazı yapılarda ise diş sırası ve konsol birlikte kullanılmıştır (Tablo 19).

IV.6.4 Geison-Sima

Hekate Tapınağı'nın üst yapısında alışılmış Korinth düzenindeki yapıların aksine konsollu geison yerine düz bir geison-sima bloğu kullanılmıştır. Tapınağın geison ve siması tek blokta çalışılmıştır. Sima, üstte 0.045 m.lik (0.75 Modül) düz bir silme ile başlayıp, 0.18 m. (3 Modül) yüksekliğinde S profili çizerek, geison ile sima arasına yerleştirilmiş olan düz banta yaslandırılmıştır. Kazı çalışmalarında bulunan ve bulunduğu yönlere göre tasnif alanına yerleştirilen sağlam durumdaki geison-sima bloklarından aldığımız ölçülere göre geison yüksekliği 0.315 m. (5.25 Modül)'dir. Bu ölçünün üstte 0.06 m.lik (1 Modül) bölümünü dışa doğru çıkıntılı işlenmiş, aşağıya doğru düz devam

[170] Bauer 1977, s.197–227, Taf. 91–96.

[171] Knackfuss 1924, s.263–278.

[172] Hoepfner 1993, s.111–123.

[173] Knackfuss 1908, s.56–73.

[174] Taşlıalan 1994, s.245–284.

eden ve 0.045 m. (0.75) sonra kırılarak düz saçak kısmına yaslandırılan profil teşkil etmektedir. Kalan 0.21 m.lik (3.5 Modül) bölüm ise düz saçaklık için ayrılmıştır. Saçaklığın alt kalınlığı 0.035 m.dir. Bu kalınlık, saçak altına 18° lik bir açı ile 0.06 m. (1 Modül) girer. Böylece 0.035x0.06 m. ebatlarında damlalık oluşturarak bütün geison boyunca devam eder. Saçak altına 0.02 m. inci-payet ve hemen devamına 0.04 m. lesbos kymationu işlenmiştir (Bu bezeme için 1 Modül ayrılmıştır). Damlalık ve lesbos kymationu arasında 0.24 m. (4 Modül) genişliğinde düz yüzeyli, ince yonu bir kanal oluşturulmuştur. Bu kanalın her iki tarafı da eğimlidir. İnci-payet dizisinden sonra direk kaba yonulu bölüme geçilmiştir. Bu nedenle bloklar yerleştirilirken, inci-payet dizisinin başlangıcına kadar bir önceki bloklar üzerine oturtulmuş ve üst yapıya geçiş, inci-payet dizisi ve lesbos kymationu ile verilmiştir[175]. 0.54 m. yüksekliğindeki (9 Modül) geison–sima blokları sütun alt çapının 1:1.6 katıdır (Tablo 17).

Sima profilinin üzerine aslan başı şeklinde çörtenler işlenmiştir. 0.27 m. (4.5 Modül) genişliğindeki çörtenler, sima profilinin alt sınırından başlayıp, üstteki banda kadar devam etmektedir. Sağlam bloklardan alınan ölçülere göre çörtenler akstan aksa 0.66 m. (11 Modül) aralıklarla yerleştirilmiştir (Çizim 17). Böylece iki çörten arasında 0.39 m. (6.5 Modül) boşluk kalmaktadır. Tapınağın tüm cephelerinde aksial aralığa dört çörten denk düşmektedir (Çizim 18). Çörtenlerin ikisinin ağız kısmı açık, diğer ikisinin ise kapalıdır. Bu verilerden hareketle, gerçek çörtenin yanına yalancı çörtenin yerleştirildiği ve bu uygulamanın tapınağın tüm cephesinde simetrik olarak devam ettiği anlaşılmaktadır.

IV.7 Çatı Konstrüksiyonu ve Oranları

Tapınağın çatısı 11 bloktan oluşmakta olup, en üst seviyede yüksekliği 2.19 m., genişliği 16.50 m.dir (Çizim 19). Alınlık yüksekliği yaklaşık 36.5 Modül, genişliği ise 275 Modüldür. Alınlık bloklarının üst kısmını dolaşan geison-sima bloklarının yüksekliği 0.54 m. (9 Modül)'dir. Eğik ve yatay geison-sima ile birlikte alınlığın toplam yüksekliği 2.97 m. (49.5 Modül)'dir. Kyma-recta profilinin üst kısmını sınırlayan düz silmenin uç noktasından alınan ölçülere göre alınlığın toplam genişliği ise 18.93 m. (315.5 Modül)'dir. Stylobattan itibaren alınlığın en üst seviyesine kadar yapının yüksekliği 13.35 m. (222.5 Modül),

[175] Geison-sima bloklarında görülen lesbos kymationu, genel form açısından, tapınak friz bloklarının taç kısmı ve Ion başlıklarının abakus kısmında yer alan lesbos kymationu ile birlik içindedir (Rumscheid 1994, s.133).

euthynteriadan itibaren ise 14.91 m. (248.5 Modül)'dir. Alınlık, yapı yüksekliğinin yaklaşık $^{1}/_{5}$ oranına eşittir[176] (Çizim 25).

Tapınağın yüksekliği, 24.45 m. (407.5 Modül) olan stylobat uzunluğunun ½ oranından fazla, 17.76 m. (296 Modül) olan stylobat genişliğinin $^{3}/_{4}$'dür (Çizim 26). Tapınağın yüksekliği ile stylobat uzunluğu arasındaki oran $1.6=^{5}/_{7}$, stylobat genişliği arasındaki oran da 1.2'dir. Yapının toplam yüksekliği, sütun yüksekliğinin 1.75 katıdır.

Pseudo-dipteros plan, taşıyıcı sütun sayısının azaltılması nedeniyle üst yapının hafif tutulmasını zorunlu hale getirmektedir[177]. Ephesos Artemis Tapınağı'nın Helenistik evresinde görülen alınlıklardaki kapı ve pencere açıklıkları boş alanı ışık ve gölge oyunlarıyla hareketlendirmenin yanı sıra aslında sütunları aşırı bir yükten de kurtarmıştır. Magnesia Artemis tapınağında ise bu düşüncenin yanı sıra bu açıklıktan giren ışık dolunayda tanrıça için düzenlenen törenlerde kült heykelini aydınlatmaya yöneliktir[178]. Pseudo-dipteros planda inşa edilmesine rağmen Hekate Tapınağı'nın alınlığında benzeri kapı ve pencere açıklıkları yer almamaktadır. Muhtemelen, yapının sağlam bir zemin üzerine inşa edilmesi ve sözü edilen diğer yapılara nazaran daha küçük boyutlu olması nedeniyle böyle bir uygulamaya gerek duyulmamıştır.

Tapınağın üst örtüsünde mermer kalipter ve stroter kullanılmıştır. 0.425 m. uzunluğunda, 0.25 m. genişliğinde olan sağlam kalipterin yüksekliği de 0.25 m.dir. Kalipterin üst profilinin yuvarlak ve alt yüzeyin fazla derin işlenmemiş olması nedeni ile Lakonian tipi stroterlerin kullanıldığı düşünülmektedir. Batı Anadolu'daki yapılarda kullanılan kiremitlerin genişlikleri 0.44–0.60 m., uzunlukları 0.54–0.68 m. arasında değişmektedir[179]. Kiremitlerin uzunlukleri ile genişlikleri arasındaki oran $\pm\ ^{4}/_{5}$ olarak tespit edilmiştir. Sağlam durumdaki kalipterden hareketle 0.425 m. uzunluğunda olduğu tespit edilen stroterlerin 0.50–0.55 m. genişliğinde olabileceği düşünülmektedir.

[176] Vitruvius, revaklarda çatı eğimi için iç sütun sırası sütun yüksekliğinin, dış sütun sırası sütun yüksekliğinden beşte bir oranında daha fazla olması gerektiğinden söz etmektedir (Vitruvius V. IX. 2). Bu birçok yapı için tercih edilen bir orandır.

[177] Helenistik Dönem'de görülen frizin Geç Helenistik'te devam etmeyişinin, arşitrav fascialarının sayıca üçten ikiye indirişinin, Dorik yapılarda triglif ve metop yüksekliklerinin azaltılarak sayılarının çoğalmasının nedenleri üst yapının hafifletilmesine yönelik çalışmalar olmalıdır.

[178] Bingöl 1998, s.24–35.

[179] Özyiğit 1990, s.303–307.

V. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Hekate Tapınağı, Kutsal Alan'ın batı sınırına yakın alana inşa edilmiş olup, kendisi ile bağlantılı olan Batı Stoa ve Altar ile yön birliği içinde değildir. Ancak Augustus Dönemi imar faaliyerleri sırasında inşası başladığı düşünülen Kuzey, Doğu ve Güney Stoa[180] ile 90°lik açılarla kesişmesi, tapınaktan sonra inşa edilen bu yapıların yön seçiminde, Kutsal Alan'ın en önemli yapısı olan tapınağa bağlı kalındığının göstergesidir. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda tapınağın tarihi ile ilgili çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Frizlerde yer alan kabartmalardan hareketle MÖ. 125[181], mimari bezemelerin detay çalışmalarından hareketle de MÖ. 125 ile Augustus Dönemi arasındaki zaman dilimine yerleştirilmiştir[182].

Tanrıça Hekate adına inşa edilen tapınakta tercih edilen mimari düzen, Anadolulu mimarların simetrisine yabancı oldukları bir düzendir. Hekate Tapınağı, Anadolu'da Korinth düzeninde inşa edilen ikinci tapınak olması nedeniyle de oldukça önemlidir. Mimar Hermogenes tarafından uygulanan pseudo-dipteros planlında inşa edilmiş olması dönemin modasını yansıttığının göstergesidir. Ancak, Hermogenes tarafından uygulanan ve Vitruvius tarafından da pseudo-dipteros plan için tanımı yapılan 8x15 sütun sayısına bağlı kalınmamıştır. Bunun aksine 8x11 sütun sayısı ile o döneme kadar uygulanan tüm yapılardan farklı olarak, uzunluğu ile genişliği arasındaki oran en aza indirgenmiştir. Benzer uygulamanın Roma Dönemi'nde örneği olmaması, tapınağı bu yönü ile tek kılmaktadır (Tablo 3). Aynı durum stylobat ölçüleri için de geçerlidir. Euthynteria ve stylobatın eninin boyuna oranı 1.3 ($^{3}/_{4}$) ve 1.38 ($^{5}/_{7}$)'dir. Helenistik Dönem pseudo-dipteros planlı tapınaklarda bu oran erken evrelerde 1.75 ve sonrasında 1.5 olarak karşımıza çıkmaktadır. Hekate Tapınağı'nı dışta bıraktığımızda dönem ilerledikçe yapıların uzunluğunda azalma görüldüğünü söylemek mümkündür. Roma Dönemi pseodo-dipteros planlı tapınaklardan Ankara Augustus ve Aizanoi Zeus Tapınağı 1.5, Ephesos Domitian Tapınağı ise 1.4 oranındadır. Bu nedenle Roma Dönemi için bir gelişimden söz etmek güçtür. Bu veriler doğrultusunda Hekate Tapınağı'nın eni ile boyu arasındaki oran açısından uygulanan tek örnek olduğunu söylemek doğru olacaktır.

Tapınağın stylobatı karelajlara ayrılarak plan elemanlarının her biri bu karelajların kesişme noktalarına yerleştirilmiştir. Hermogenes etkileri sezilen tapınakta plan elemanlarının yerleştirilmesinde, Pytheos tarafından temelleri atılan ve Hermogenes

[180] Gider 2005, s.106–111.

[181] Webb 1996, s.108–120.

[182] Rumscheid 1994, s.132–139.

tarafından geliştirilen modüler sisteme bağlı kalınmıştır. Tapınağın tüm cephelerinde naos duvarları ve in-antis sütunlar ile peristasis sütunları aynı aksa yerleştirilmiş ancak pronaos ile naosu ayıran bölme duvarı bu kurala uydurulmamıştır. Bu durum, tapınağın eni ile boyu arasındaki oran az olduğu için kare mekanlar elde etme çabasının bir yansımasıdır.

Tapınağın peristasisinde Attik-Ion kaideli Korinth başlıklı sütunlar kullanılmış iken in-antis sütunların Efes tipi kaide üzerinde yükselen Ion başlıklı olması, Helenistik Dönem'in karakteristiği olan karışık düzen uygulamasının bir yansımasıdır. MÖ. 5–4. yy'da Dor düzeninde inşa edilen yapıların iç cephesini süsleyen Korinth tipi başlıkların, bağımsız birer taşıyıcı olarak yapının dış cephesine geçtiğini, bunun yanı sıra ilk evrelerde kendisinin gördüğü işlevi üstlenen başka düzenlere ait mimari elemanlarla kombine edilmesini en iyi yansıtan örneklerden birisidir[183].

Peristasis sütun aralıkları, Vitruvius tarafından "uygunluk, güzellik ve dayanıklılık" olarak tanımlanan[184] eustylostan fazla, "arşitravlar için kırılma tehlikesi içeren"[185] diastylostan azdır. Helenistik Dönem pseudo-dipteros planlı tapınakların tamamında, eustylos ile diastylos arasında değişen oranlara sahip aksial aralıklar tercih edilmiştir[186] (Tablo 4). Roma Dönemi pseudo-dipteros planlı tapınaklarda ise genellikle eustylos ve diastylos uygulanmıştır[187].

Korinth düzeninde inşa edilen tapınaklarda ise Helenistik Dönem'e nazaran Roma Dönemi'nde daha geniş aksial aralıkların tercih edildiği gözlenmektedir (Tablo 5). Helenistik Dönem'in iki tapınağından Olba Zeus'ta aksial aralık merkezi sütunlarda alt çapının 2.37, yan cephe sütunlarında ise 2.12 katıdır. Merkezi sütunlarda eustylostan az

---

[183] İlk kez MÖ. 440–420 yıllarına tarihlenen, Dor düzenindeki Bassae Apollon Tapınağı'nın iç cephesinde ilk kez, Ion başlıklı sütunlar ile birlikte Korinth başlıklı tek sütun kullanılmıştır. MÖ. 4. yy'da dışta geleneksel form olan Dor düzeni, içte ise Korinth başlıklı sütunların kullanılması kural haline gelmiştir. Bu dönemde inşa edilen yapılardan Tegea Athena Alea, Nemea Zeus ve Epidauros Tholos'un iç cephesinde Ionik üst yapı elemanları ile birlikte Korinth başlıklı sütunlar kullanılmıştır (Winter 1982, s.387–400). MÖ. 5. yy'da temelleri atılan karışık düzen uygulaması Anadolu'da MÖ. 4. yy. ortalarında Labraunda'da karşımıza çıkmaktadır. Helenistik Dönem de ise Pergamonlu mimarlar tarafından birçok yapıda uygulandığı görülmektedir (Gider 2005, s.106–111).

[184] Vitruvius III. III. 6.

[185] Vitruvius III. III. 4.

[186] Magnesia Artemis Tapınağı'nın orta sütun aksı, sütun alt çapının 3.75 katı olup, diastylostan fazla araeostylostan azdır.

[187] MÖ. 1. yy'ın 2. yarısına tarihlenen Aphrodisias Aphrodite Tapınağı'nın yan cephe sütunlarında aksial aralık sütun alt çapının 2.10 katı olup, systylostan az farklıdır.

farklı oran kullanılmış iken yan cephelerde eustylosa yakın bir oranın tercih edildiği görülmektedir. Lagina Hekate Tapınağı'nda ise aksial aralık alt çapın 2.5 katı, orta aks sütunlarında 2.9 katı olarak belirlenmiştir. Hekate Tapınağı'nda, bir önceki yüzyılda inşa edilen Korinth düzenindeki Olba Zeus Tapınağı'na nazaran daha geniş aksial aralığın tercih edildiği görülmektedir. Roma Dönemi'nde genellikle diastylos ve araeostylosun görülmesi, bu dönem mimarlarının daha geniş aksial aralıklar uygulama çabası içinde olduğunun göstergesidir.

Attik-Ion tipindeki peristasis sütun kaidelerinde plinthe genişliği sütun alt çapının 1.3 katı olup, kendisinden önce inşa edilen Belevi Mausoleumu'nun 1.4 oranından daha azdır. Helenistik Dönem'de Ion düzeninde inşa edilen Magnesia Artemis ve Teos Dionysos Tapınağı'nda 1.4'e yakın ve Antiocheia Augustus Tapınağı'nda 1.3 oranın kullanılmış olması, erken dönemden geç döneme doğru sütun alt çapı ile plinthe genişliği arasındaki oranın azaldığının göstergesidir. Attik-Ion tipi kaidelerin yüksekliği Helenistik Dönem yapılarında sütun alt çapının 1: 0.60 katı olarak belirlenmiştir (Tablo 12). Hekate Tapınağı'nda uygulanan 1: 0.60 oranı bu uygulamanın devam ettiğinin göstergesidir. Augustus Dönemi yapılarından Antiocheia Augustus Tapınağı'nda kaide yüksekliği sütun alt çapının 1: 0.50 katı olarak belirlenmiş olup, Roma Dönemi'nde postament kullanımının yaygınlaşması ile birlikte kaide yüksekliklerinin sütun alt çapına oranında azalma olduğu tespit edilmiştir.

Tüm düzenlerde sütun alt çapına paralel olarak belirlenen sütun yüksekliklerinin oranlarında erken dönemden geç döneme doğru bir artış olduğu tespit edilmiştir. MÖ. 3. yy Korinth yapılarında sütun yüksekliği alt çapın 8 ve 8 ¾ katı iken MÖ. 2. yy yapılarında 9 ¼ ve 9 $^{3}/_{5}$ katı olarak belirlenmiştir[188] (Tablo 10). Augustus Dönemi yapılarından Antiocheia Augustus Tapınağı'nda uygulanan 9 $^{2}/_{3}$ oranı sonrasında devam etmiştir. Roma Dönemi Korinth yapılarında sütun yükseklikleri alt çapın 8 katı ile 10 katı arasında değişen oranlar göstermektedir (Tablo 11).

Hekate Tapınağı'nın peristasisisinde kullanılan Korinth tipi başlıkların yükseklikleri değişken olup, oranlamada genel olarak tercih edilen 0.99 m. ölçüsü baz alınmıştır. Buna göre başlık yüksekliği sütun alt çapının 1: 1.1 katıdır. İlk kez dış cephede kullanılan Lysikrates Anıtı'nda bu oran 1: 1.66 ile sütun alt çapını fazlaca aşan en yüksek başlıktır (Tablo 24). Ancak sonrasında inşa edilen Milet Laodike Yapısı (Tablo 25), Belevi

[188] Bu oranlamada pseudo sütunların kullanıldığı Lysikrates Anıtı ve Stratonikeia Gymnasiumu hariç tutulmuştur.

Mausoleumu (Tablo 26), Milet Bouleuterion Propylonu (Tablo 27) ve Stratonikeia Gymnasiumu'nda (Tablo 28) 1: 1.1 oranı kullanılmıştır[189]. Görüldüğü gibi Korinth başlıklarının yüksekliği sütun alt çapından az farklı ölçülere sahiptir. Roma Dönemi'ne gelindiğinde ise Antiocheia Augustus Tapınağı'nda 1: 1.1 olarak belirlenen oran (Tablo 29) sonrasında kullanılmaya devam edilmiş olup, bazı yapılarda 1: 1.25'e kadar çıktığı görülmüştür[190]. Ancak bu oranların azalması ya da çoğalması ile ilgili tarihsel bir sıralama oluşturulamaması, dönemin modasından ziyade, yapıyı inşa eden mimarın tercihi olduğunu düşündürmektedir (Tablo 13).

Başlık alt çapı ile başlık yüksekliği arasında 1: 1.3 oranı vardır. Başlığın kendi içindeki oranlamasında ise başlık üç kısma ayrılarak, yüksekliğinin ⅓'üne alt yaprak sırası, kalan ⅔'lük alana ikinci sıra yaprak, heliksler ve abakus işlenmiştir (Tablo 20–23). Başlık alt çapı ile sütun alt çapı arasında ise 1: 1.2 oranı kullanılmıştır. Hekate Tapınağı'nda başlık yüksekliği sütun yüksekliğinin 8 ½ oranındadır. Helenistik Dönem başlıklarının sütun yüksekliğine oranı 6 ½ ile 9 arasında değişmekte olup bir birlik içermediği tespit edilmiştir. Roma Dönemi Korinth düzeninde inşa edilen yapılarda da başlık yüksekliği ile sütun yüksekliği arasındaki oran değişken olup, 6 $^{3}/_{5}$ ile 9 $^{2}/_{5}$ arasında oranlar kullanılmıştır (Tablo 14).

Arşirtav bloklarının sütun alt çapına oranı 1: 0.7 olarak tespit esilmiştir ki elde edilen bu oran yaklaşık sütun alt çapının $^{2}/_{3}$'üne tekamül etmektedir. Vitruvius, sütun yüksekliği 25–30 ayak arasında olan yapılarda arşitrav yüksekliğini, sütun yüksekliğinin $^{1}/_{12}$ katı olarak belirlenmesi gerektiğini aktarmaktadır[191]. Bu öneri doğrultusunda, yaklaşık 28.5 ayak olan Hekate Tapınağı'nın sütun yüksekliğine göre arşitravların 0.70 m. yüksekliğinde olması gerekmektedir. Helenistik Dönem yapılarında bu önerinin uygulanmadığı tespit edildiğinden, sütun alt çapı modül olarak kabul edilmiştir. Buna göre, Lysikrates Anıtı'nda sütun alt çapına eşitlenen arşitravlar, MÖ. 3. yy'da alt çapın 1: 0.6 katı, MÖ. 2. yy yapılarında alt çapın 1: 0.8 katı olarak belirlenmiştir. Hekate Tapınağı'nda uygulanan 1: 0.7 oranın devamında Antiocheia Augustus Tapınağı ve Roma Dönemi Korinth yapılarının çoğunluğunda görülmesi bu oranın MÖ. Geç 2. yy'dan itibaren Korinth düzeni için bir kural haline geldiğinin göstergesidir[192] (Tablo 15).

---

[189] Bauer 1973, s.124–156.

[190] Heilmeyer 1970, s.78–105.

[191] Vitruvius III. V. 8.

[192] Roma Dönemi Korinth yapılarında 1:0.6 ile 1:1 arasında değişen oranlar kullanılmıştır. Ancak yapıların çoğunluğunda uygulanan oran 1: 0.7'dir.

Tapınağın üst yapı elemanlarından bir diğeri olan friz, Helenistik Dönem'in modasına uygun olarak kabartmalı işlenmiştir. Friz yüksekliği yaklaşık sütun alt çapına eşit uygulanmıştır. Helenistik Dönem yapılarında friz yüksekliği için bir oran belirlenmediği, friz yüksekliğinin ait olduğu yapı ve bezemesine göre değiştiği gözlenmiştir. Örneğin figürlü kabartmaların işlendiği Lysikrates Anıtı'nda 1: 0.9, savaş gereçlerinin betimlendiği Milet Bouleuterion Propylonu'nda 1: 0.8 oranı kullanılmıştır. Buna karşın, lotus-palmet örgesinin işlendiği Belevi Mausoleumu'nda 1:0.4, frizi boş bırakılan Stratonikeia Gymnasiumu'nda 1: 0.3 oranı tercih edilmiştir. Bu verilerden hareketle kabartmalı friz bloklarında yüksekliği daha fazla olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Roma Dönemi Korinth düzeninde inşa edilen yapılarda friz yüksekliği 1: 0.5 ile 1: 0.7 arasında değişmektedir (Tablo 16).

Kabartmalı friz bloklarının üzerinde diş sırası yer almaktadır. İlk evrelerden itibaren Korinth düzeni ile özdeşleşen diş sırası sütun alt çapının ¼ katına eşittir. Dişlerin genişliği, blok yüksekliğinin 1: 0.6 katı olarak belirlenmiştir. Dişler arasındaki aynaların genişliği ise dişlerin genişliğinin ⅔'ü oranındadır. Helenistik Dönem yapılarında uygulanan dişler ile aynalar arasındaki ⅔ oranı pek bir değişiklik göstermeden Roma Dönemi yapılarına da aktarılmıştır.

Hekate Tapınağı'nın üst yapısında Helenistik geleneğin devamı olarak geison-sima bloğu yer almaktadır. Geison-sima yüksekliği sütun alt çapının $^{2}/_{3}$'ü oranında belirlenmiştir. Bu oran, Korinth düzeninde inşa edilen ilk yapı olan Lysikrates Anıtı'nda 1: 0.85'tir. MÖ. 3. yy yapılarında 1: 0.6, MÖ. 2. yy yapılarında 1: 0.8-1: 0.85 olan bu oran Antiocheia Augustus Tapınağı'nda 1: 0.3 olarak tespit edilmiştir. Roma Dönemi'ne gelindiğinde ise diş sırası ile birlikte işlenmeye başlayan geison-sima bloklarının oranlarının arttığı ve 1:1 oranın kullanıldığı tespit edilmiştir.

Arşitravlar için belirlenen oranlara yakınlık gösteren bu değerler, geison-sima bloklarının da tıpkı arşitravlar gibi MÖ. 3. yy'a nazaran MÖ. 2. yy yapılarının oranlarında bir artış olduğunun göstergesidir. Ancak Hekate Tapınağı hem arşitrav, hem de geison-sima oranlarında MÖ. 2. yy yapılarından daha düşük değerler sergilemektedir. Devamında Augustus Dönemi yapılarında görülen oranların Hekate Tapınağı'na nazaran daha düşük olması da MÖ. Geç 2. yy'da temelleri atılan bu uygulamanın devamı niteliğindedir.

Hekate Tapınağı'nın üst yapı elemanlarının toplam yüksekliği 2.435 m'dir. Üst yapının $^{1}/_{4}$'ü arşitrava, $^{3}/_{7}$'si frize, kalan $^{3}/_{8}$'i ise diş sırası ve geison-sima kısmına ayrılmıştır (Çizim 21). Orta aks sütun genişliği ile sütun yüksekliği arasındaki oran $^{2}/_{7}$'dir (Çizim 22). Ön cephe genişliğinin sütun yüksekliğine oranı $^{1}/_{2}$ (Çizim 23), sütun ve üst

yapı elemanlarının toplam yüksekliğine oranı $^{3}/_{5}$ olarak belirlenmiştir (Çizim 24). Üst yapı yüksekliği, sütun yüksekliğinin ¼'ü, çatı yüksekliği yapının toplam yüksekliğinin $^{1}/_{5}$'i oranındadır (Çizim 25). Yapının toplam yüksekliği ile ön cephe genişliğinin arasındaki oran $^{3}/_{4}$'dür (Çizim 26).

Sonuç olarak Korinth düzeninde inşa edilen Hekate Tapınağı euthynteria seviyesinden itibaren tüm mimari elemanlarında uygulanan oranlar açısından kendine özgü yenilikler sergilemektedir. Hekate Tapınağı'nda tespit edilen pek çok oran yapının kendisinden önce inşa edilen Helenistik Dönem yapıları ile kendisinden sonra inşa edilen Roma Dönemi yapıları arasında geçiş noktası oluşturduğunu göstermektedir. Bu veriler doğrultusunda, Hekate Tapınağı'nda tespit edilen matematiksel oranların Geç Helenistik Dönem Korinth düzeni için de geçerli olabileceği görülmektedir. Yeryüzünde tanrıça Hekate'ye adanan tek tapınak olan bu yapının mimari düzenlemesinde de pek çok tek olma özelliği sergileyen detayların kullanılmış olması yapının aslı ile bağdaşmaktadır.

KAYNAKÇA

Afacan 2003	A. Afacan, Lagina Hekate Tapınağı Cella Sondajında Bulunan Sikkelerin Arkeolojik Açıdan Değerlendirilmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi), Konya, 2003.
Akarca 1954	A. Akarca-T. Akarca, Milas Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, 1954.
Baldıran 1990	A. Baldıran(Yılmaz), Stratonikeia Nekropol Buluntuları, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya, 1990.
Baldıran 1991	A. Baldıran, "Nekropol Buluntularına Göre Stratonikeia'nın Tarihsel Süreci", Selçuk Üniversitesi Edebiyat Dergisi 6, 1991, s.45–55.
Bauer 1973	H. Bauer, Korinthische Kapitelle des 4. und. 3. Jahrhunderts v. Chr., 1973.
Bauer 1977	H. Bauer, "Lysikratesdenkmal, Baubestand und Rekonstruktion", AM 92, 1977, s.197–227, Beilagen 5–10, Taf. 91–96.
Bean 1976	G.E. Bean, "Lagina", The Princeton Encyclopedia of Classical Sites, Ed: R. Stillwell, W.L. MacDonald, M.H. McAllister, 1976, s.477.
Bean 1980	G. E. Bean, Turkey Beyond the Meander, 1980.
Benndorf 1882	O. Benndorf, Archaeologisch-epigraphische Mittheilungen aus Oesterreich-Ungarn VI, 1882.
Bingöl 1998	O. Bingöl, Menderes Magnesiası, 1998.
Bohtz 1981	C.H. Bohtz, Das Demeterheiligtum, AvP XIII, 1981.
Boysal 1957	Y. Boysal, "Die Korinthischen Kapitelle der Hellenistischen Zeit Anatoliens", Anatolia 2. 1957, s.123–132, Taf. 12-20.
Boysal 1970	Y. Boysal, "Turgut Kazıları 1969 Raporu", Anatolia XII, Ankara, 1970, s.63–93.
Boysal 1979	Y. Boysal, "Turgut Kazıları", VIII. Türk Tarih Kongresi, Ankara, 1979, s.389–390.
Boysal 1990	Y. Boysal, "Kuzey Karia'dan Helenistik Tapınaklara Kısa Bakış", XI. TTK, Ankara, 1990, s.321–331.

Büyükkolancı 1996	M. Büyükkolancı, Pisidia Bölgesi Tapınak Mimarisi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 1996.
Chamonard 1895	J. Chamonard, “Les Sculptures de la Frise du Temple d’Hekate a Lagina”, BCH 19, s.235–262.
Chandler 1817	Chandler, Voyages dans l’Asie mineure et en Grece, Paris, 1806.
Demangel-Laumonier 1923	R. Demangel-A. Laumonier, “Fouilles de Notion”, BCH 47, 1923, s.354–376.
Deschamps-Cousin 1888	G. Deschamps-G. Cousin, “Inscriptions du Temple de Zeus Panamaros”, BCH 12, 1888, s.249–273.
Diehl-Cousin 1885	C. Diehl-G. Cousin, "Senatus-Consulte de Lagina", BCH 9, 1885, 437–474.
Diehl-Cousin 1887	C. Diehl-G. Cousin, “Inscriptions de Lagina”, BCH 11, 1887, s.145–163.
Foucart 1890	P. Foucart, “Inscriptions de la Carie: Lagina”, BCH 14, 1890, s.363–376.
Frothingham 1891	A. L. Frothingham, “Archaeological News”, AJA 7, 1891, s.512–513.
Gider 2005	Z. Gider, Laginadaki Dor Mimarisi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Denizli, 2005.
Hanfmann-Waldbaum 1968	G.M.A. Hanfmann-J.C. Waldbaum, “Two Submycenaean Vases and Tablet from Stratonikeia in Caria”, AJA.72, 1968, s.51-56.
Hatzfeld 1920	J. Hatzfeld, “Inscriptions de Lagina en Carie”, BCH 44, 1920, s.70–100.
Hauvette-Besnault-Dubois 1881	A.M. Hauvette-Besnault-M. Dubois, “Inscriptions de Carie”, BCH 5, 1881, s.185–191.
Heilmeyer 1970	W-D. Heilmeyer, “Korinthische Normalkapitelle” RM 16, 1970.
Hirschfeld 1879	G. Hirschfeld, Bericht ueber eine Reise in suedwestlichen Kleinasien, dans la Zeitschrift der Gesellschaft fuer Erdkunde, XIV, 1879.
Hoepfner 1990	W. Hoepfner, “Bauten und Bedeutung des Hermogenes”,

	Hermogeness und die Hochhellenistiche Architektur, Ed: W. Hoepfner-E.L. Schwandner, 1990, s.1–34.
Hoepfner 1993	W. Hoepfner, "Zum Mausoleum von Belevi", AA 1993, s.111–123.
Işık 2004	F. Işık, "Patara 2002", 25. KST I, 2004, s.87–102.
Junghölter 1989	U. Junghölter, Zur Komposition der Lagina-Frize und zur Deutung des Nordfrieses, Diss. Marburg, 1989.
Keil-Wilhelm 1931	J. Keil-A. Wilhelm, "Denkmaeler aus dem Rauhen Kilikien, MAMA III, 1931.
Knackfuss 1908	H. Knackfus, "Der Vorhof mit den umgebenden Säulenhallen und dem Propylon", Milet 1.2, 1908, s.56–72.
Knackfuss 1924	H. Knackfuss, Der Südmarket und Die Benachbarten Bauanlagen, Milet 1.7, 1924.
Krencker-Schede 1936	D. Krencker-M. Schede, Der Tempel in Ankara, 1936.
Lanckoronski 1892	K.G. Lanckoronski-G. Niemann-E. Petersen, Staedte Pamphyliens und Psidiens II, 1892.
Lanckoronski 1893	K. Lanckoronski, Städte Pamphyliens und Pisidiens II, 1893.
Laumonier 1958	A. Laumonier, Les Cultes Indigènes en Carie, Paris, 1958.
Leake 1824	W. W. Leake, Jurnal of a Tour in Asia Minor, London, 1824.
Mansel-Bean-İnan 1956	A.M. Mansel-G.E. Bean-J. İnan, Die Agora von Side und die benachbarten Bauten, 1956.
Mansel-Bosch-İnan 1951	A.M. Mansel-E. Bosch-J. İnan, Vorläufiger Bericht über die Grabungen in Side im Jahre 1947, 1951.
Mendel 1912	G. Mendel, Catalogue des Sculptures Grecques, Romaines et Byzantines du Musees Imperiaux Ottomans, Constantinople I- III, 1912.
Mert 2005	İ.H. Mert, "Knidos Korinth Tapınağı", R. Özgan'a Armağan, 2005, s.229–248.
Mitchell 1995	St. Mitchell, Cremna in Pisidia, 1995.

Mitchell-Waelkens 1987	St. Mitchell-M. Waelkens, Sagalassus and Cremna 1986, AnatSt 37, 1987, s.43–59.
Newton 1863	C.T. Newton, A History of Discoveries at Halicarnassus Cnidus and Branchidae, 1863.
Özgünel 1972	C. Özgünel, Karya Geometrik Seramiği, Ankara, 1972.
Özyiğit 1990	Ö. Özyiğit, "Batı Anadolu Antik Dönem Çatıları", X. TTK, 1990, s.303–326, Şek.1–33.
Petersen-Luschan 1889	E. Petersen-F.V. Luschan, Reisen in Lykien Milyas und Kibyratien I, 1889.
Pococke 1745	Pococke, A Description of the East II, London, 1745.
Pohl 2002	D. Pohl, "Kaiserzeitliche Tempel in Kleinasien unter besonderer Berücksichtigung der hellenistischen Vorläufer", Asia Minor Studien 43, 2002.
Price-Trell 1958	M.J. Price-B.L. Trell, Coins and their Cities, 1958.
Radt 2002	W. Radt, Pergamon, Çev: S. Tammer, 2002.
Robert 1970	L. Robert, Edudes Anatoliennes, 1970.
Robert-Robert 1958	L. Robert- J. Robert, Me'langes İsodore Levy, 1958.
Rumscheid 1994	F. Rumscheid, Untersuchungen zur Kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus, 1994.
Rumscheid 1997	F. Rumscheid, "Milas 1995", XIV. AST I, 1997, s.123–140.
Rumscheid 1998	F. Rumscheid, "Milas 1996", XV. AST II, 1998, s.385–407.
Rumscheid 2000	F. Rumscheid, Küçük Asya'nın Pompeisi Priene, 2000.
Schober 1933	A. Schober, "Der Fries des Hekateions von Lagina", IstForsch 2, 1933.
Serdaroğlu 1971	Ü. Serdaroğlu, "Recent Archaelogical Research in Turkey", AnatSt. 21, 1971, s.47–48.
Serdaroğlu 2004	Ü. Serdaroğlu, Lykia-Karia'da Roma Dönemi Tapınak Mimarlığı, 2004.
Sherk 1969	R.K. Sherk, Roman Documents from the Greek East: senatus consulta and epistulae to the age of Augustus, Baltimore, 1969.

Söğüt 2004	B. Söğüt, “Kömür, Dinamit ve Yeni Bir Yerleşim”, İdol Dergisi 21, 2004, s.24–31.
Stiller 1885	H. Stiller, Das Trajaneum, AvP V 2, 1885.
Şahin 1973	M.Ç. Şahin, "Lagina'dan (Koranza) İki Yazıt", Anatolia 17, 1973, s.187–195.
Şahin 1976	M.Ç. Şahin, The Political and Religious Structure in the Territory of Stratonikeia in Caria, 1976.
Şahin 1982	M.Ç. Şahin, Die Inschriften von Stratonikeia IK 22.1, 1982.
Şahin 1997	M.Ç. Şahin, “New Inscriptions from Lagina”, EpigrAnat 29, 1997, s.83–106.
Şahin 1999	M.Ç. Şahin, “The Place Name of Korazis: A New Inscription from Lagina”, EpigrAnat 31, 1999, s.35–36.
Şahin 2002	M.Ç. Şahin, “New Inscriptions from Lagina, Stratonikeia and Panamara”, EpigrAnat 34, 2002, s.1–21.
Şahin 2003	M.Ç. Şahin, “A Hellenistic Decree of the Chrysaoric Confederation from Lagina”, EpigrAnat 35, s.1–7.
Taşlıalan 1994	M. Taşlıalan, “Pisia Antiocheia’sı 1992 Yılı Çalışmaları”, IV. Müze Kurtarma Kazıları Semineri, 1994, s.245–284.
Thür 1990	H. Thür, “Arsinoe IV, eine Schwester Kleopatras VII, Grabinhaberin des Oktogons von Ephesos? Ein Vorschlag”, Öjh 60, 1990, s.43–56.
Tırpan 1983	A.A. Tırpan, “Stratonikeia Kazısı 1982 Çalışmaları”, 5. KST, 1983, s.209–214.
Tırpan 1990	A. Tırpan, “Stratonikeia’nın Şehir ve Sur Planı”, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Dergisi, Sayı: 5, 1990, s.217- 234.
Tırpan 1996	A. A. Tırpan, “Lagina Kazısı 1993–1994”, 17. KST-II, 1996, s.209–228.
Tırpan 1997	A. A. Tırpan, “Lagina Hekate Temenosu 1995”, 18. KST-II, 1997, s.309–336.
Tırpan 1998a	A. A. Tırpan, Stratonikeia Augustus İmparatorlar Tapınağı, 1998.

Tırpan 1998b	A. A. Tırpan, "Lagina Hekate Propylonu 1996", 19. KST-II, 1998, s.173–194.
Tırpan 1999	A. A. Tırpan, "Lagina Hekate Temenosu, Propylon ve Altardaki Kazı Çalışmaları 1997", 20. KST-II, 1999, s.237–256.
Tırpan-Söğüt 2000	A. A. Tırpan-B. Söğüt, "Koranza Kazıları 1998", 21. KST-II, 2000, s.153–162.
Tırpan-Söğüt 2001	A. A. Tırpan-B. Söğüt, "Lagina Hekate Temenosu 1999 Yılı Çalışmaları", 22. KST-II, 2001, s.299–310.
Tırpan-Söğüt 2002	A.A. Tırpan-B. Söğüt, "Hekate Temenosu 2000 Çalışmaları", 23. KST-II, 2002, s.343–350.
Tırpan-Söğüt 2004	A.A. Tırpan-B. Söğüt, "2002 Yılı Lagina Kazıları", 25. KST-II, 2004, s.87–100.
Tırpan-Söğüt 2005a	A.A. Tırpan-B. Söğüt, Lagina, 2005.
Tırpan-Söğüt 2005b	A. A. Tırpan- B. Söğüt, "Lagina ve Börükçü 2003 Yılı Çalışmaları", 26. KST-I, 2005, s.371–386.
Tırpan-Söğüt 2006	A. A. Tırpan- B. Söğüt, "Lagina ve Börükçü 2004 Yılı Çalışmaları", 27. KST, Haziran 2005, Antalya (Baskıda).
Vandeput 1997	L. Vandeput, The Architectural Decoration in Roman Asia Minor, Ed: M. Waelkens, 1997.
Vitruvius	Vitruvius, Mimarlık Üzerine On Kitap, Çev: Suna Güven, 1998.
Waddington 1870	W.H. Waddington, Incription Grecques at Latines Receuillies en Grece at en Asie Mineure, 1870.
Webb 1996	P.A. Webb, Hellenistic Architectural Sculpture: figural motifs in western Anatolia and the Aegean Islands, 1996.
Wiegand 1941	Th. Wiegand, Die Bauten, Didyma I, 1941.
Winter 1982	F.E. Winter, "Tradition and Innovation in Doric Desing, 4: The Fourth Century", *AJA* 86, 1982, s.387–400.

TABLO, ÇİZİM VE RESİMLERİN LİSTESİ

Tabloların Listesi

Tablo 1: Plan elemanlarının ölçüleri.

Tablo 2: Mimari elemanların ölçüleri.

Tablo 3: Pseudo-dipteros planlı tapınaklarda uygulanan euthynteria ve stylobat oranları.

Tablo 4: Pseudo-dipteros planlı tapınaklarda uygulanan sütun aralığı ve oranları.

Tablo 5: Korinth düzeninde inşa edilen tapınaklarda uygulanan sütun aralığı ve oranları.

Tablo 6: Pseudo-dipteros planlı tapınaklarda kullanılan kaide tipi.

Tablo 7: Helenistik Dönem Korinth düzenindeki yapılarda kullanılan kaide tipi

Tablo 8: Roma Dönemi Korinth düzenindeki yapılarda kullanılan kaide tipi.

Tablo 9: Attik-Ion tipi kaidenin kullanıldığı Ion düzenindeki yapılar.

Tablo 10: Helenistik Dönem Korinth düzeni tapınaklarda sütun alt çapının sütun yüksekliğine oranı.

Tablo 11: Roma Dönemi Korinth düzeni tapınaklarda sütun alt çapının sütun yüksekliğine oranı.

Tablo 12: Korinth düzenindeki yapılarda sütun alt çapının kaide yüksekliğine oranı.

Tablo 13: Korinth düzenindeki yapılarda sütun alt çapının başlık yüksekliğine oranı.

Tablo 14: Korinth düzenindeki yapılarda başlık yüksekliğinin sütun yüksekliğine oranı.

Tablo 15: Korinth düzenindeki yapılarda sütun alt çapının arşitrav yüksekliğine oranı.

Tablo 16: Korinth düzenindeki yapılarda sütun alt çapının friz yüksekliğine oranı.

Tablo 17: Korinth düzenindeki yapılarda sütun alt çapının korniş yüksekliğine oranı.

Tablo 18: Helenistik Dönem Korinth düzenindeki yapılarda kullanılan korniş bloğu.

Tablo 19: Roma Dönemi Korinth düzenindeki yapılarda kullanılan korniş bloğu.

Tablo 20: Kuzey Peristasis sütun başlıklarının oranları.

Tablo 21: Batı Peristasis sütun başlıklarının oranları.

Tablo 22: Güney Peristasis sütun başlıklarının oranları.

Tablo 23: Doğu Peristasis sütun başlıklarının oranları.

Tablo 24: Lysikrates Anıtı'ın mimari elemanlarının sütun alt çapına oranı.

Tablo 25: Belevi Mausoleumu'nun mimari elemanlarının sütun alt çapına oranı.

Tablo 26: Milet Laodike Yapısı'nın mimari elemanlarının sütun alt çapına oranı.

Tablo 27: Milet Bouleuterionu Propylonu'nun mimari elemanlarının sütun alt çapına oranı.

Tablo 28: Stratonikeia Gymnasiumu'nun mimari elemanlarının sütun alt çapına oranı.

Tablo 29: Antiocheia Augustus Tapınağı'nın mimari elemanlarının sütun alt çapına oranı.

Çizimlerin Listesi

Çizim 1: Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın vaziyet planı.

Çizim 2: Kutsal Alan'daki yapıların yerleştirilişinde uygulanan açılar sistemi.

Çizim 3: Tapınağın mevcut hali.

Çizim 4: Tapınak planı.

Çizim 5: Pronaos ve naos bölümündeki düzenlemeler.

Çizim 6: Stylobatta uygulanan karelaj sistemi.

Çizim 7: Stylobat bloklarının yerleştirilişi.

Çizim 8: Ante kaidesi.

Çizim 9: In-antis sütun kaidesi.

Çizim 10 Peristasis sütun kaidesi.

Çizim 11: Peristasise ait sütun.

Çizim 12: Peristasis sütun başlığı.

Çizim 13: Sütun arşitravı.

Çizim 14: Duvar arşitravı.

Çizim 15: Peristasis frizi.

Çizim 16: Diş sırasının üzerine gelen bezemeli blok.

Çizim 17: Tapınağın mimari düzenlemesi.

Çizim 18: Tapınağın yan cephe düzenlemesi.

Çizim 19: Tapınağın ön cephe restitüsyonu.

Çizim 20: Tapınağın yan cephe restitüsyonu.

Çizim 21: Orta aksın sütun yüksekliğine, üst yapı elemanlarının orta aksa oranı.

Çizim 22: Üst yapı elemanlarının kendi içindeki oranı.

Çizim 23: Ön cephe genişliğinin sütun yüksekliğine oranı.

Çizim 24: Ön cephe genişliğinin sütun ve üst yapı elemanlarının yüksekliğine oranı.

Çizim 25: Yapı yüksekliğinin oranları.

Çizim 26: Ön cephe genişliğinin toplam yüksekliğe oranı.

Resimlerin Listesi

Resim 1: Osman Hamdi Bey tarafından Stoa'da yapılan kazı çalışmaları.

Resim 2: Batı Stoa'nın Propylon ile birleştiği yerde kazı yapılan alan.

Resim 3: Propylon'da, 1892 yılında Osman Hamdi Bey tarafından yapılan kazı çalışmaları.

Resim 4: Propylon'un kazı sonrası durumu.

Resim 5: Tapınağın güneydoğusunda yer alan Altar.

Resim 6: Altar'ın güneybatısına inşa edilen Şapel.

Resim 7: Tapınak ile Altar arasında yer alan Bizans Yapısı.

Resim 8: Naiskos Alınlık parçası.

Resim 9: Tapınak ve güneydoğusundaki Altar.

Resim 10: Tapınağın kazı sonrası durumu.

Resim 11: Tapınağın sağlam durumdaki stylobat seviyesi.

Resim 12: Basamak bloklarında kullanılan kenet ve dübel delikleri.

Resim 13: Köşelerde uygulanan basamak düzenlemesi.

Resim 14: Tapınağın stylobat döşemi.

Resim 15: Tapınağın stylobat döşemi.

Resim 16: Sondaj kazısından sonra Naosun durumu.

Resim 17: Naosun kuzeydoğu cephesinde yer alan bothros.

Resim 18: İn-situ durumda korunan orthostat blokları.

Resim 19: Toichobat blokları.

Resim 20: Tapınağın girişi ve ante blokları.

Resim 21: Ante kaidesi.

Resim 22: Ante başlığı.

Resim 23: İn-antis sütunlarda kullanılan Efes tipi kaide.

Resim 24: Peristasis sütunlarında kullanılan Attik-Ion tipi sütun kaidesi.

Resim 25: Peristasis sütunlarına ait alt tambur.

Resim 26: Tasnif alanına taşınan sütun tamburları.

Resim 27: Kuzey peristasise ait sütun başlığı.

Resim 28: Kuzey peristasise ait sütun başlığından detay.

Resim 29: Güney peristasise ait sütun başlıkları.

Resim 30: Güney peristasise ait sütun başlığından detay.

Resim 31: Doğu peristasise ait sütun başlığı.

Resim 32: Batı peristasise ait sütun başlığı.

Resim 33: İn-antis sütun başlığı.
Resim 34: Duvar arşitravı.
Resim 35: Duvar arşitravı.
Resim 36: Sütun arşitravı dış cephe.
Resim 37: Sütun arşitravı iç cephe.
Resim 38: Sütun arşitravı soffit bezemesi.
Resim 39: Tapınağın güney cephesine ait arşitrav bloğundan bezeme detayı.
Resim 40: Tapınağın batı cephesine ait arşitrav bloğundan bezeme detayı.
Resim 41: Naos duvarı üzerine gelen friz bloğu.
Resim 42: Naos duvarı üzerine gelen friz bloğu.
Resim 43: Doğu peristasis frizi.
Resim 44: Batı peristasis frizi.
Resim 45: Güney peristasis frizi.
Resim 46: Kuzey peristasis frizi.
Resim 47: Kuzeydeki tasnif alanında bulunan diş sırası bloğu.
Resim 48: Diş sırası üzerine gelen bezemeli blok.
Resim 49: Diş sırası üzerine gelen bezemeli blok.
Resim 50: Batıdaki tasnif alanında bulunan güneybatı köşeye ait korniş bloğu.
Resim 51: Kuzeydeki tasnif alanında bulunan geison-sima bloğu.
Resim 52: Tapınağın kuzey cephesindeki boş alana yerleştirilen alınlık blokları.
Resim 53: Alınlık bloklarının bitiş profilindeki yumurta sırası ve inci payet.
Resim 54: Selahattin Yurtsev'e ait evin bahçesinde bulunan antefiks.

	Uzunluk (m)	**Modül=6**	**Sütun Alt çapına oranı**
1. Basamak Genişliği	0.45	7.5	1: 0.5= ½
Yüksekliği	0.36	6	1: 0.4 = $^{2}/_{5}$
2. Basamak Genişliği	0.42	7	1: 0.46= ½
Yüksekliği	0.30	5	1: 0.33= ⅓
3. Basamak Genişliği	0.405	6.75	1: 0.45= $^{4}/_{9}$
Yüksekliği	0.30	5	1: 0.33= ⅓
4. Basamak Genişliği	0.39	6.5	1: 0.43= $^{4}/_{9}$
Yüksekliği	0.30	5	1: 0.33= ⅓
Euthynteria Kısa Kenar	21.09	351.5	1: 23.5
Uzun Kenar	27.78	463	1: 31
Stylobat Kısa Kenar	17.76	296	1: 19.7
Uzun Kenar	24.45	407.5	1: 27.1
Asıl Yapı Uzun Kenar	14.97	249. 5	1: 16.6
Kısa Kenar	8.28	138	1: 9.2
Pronaos Genişliği	6.52	108.5	1: 7.25
Uzunluğu	5.80	96.5	1: 6.5
Naos Genişliği	6.52	108.5	1: 7.25
Uzunluğu	7.38	123	1: 8.2
Naos Bölme Duvarı	1.20	20	1: 1.3
Orthostat	0.99	16.5	1: 1.1
Pteron	3.54	59	1: 3.9

Tablo 1: Plan elemanlarının ölçüleri.

	Uzunluk (m)	**Modül=6**	**Sütun Alt çapına oranı**
Plinthe Genişliği	**1.16**	**19.5**	**1: 1.3 = 1 $^{1}/_{3}$**
Kaide Yüksekliği	0.54	9	1: 0.6 = $^{5}/_{8}$
Sütun Yüksekliği	8.43	140.5	1: 9.35= 9 $^{3}/_{8}$
Sütun Alt Çap	0.90	15	1:1 = $^{1}/_{1}$
Sütun Üst Çap	0.75	12.5	1: 1.1 = $^{5}/_{6}$
Arşitrav Yüksekliği(Pteron)	0.615	10.25	1: 0.7 = $^{2}/_{3}$
Arşitrav Yüksekliği (Naos)	0.63	10.5	1: 0.7 = $^{2}/_{3}$
Friz Yüksekliği (Pteron)	0.93	15.5	1: 1 = $^{1}/_{1}$
Friz Yüksekliği (Naos)	0.535	8.9	1: 0.6 = $^{5}/_{8}$
Korniş Yüksekliği	0.54	9	1: 0.6 = $^{5}/_{8}$
Alınlık Yüksekliği	219	36.5	1: 2.45 = 2 $^{6}/_{8}$

Tablo 2: Mimari elemanların ölçüleri.

Tapınaklar	Düzen	Sütun Sayısı	Euthynteria	Oran	Stylobat	Oran
Lagina Hekate	Korinth	8x11	21.09x27.78	1.3 = $^{7}/_{9}$	17.76x24.45	1.37 = $^{3}/_{4}$
Messa Aphrodite	Ion	8x14	23.75x41.52	1.75 = $^{4}/_{7}$	22.09x39.75	1.8 = $^{5}/_{9}$
Sardes Artemis	Ion	8x20			23.00x67.52	
Magnesia Artemis	Ion	8x15	41.00x67.30	1.65 = $^{3}/_{5}$	31.56x57.86	1.8 = $^{5}/_{9}$
Chrysa Apollon Smintheus	Ion	8x14	30.70x48.70	1.5 = $^{2}/_{3}$	23.20x41.65	1.8 = $^{5}/_{9}$
Alabanda Apollon	Ion	8x13			21.66x34.53	1.6 = $^{3}/_{5}$
Aphrodisias Aphrodite	Ion	8x13			19.94x32.57	1.6 = $^{3}/_{5}$
Ankara Augustus	Ion	8x15	36.00x54.82	1.5 = $^{2}/_{3}$	25.30x44.20	1.75 = $^{4}/_{7}$
Ephesos Domitian		8x13	23.97x33.82	1.4= $^{5}/_{7}$	-	-
Aizanoi Zeus	Ion	8x15	35.48x53.28	1.5= $^{2}/_{3}$	21.36x36.48	1.70 = $^{3}/_{5}$
Seleukeia am Kalykadnos	Korinth	8x13			22.53x39.15	1.75 = $^{4}/_{7}$
Sardes	Ion ya da Korinth	8x15			?	

Tablo 3: Pseudo-dipteros planlı tapınaklarda uygulanan euthynteria ve stylobat oranları.

Tapınaklar	Plan	Alt çap	Aksialite	Oran	Sütun Aralığı	Tarih
Lagina Hekate	Pseudo-dipteros	0.90	2.32 2.60	1: 2.5 1: 2.88	Eustylos Eustylos-diastylos	MÖ. 2. yy sonu
Messa Aphrodite	Pseudo-dipteros	1.04	2.96	1: 2.84	Eustylos-diastylos	MÖ. 340–320
Magnesia Artemis	Pseudo-dipteros	1.40	3.94 5.25	1: 2.81 1: 3.75	Eustylos-diastylos Diastylos- araeostylos	MÖ. 2. yy
Chrysa Apollon Smintheus	Pseudo-dipteros	1.127	2.93	1: 2.60	Eustylos-diastylos	MÖ. 2. yy ortası
Alabanda Apollon	Pseudo-dipteros	1.12	2.80 3.07	1: 2.50 1: 2.74	Eustylos-diastylos Eustylos-diastylos	MÖ. 2. yy'ın 2. yarısı
Aphrodisias Aphrodite	Pseudo-dipteros	1.22	2.58 3.10	1: 2.10 1: 2.54	Systylos-eustylos Eustylos	MÖ. 1. yy'ın 2. yarısı
Ankara Augustus	Pseudo-dipteros	1.01	3.03	1: 3	Diastylos	Augustus Dönemi
Sardes	Pseudo-dipteros	0.886	2.659	1: 3	Diastylos	MS. 1. yy
Aizonoi Zeus	Pseudo-dipteros	0.99	2.51 3.11	1: 2.53 1: 3.14	Eustylos Diastylos	MS. 2. yy'ın ilk yarısı

Tablo 4: Pseudo-dipteros planlı tapınaklarda uygulanan sütun aralığı ve oranları.

Tapınaklar	Plan	Alt çap	Aksialite	Oran	Sütun Aralığı	Tarih
Olba Zeus	Peripteros	1.60	3.80 3.40	1: 2.37 1: 2.12	Eustylos-diastylos < Eustylos	MÖ. 3. yy'ın 2. yarısı
Antiocheia Augustus	Prostylos	0.92	3.20 2.90	1: 3.48 1: 3.15	Diastylos-araeostylos Diastylos	Augustus Dönemi
Notion Athena	İn-antis	0.69	2.165	1: 3.13	Diastylos	MS. 1. yy
Elaiussa-Sebaste	Peripteros	1.07	2.86	1: 2.67	Eustylos-diastylos	MS. 1. yy ortası
Pessinus	Peripteros	0.80	2.33	1: 2.91	Diastylos	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Direk Kale A	Prostylos	1.20	4.12	1: 3.43	Diastylos-araeostylos	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Olba Tykhe	Prostylos	0.66	1.89	1: 2.86	Eustylos-diastylos	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Pergamon Trajan	Peripteros	1.08	3.50 3.13	1: 3.24 1: 2.89	Diastylos-araeostylos Eustylos-diastylos	MS. 2. yy'ın ilk çeyreği
Euromos Zeus	Peripteros	0.872	2.616	1: 3	Diastylos	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Termessos N2	Prostylos	0.53	2.59	1: 4.88	Araeostylos	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Termessos N1	Prostylos	0.54	2.05 2.62	1:3.79 1: 4.85	Diastylos-araeostylos Araeostylos	MS. 2. yy ortası
Sagalassos AP	Peripteros	0.79	2.53	1: 3.20	Diastylos	MS. 2. yy ortası
Side Apollon	Peripteros	1.08	2.96 2.83	1: 2.74 1: 2.62	Eustylos-diastylos	MS. 2. yy'ın 2. yarısı
Knidos	Pseudo-peripteros	0.67	2.35 1.95	1: 3.5 1: 2.9	Diastylos-araeostylos Diastylos	MS. 2. yy sonu
Pergamon Demeter	Prostylos	0.49	2.21	1: 4.5	Araeostylos	MS. 2. yy sonu–3. yy başı

Tablo 5: Korinth düzeninde inşa edilen tapınaklarda uygulanan sütun aralığı ve oranları.

Yapı	Düzen	Kaide	Tarih
Lagina Hekate	Korinth	Attik-Ion	MÖ. 2. yy sonu
Messa Aphrodite	Ion	Efes-Ion	MÖ. 340-320
Magnesia Artemis	Ion	Attik-Ion	MÖ. 2. yy
Chrysa Apollon Smintheus	Ion	Efes-Ion	MÖ. 2. yy ortası
Alabanda Apollon	Ion	Attik-Ion	MÖ. 2. yy'ın 2. yarısı
Aphrodisias Aphrodite	Ion	Attik-Ion	MÖ. 1. yy'ın 2. yarısı
Ankara Augustus	Ion	Attik-Ion	Augustus Dönemi
Aizanoi Zeus	Ion	Efes-Ion	MS. 2. yy ortası

Tablo 6- Pseudo-dipteros planlı tapınaklarda kullanılan kaide tipi.

Yapı	Düzen	Kaide	Tarih
Epidaoros Tholos (iç cephe)	Korinth	Attik	MÖ. 360–320
Lysikrates Anıtı	Korinth	Attik	MÖ. 335–334
Didyma Apollon (Kehanet odasının girişi)	Korinth	Attik-Ion	MÖ. 300
Milet Laodike Yapısı	Korinth	Attik	MÖ. 259–253
Belevi Mausoleumu	Korinth	Attik-Ion	MÖ. 246
Olba Zeus	Korinth	Attik	MÖ. 3. yy'ın 2. yarısı
Sagalassos Bouleuterionu	Korinth	Attik	MÖ. 2. yy
Stratonikeia Gymnasiumu	Korinth	Attik	MÖ. 2. yy ortası
Termessos Pseudomonopteros	Korinth	Attik	MÖ. 2. yy
Atina Olympieion	Korinth	Attik	MÖ. 175–164
Milet Bouleuterion Propylonu	Korinth	Attik	MÖ. 175–164

Tablo 7- Helenistik Dönem Korinth düzenindeki yapılarda kullanılan kaide tipi.

Yapı	Düzen	Kaide	Tarih
Ephesos Oktogon	Korinth	Attik-Ion	MÖ. 1. yy'ın 3. çeyreği
Antiocheia Augustus	Korinth	Attik-Ion	Augustus Dönemi
Mylasa Uzunyuva	Korinth	Attik-Ion	Augustus Dönemi
Notion Athena	Korinth	Attik-Ion	MS. 1. yy
Direk Kale A	Korinth	Torus	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Diokaisareia Tykhe	Korinth	Attik-Ion	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Pergamon Trajan	Korinth	Attik-Ion	MS. 2. yy'ın ilk çeyreği
Euromos Zeus	Korinth	Attik-Ion	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Termessos N2	Korinth	Attik-Ion	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Termessos N1	Korinth	Attik-Ion	MS. 2. yy ortası
Sagalassos AP	Korinth	Attik-Ion	MS. 2. yy ortası
Side Tykhe	Korinth	Attik-Ion	MS. 2. yy
Patara	Korinth	Attik-Ion	MS. 2. yy
Kremna Antoninus Pius	Korinth	Attik-Ion	MS. 2. yy
Side Apollon	Korinth	Attik-Ion	MS. 2. yy'ın 2. yarısı
Knidos	Korinth	Attik-Ion	MS. 2. yy sonu
Pergamon Demeter	Korinth	Attik-Ion	MS. 2. yy sonu-3. yy başı

Tablo 8- Roma Dönemi Korinth düzenindeki yapılarda kullanılan kaide tipi.

Yapı	Düzen	Kaide	Tarih
Kyme İsis Tapınağı	Ion	Attik-Ion	MÖ. 3. yy ortası
Magnesia Agorası Doğu Stoa Propylonu	Ion	Attik-Ion	MÖ. 221-200
Magnesia Artemis	Ion	Attik-Ion	MÖ. 2. yy
Teos Dionysos	Ion	Attik-Ion	MÖ. 2. yy
Alabanda Apollon	Ion	Attik-Ion	MÖ. 2. yy'ın 2. yarısı
Magnesia Agora Stoası	Ion	Attik-Ion	MÖ. 2. yy
Pergamon Zeus Atları	Ion	Attik-Ion	MÖ. 2. yy ortası
Pergamon Asklepios Tapınağı	Ion	Attik-Ion	MÖ. 197
Pergamon Üst Teras Gymnasimu Hermes Eksedrası	Ion	Attik-Ion	MÖ. 197
Aigai Apollon Chresterios Tapınağı	Ion	Attik-Ion	MÖ. 46
Aigai Agora Stoası	Ion	Attik-Ion	MÖ. 2 yy
Priene Kutsal Stoa	Ion	Attik-Ion	MÖ. 155-125
Aphrodisias Aphrodite	Ion	Attik-Ion	MÖ. 1. yy'ın 2. yarısı
Ephesos Agorası Batı Propylonu	Ion	Attik-Ion	MÖ. 2. yy
Ankara Augustus	Ion	Attik-Ion	Augustus Dönemi
Psidia Antiocheia Augustus Kutsal Alanı Doğu Portiği	Ion	Attik-Ion	Augustus Dönemi
Stratonikeia Augustus İmparatorlar Tapınağı	Ion	Attik-Ion	Augustus Dönemi
Kremna Ion Tapınağı	Ion	Attik-Ion	MS. 2. yy. sonu
Sagalassos Apollon	Ion	Attik-Ion	MS. 2. yy
Selge Lucius-Aelius-Caesar	Ion	Attik-Ion	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Selge Artemis	Ion	Attik-Ion	MS. 2. yy
Aizanoi Zeus	Ion	Efes-Ion	MS. 2. yy ortası

Tablo 9- Attik-Ion tipi kaidenin kullanıldığı Ion düzenindeki yapılar.

Yapı	Düzen	Alt Çap	Sütun Yüksekliği	Oran	Tarih
Lagina Hekate	**Korinth**	**0.90**	**8.43**	**1: 9.35**	**MÖ. 2. yy sonu**
Lysikrates Anıtı	Korinth	0.295	3.54	1: 12	MÖ. 335–334
Milet Laodike Yapısı	Korinth	0.49	4.27	1: 8.7	MÖ. 259–253
Belevi Mausoleumu	Korinth	1.05	8.45	1: 8	MÖ. 246
Milet Bouleuterion Propylonu	Korinth	0.755	6.97	1: 9	MÖ. 175–164
Stratonikeia Gymnasiumu	Korinth	0.49	3.60	1: 7	MÖ. 2. yy ortası

Tablo 10: Helenistik Dönem Korinth düzenindeki yapılarda sütun alt çapının sütun yüksekliğine oranı.

Yapı	Düzen	Alt Çap	Sütun Yüksekliği	Oran	Tarih
Antiocheia Augustus	Korinth	0.92	8.91	1: 9.7	Augustus Dönemi
Notion Athena	Korinth	0.69	5.80	1: 8.4	MS. 1. yy
Elaiussa-Sebaste	Korinth	1.07	9.00 10.00	1: 8.4 1: 9.35	MS. 1. yy ortası
Direk Kale A	Korinth	1.20	12.00	1: 10	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Pessinus	Korinth	0.80	7.60	1: 9	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Olba Tykhe	Korinth	0.66	6.52	1: 9.87	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Pergamon Trajan	Korinth	1.08	9.72	1: 9	MS. 2. yy'ın ilk çeyreği
Euromos Zeus	Korinth	0.872	8.30	1: 9.5	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Termessos N2	Korinth	0.53	5.03 5.675	1: 9.5 1: 10.7	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Side Tykhe	Korinth	0.66	6.30	1: 9.5	MS. 2. yy
Termessos N1	Korinth	0.54	6.04	1: 11.2	MS. 2. yy ortası
Sagalassos AP	Korinth	0.79	6.52	1: 8.25	MS. 2. yy ortası
Side Apollon	Korinth	1.08	8.85	1: 8.2	MS. 2. yy'ın 2. yarısı
Knidos	Korinth	0.67	6.00	1: 9	MS. 2. yy sonu
Pergamon Demeter	Korinth	0.49	4.90	1: 10	MS. 2. yy sonu–3. yy başı

Tablo 11: Roma Dönemi Korinth düzenindeki yapılarda sütun alt çapının sütun yüksekliğine oranı.

Yapı	Düzen	Kaide Tipi	Alt Çap	Kaide Yüksekliği	Oran	Tarih
Lagina Hekate	**Korinth**	**Attik-Ion**	**0.90**	**0.54**	**1: 0.60**	**MÖ. 2. yy sonu**
Lysikrates Anıtı	Korinth	Attik	0.295	0.12	1: 0.40	MÖ. 335–334
Milet Laodike Yapısı	Korinth	Attik	0.49	0.17	1: 0.35	MÖ. 259–253
Belevi Mausoleumu	Korinth	Attik-Ion	1.05	0.65	1: 0.60	MÖ. 246
Milet Bouleuterion Propylonu	Korinth	Attik	0.755	0.375	1: 0.50	MÖ. 175–164
Stratonikeia Gymnasiumu	Korinth	Attik	0.49	0.215	1: 0.45	MÖ. 2. yy ortası
Antiocheia Augustus	Korinth	Attik-Ion	0.92	0.45	1: 0.50	Augustus Dönemi

Tablo 12: Korinth düzenindeki yapılarda sütun alt çapının kaide yüksekliğine oranı.

Yapı	Düzen	Alt Çap	Başlık Yüksekliği	Oran	Tarih
Lagina Hekate	**Korinth**	**0.90**	**99**	**1: 1.1**	**MÖ. 2. yy sonu**
Lysikrates Anıtı	Korinth	0.295	0.49	1: 1.66	MÖ. 335–334
Milet Laodike Yapısı	Korinth	0.49	0.505	1: 1.04	MÖ. 259–253
Belevi Mausoleumu	Korinth	1.05	1.18	1: 1.12	MÖ. 246
Milet Bouleuterion Propylonu	Korinth	0.755	0.778	1: 1.04	MÖ. 175–164
Stratonikeia Gymnasiumu	Korinth	0.49	0.55	1: 1.12	MÖ. 2. yy ortası
Antiocheia Augustus	Korinth	0.92	1.01	1: 1.09	Augustus Dönemi
Olba Tykhe	Korinth	0.66	0.83	1: 1.25	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Pergamon Trajan	Korinth	1.08	1.27	1: 1.17	MS. 2. yy'ın ilk çeyreği
Euromos Zeus	Korinth	0.872	0.922	1: 1.05	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Sagalassos AP	Korinth	0.79	0.98	1: 1.25	MS. 2. yy ortası
Side Tykhe	Korinth	0.66	0.67	1: 1	MS. 2. yy
Side Apollon	Korinth	1.08	1.12	1: 1.04	MS. 2. yy'ın 2. yarısı
Knidos	Korinth	0.67	0.68	1: 1	MS. 2. yy sonu

Tablo 13: Korinth düzenindeki yapılarda sütun alt çapının başlık yüksekliğine oranı.

Yapı	Düzen	Sütun Yüksekliği	Başlık Yüksekliği	Oran	Tarih
Lagina Hekate	**Korinth**	**8.43**	**99**	**8 1/2**	**MÖ. 2. yy sonu**
Lysikrates Anıtı	Korinth	3.54	0.49	7 1/4	MÖ. 335–334
Milet Laodike Yapısı	Korinth	4.27	0.505	7 1/9	MÖ. 259–253
Belevi Mausoleumu	Korinth	8.45	1.18	8 ½	MÖ. 246
Milet Bouleuterion Propylonu	Korinth	6.97	0.778	9	MÖ. 175–164
Stratonikeia Gymnasiumu	Korinth	3.60	0.55	6 ½	MÖ. 2. yy ortası
Antiocheia Augustus	Korinth	8.90	1.01	7 2/5	Augustus Dönemi
Olba Tykhe	Korinth	6.52	0.83	7 4/5	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Side Tykhe	Korinth	6.30	0.67	9 2/5	MS. 2. yy
Pergamon Trajan	Korinth	9.72	1.27	7 3/5	MS. 2. yy'ın ilk çeyreği
Euromos Zeus	Korinth	8.30	0.922	9	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Sagalassos AP	Korinth	6.52	0.98	6 3/5	MS. 2. yy ortası
Side Apollon	Korinth	8.85	1.12	8	MS. 2. yy'ın 2. yarısı
Knidos	Korinth	6.00	0.68	8 4/5	MS. 2. yy sonu

Tablo 14: Korinth düzenindeki yapılarda başlık yüksekliğinin sütun yüksekliğine oranı.

Yapı	Düzen	Alt Çap	Arşitrav Yüksekliği	Oran	Tarih
Lagina Hekate	**Korinth**	**0.90**	**0.615**	**1: 0.68**	**MÖ. 2. yy sonu**
Lysikrates Anıtı	Korinth	0.295	0.30	1: 1.01	MÖ. 335–334
Milet Laodike Yapısı	Korinth	0.49	0.31	1: 0.63	MÖ. 259–253
Belevi Mausoleumu	Korinth	1.05	0.63	1: 0.6	MÖ. 246
Milet Bouleuterion Propylonu	Korinth	0.755	0.595	1: 0.78	MÖ. 175–164
Stratonikeia Gymnasiumu	Korinth	0.49	0.40	1: 0.81	MÖ. 2. yy ortası
Antiocheia Augustus	Korinth	0.92	0.66	1: 0.71	Augustus Dönemi
Elaiussa-Sebaste	Korinth	1.07	0.84	1: 0.78	MS. 1. yy ortası
Olba Tykhe	Korinth	0.66	0.59	1: 0.89	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Direk Kale A	Korinth	1.20	0.72	1: 0.6	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Pergamon Trajan	Korinth	1.08	0.775	1: 0.71	MS. 2. yy'ın ilk çeyreği
Termessos N2	Korinth	0.53	0.48	1: 0.9	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Euromos Zeus	Korinth	0.872	0.631	1: 0.72	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Side Tykhe	Korinth	0.66	0.50	1: 0.75	MS. 2. yy
Termessos N1	Korinth	0.54	0.54	1: 1	MS. 2. yy ortası
Sagalassos AP	Korinth	0.79	0.64	1: 0.81	MS. 2. yy ortası
Side Apollon	Korinth	1.08	074	1: 0.68	MS. 2. yy'ın 2. yarısı
Knidos	Korinth	0.67	0.48	1: 0.71	MS. 2. yy sonu
Pergamon Demeter	Korinth	0.49	0.292	1: 0.59	MS. 2. yy sonu–3. yy başı

Tablo 15: Korinth düzenindeki yapılarda sütun alt çapının arşitrav yüksekliğine oranı.

Yapı	Düzen	Alt Çap	Friz Yüksekliği	Oran	Tarih
Lagina Hekate	**Korinth**	**0.90**	**0.93**	**1: 1.03**	**MÖ. 2. yy sonu**
Lysikrates Anıtı	Korinth	0.295	0.275	1: 0.93	MÖ. 335–334
Belevi Mausoleumu	Korinth	1.05	0.42	1: 0.4	MÖ. 246
Milet Bouleuterion Propylonu	Korinth	0.755	0.61	1: 0.80	MÖ. 175–164
Stratonikeia Gymnasiumu	Korinth	0.49	0.15	1: 0.3	MÖ. 2. yy ortası
Antiocheia Augustus	Korinth	0.92	0.60	1: 0.65	Augustus Dönemi
Elaiussa-Sebaste	Korinth	1.07	0.66	1: 0.61	MS. 1. yy ortası
Pergamon Trajan	Korinth	1.08	0.665	1: 0.61	MS. 2. yy'ın ilk çeyreği
Euromos Zeus	Korinth	0.872	0.574	1: 0.65	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Termessos N2	Korinth	0.53	0.30	1: 0.56	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Termessos N1	Korinth	0.54	0.38	1: 0.7	MS. 2. yy ortası
Sagalassos AP	Korinth	0.79	0.46	1: 0.58	MS. 2. yy ortası
Side Apollon	Korinth	1.08	0.60	1: 0.55	MS. 2. yy'ın 2. yarısı
Olba Tykhe	Korinth	0.66	0.46	1: 0.69	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Knidos	Korinth	0.67	0.42	1: 0.62	MS. 2. yy sonu
Pergamon Demeter	Korinth	0.49	0.238	1: 0.48	MS. 2. yy sonu–3. yy başı

Tablo 16: Korinth düzenindeki yapılarda sütun alt çapının friz yüksekliğine oranı.

Yapı	Düzen	Alt Çap	Korniş Yüksekliği	Oran	Tarih
Lagina Hekate	**Korinth**	**0.90**	**0.46**	**1: 0.5**	**MÖ. 2. yy sonu**
Lysikrates Anıtı	Korinth	0.295	0.25	1: 0.84	MÖ. 335–334
Milet Laodike Yapısı	Korinth	0.49	0.30	1: 0.61	MÖ. 259–253
Belevi Mausoleumu	Korinth	1.05	0.65	1: 0.61	MÖ. 246
Milet Bouleuterion Propylonu	Korinth	0.755	0.65	1: 0.86	MÖ. 175–164
Stratonikeia Gymnasiumu	Korinth	0.49	0.39	1: 0.8	MÖ. 2. yy ortası
Antiocheia Augustus	Korinth	0.92	0.28	1: 0.3	Augustus Dönemi
Termessos N2	Korinth	0.53	0.54	1: 1	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Termessos N1	Korinth	0.54	0.50	1: 0.92	MS. 2. yy ortası
Sagalassos AP	Korinth	0.79	0.80	1: 1	MS. 2. yy ortası
Knidos	Korinth	0.67	0.26	1: 0.38	MS. 2. yy sonu

Tablo 17: Korinth düzenindeki yapılarda sütun alt çapının korniş yüksekliğine oranı.

Yapı	**Düzen**	**Korniş**	**Tarih**
Lysikrates Anıtı	Korinth	Diş sırası	MÖ. 335–334
Milet Laodike Yapısı	Korinth	Diş sırası	MÖ. 259–253
Belevi Mausoleumu	Korinth	Diş sırası	MÖ. 246
Olba Zeus	Korinth		MÖ. 3. yy'ın 2. yarısı
Stratonikeia Gymnasiumu	Korinth	Diş sırası	MÖ. 2. yy ortası
Termessos Pseudomonopteros	Korinth	Diş sırası	MÖ. 2. yy
Milet Bouleuterion Propylonu	Korinth	Diş sırası	MÖ. 175–164

Tablo 18- Helenistik Dönem Korinth düzenindeki yapılarda kullanılan korniş bloğu.

Yapı	Düzen	Korniş	Tarih
Ephesos Oktogon	Korinth	Konsol	MÖ. 1. yy'ın 3. çeyreği
Antiocheia Augustus	Korinth	Diş sırası	Augustus Dönemi
Notion Athena	Korinth	Diş sırası	MS. 1. yy
Direk Kale A	Korinth	Diş sırası	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Olba Tykhe	Korinth	Diş sırası-Konsol	MS. 1. yy'ın 2. yarısı
Pergamon Trajan	Korinth	Konsol	MS. 2. yy'ın ilk çeyreği
Euromos Zeus	Korinth	Diş sırası	MS. 2. yy'ın ilk yarısı
Termessos N1	Korinth	Diş sırası	MS. 2. yy ortası
Sagalassos AP	Korinth	Diş sırası	MS. 2. yy ortası
Side Tykhe	Korinth	Diş sırası	MS. 2. yy
Patara	Korinth	Diş sırası	MS. 2. yy
Kremna Antoninus Pius	Korinth	Diş sırası-Konsol	MS. 2. yy
Termessos N2	Korinth	Diş sırası	MS. 2. yy
Side Apollon	Korinth	Konsol	MS. 2. yy'ın 2. yarısı
Knidos	Korinth	Konsol	MS. 2. yy sonu
Pergamon Demeter	Korinth	Diş sırası	MS. 2. yy sonu-3. yy başı

Tablo 19- Roma Dönemi Korinth düzenindeki yapılarda kullanılan korniş bloğu.

KB1	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	99	16.5	1: 1.1	1:1
Alt Çap	66	11	1: 0.73	1: 2/3
1. Yaprak	30	5		
2. Yaprak	46.5	7.75		
Kaulis	46.5	7.75		
Abakus	12	2		
KB2	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	94.5	15.75	1: 1.05	1:1
Alt Çap	67.5	11.25	1: 0.75	1: 2.15/3
1. Yaprak	31.5	5.25		
2. Yaprak	51	8.5		
Kaulis	51	8.5		
Abakus	13.5	2.25		
KB3	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	96	16	1: 1.07	1:1
Alt Çap	66	11	1: 0.73	1: 2/3
1. Yaprak	31.5	5.25		
2. Yaprak	49.5	8.25		
Abakus	12	6		
KB4	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	93	15.5	1: 1.03	1:1
Alt Çap	64.5	10.75	1: 0.72	1: 2.1/3
1. Yaprak	33	5.5		
2. Yaprak	48	8		
Kaulis	48	8		
KB5	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	96	16	1: 1.07	1:1
Alt Çap	67.5	11.25	1: 0.75	1: 2.1/3
1. Yaprak	33	5.5		
2. Yaprak	46.5	7.75		
Kaulis	46.5	7.75		

Abakus	15	2.5		
KB6	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	97.5	16.25	1: 1.08	1:1
Alt Çap	67.5	11.25	1: 0.75	1: 2.1/3
1. Yaprak	31.5	5.25		
2. Yaprak	49.5	8.25		
Kaulis	49.5	8.25		
Abakus	13.5	2.25		
KB7	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	96	16	1: 1.07	1:1
Alt Çap	66	11	1: 0.73	1: 2/3
1. Yaprak	33	5.5		
2. Yaprak	48	8		
Kaulis	48	8		
Abakus	15	2.5		
KB8	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	93	15.5	1: 1.03	1:1
Alt Çap	67.5	11.25	1: 0.75	1: 2.2/3
1. Yaprak	31.5	5.25		
2. Yaprak	49.5	8.25		
Kaulis	33	5.5		
Abakus	12	6		

Tablo 20: Kuzey Peristasis sütun başlıklarının oranları.

BB1	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	99	16.5	1: 1.1	1:1
Alt Çap	66	11	1: 0.73	1: 2/3
1. Yaprak	33	5.5		
2. Yaprak	49.5	8.25		
Kaulis	36	6		
Abakus	12	2		
BB2	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	97.5	16.25	1: 1.08	1:1
Alt Çap	-	-	-	-
1. Yaprak	33	5.5		
2. Yaprak	43.5	7.25		
Kaulis	-	-	-	-
Abakus	15	2.5		
BB3	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	94.5	15.75	1: 1.05	1:1
Alt Çap	64.5	10.75	1: 0.72	2:3
1. Yaprak	33	5.5		
2. Yaprak	48	8		
Kaulis	-	-	-	-
Abakus	12	2		
752	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	96	16	1: 1.07	1:1
Alt Çap				
1. Yaprak	30	5		
2. Yaprak	48	8		
Kaulis	31.5	5.25		
Abakus	16.5	2.75		

Tablo 21: Batı Peristasis sütun başlıklarının oranları.

GB1	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	100.5	16.75	1: 1.12	1:1
Alt Çap	67.5	11.25	1: 0.75	1: 2/3
1. Yaprak	37.5	6.25		
2. Yaprak	45	7.5		
Kaulis	40.5	6.75		
Abakus	15	2.5		
GB2	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	99	16.5	1: 1.1	1:1
Alt Çap	66	11	1: 0.73	1: 2/3
1. Yaprak	27	4.5		
2. Yaprak	48	8		
Abakus	15	2.5		
GB3	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	100.5	16.75	1: 1.12	1:1
1. Yaprak	33	5.5		
2. Yaprak	43.5	7.25		
Abakus	15	2.5		
GB4	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	100.5	16.75	1: 1.12	1:1
1. Yaprak	31.5	5.25		
2. Yaprak	46.5	7.75		
Abakus	15	2.5		
GB5	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	97.5	16.25	1: 1.08	1:1
Alt Çap	64.5	10.75	1: 0.72	1: 2/3
1. Yaprak	31.5	5.25		
2. Yaprak	45	7.5		
Abakus	15	2.5		
GB6	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	99	16.5	1: 1.1	1:1
Alt Çap	66	11	1: 0.73	1: 2/3
1. Yaprak	36	6		
2. Yaprak	43.5	7.25		
Abakus	15	2.5		

GB7	Ölçüleri	Modül	Alt Çapa Oranı	Başlık Yüksekliğine Oranı
Yük	100.5	16.75	1: 1.12	1:1
Alt Çap	67.5	11.25	1: 0.75	1: 2/3
1. Yaprak	36	6		
2. Yaprak	45	7.5		
Abakus	16.5	2.75		

Tablo 22: Güney Peristasis sütun başlıklarının oranları.

DB1	Ölçüleri	Modül	Alt Çapa Oranı	Başlık Yüksekliğine Oranı
Yük	99	16.5	1: 1.1	1:1
Alt Çap	66	11	1: 073	1: 2/3
1. Yaprak	33	5.5		
2. Yaprak	48	8		
Abakus	15	2.5		
DB2	**Ölçüleri**	**Modül**	**Alt Çapa Oranı**	**Başlık Yüksekliğine Oranı**
Yük	96	16	1: 1.07	1:1
Alt Çap	67.5	11.25	1: 0.75	1: 2.1/3
1. Yaprak	33	5.5		
2. Yaprak	48	8		
Abakus	13.5	2.25		

Tablo 23: Doğu Peristasis sütun başlıklarının oranları.

Yapı Adı	Lysikrates Anıtı	
Dönemi	MÖ. 335–334	
Sütun alt çapı	0.295	
Mimari Eleman	**Ölçüsü**	**Sütun Alt Çapına Oranı**
1. Basamak yüksekliği	0.165	1: 0.56
genişliği	0.10	1: 0.34
2. Basamak yüksekliği	0.145	1: 0.5
genişliği	0.085	1: 0.3
Kaide yüksekliği	0.12	1: 0.4
Kaide alt çapı	0.51	1: 1.73
Aksialite	1.10	1: 3.72
İki sütun arası mesafe	0.81	1: 2.75
Sütun yüksekliği (K+B)	3.54	1: 12
Başlık yüksekliği	0.49	1: 1.66
Arşitrav yüksekliği	0.30	1: 1.01
Friz yüksekliği	0.275	1: 0.93
Geison-sima yüksekliği	0.25	1: 0.84

Tablo 24: Lysikrates Anıtı'ın mimari elemanlarının sütun alt çapına oranı.

Yapı Adı	Milet Laodike Yapısı	
Dönemi	MÖ. 259–253	
Sütun alt çapı	0.49	
Mimari Eleman	**Ölçüsü**	**Sütun Alt Çapına Oranı**
Kaide yüksekliği	0.17	1: 0.35
Kaide Alt Çapı	0.68	1: 1.38
Aksialite	1.83	1: 3.73
İki sütun arası mesafe	1.15	1: 2.34
Sütun Yüksekliği (K+B)	4.27	1: 8.71
Başlık yüksekliği	0.505	1: 1.03
Arşitrav yüksekliği	0.31	1: 0.63
Friz yüksekliği	Yok	-
Geison-sima yüksekliği	0.30	1: 0.61

Tablo 25: Milet Laodike Yapısı'nın mimari elemanlarının sütun alt çapına oranı.

Yapı Adı	Belevi Mausoleumu	
Dönemi	MÖ. 246	
Sütun alt çapı	1.05	
Mimari Eleman	**Ölçüsü**	**Sütun Alt Çapına Oranı**
Basamak genişliği	0.35	1: 0.33
Basamak yüksekliği	0.45- 0.38- 0.30	1: 0.42–1: 0.36–1: 0.28
Plinthe genişliği	1.50	1: 1.42
Kaide yüksekliği	0.65	1: 0.61
Aksialite	3.38	1: 3.21
İki sütun arası açıklık	1.88	1: 1.79
Sütun yüksekliği	8.45	1: 8.05
Başlık yüksekliği	1.18	1: 1.12
Arşitrav yüksekliği	0.63	1: 0.6
Friz yüksekliği	0.42	1: 0.4
Geison-sima yüksekliği	0.65	1: 0.61

Tablo 26: Belevi Mausoleumu'nun mimari elemanlarının sütun alt çapına oranı.

Yapı Adı	Milet Bouleuterionu Propylonu	
Dönemi	MÖ. 175–164	
Sütun alt çapı	0.755	
Mimari Eleman	**Ölçüsü**	**Sütun Alt Çapına Oranı**
Basamak genişliği	0.37	1: 0.5
Basamak yüksekliği	0.28	1:0.37
Orthostat yüksekliği	0.905	1: 1.19
Kaide alt çapı	1.04	1: 1.39
Kaide yüksekliği	0.375	1: 0.5
Aksialite	2.74	1: 3.62
İki sütun arası açıklık	1.70	1: 2.25
Sütun yüksekliği (K+B)	6.97	1: 9.23
Başlık yüksekliği	0.778	1: 1.03
Arşitrav yüksekliği	0.595	1: 0.78
Friz yüksekliği	0.61	1: 0.80
Geison-sima yüksekliği	0.65	1: 0.86
Alınlığın yüksekliği	320?	1: 4.23

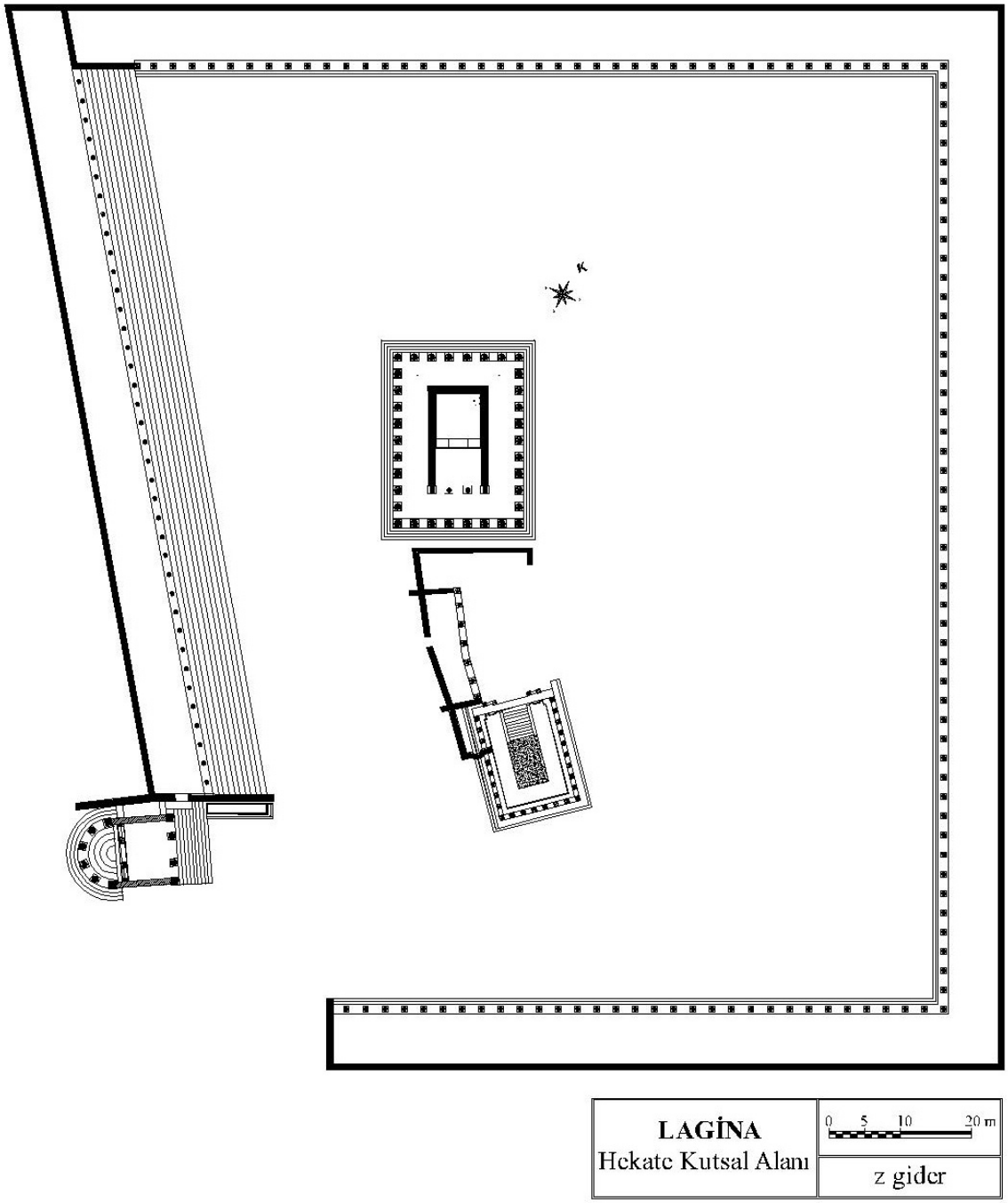
Tablo 27: Milet Bouleuterionu Propylonu'nun mimari elemanlarının sütun alt çapına oranı.

Yapı Adı	Stratonikeia Gymnasiumu	
Dönemi	MÖ. 2. yy ortası	
Sütun alt çapı	0.49	
Mimari Eleman	**Ölçüsü**	**Sütun Alt Çapına Oranı**
Kaide yüksekliği	0.215	1: 0.43
Aksialite		
İki sütun arası mesafe		
Sütun Yüksekliği	3.60	1: 7.34
Başlık yüksekliği	0.55	1: 1.12
Arşitrav yüksekliği	0.40	1: 0.81
Friz yüksekliği	0.15	1: 0.30
Geison-sima yüksekliği	0.39	1: 0.79

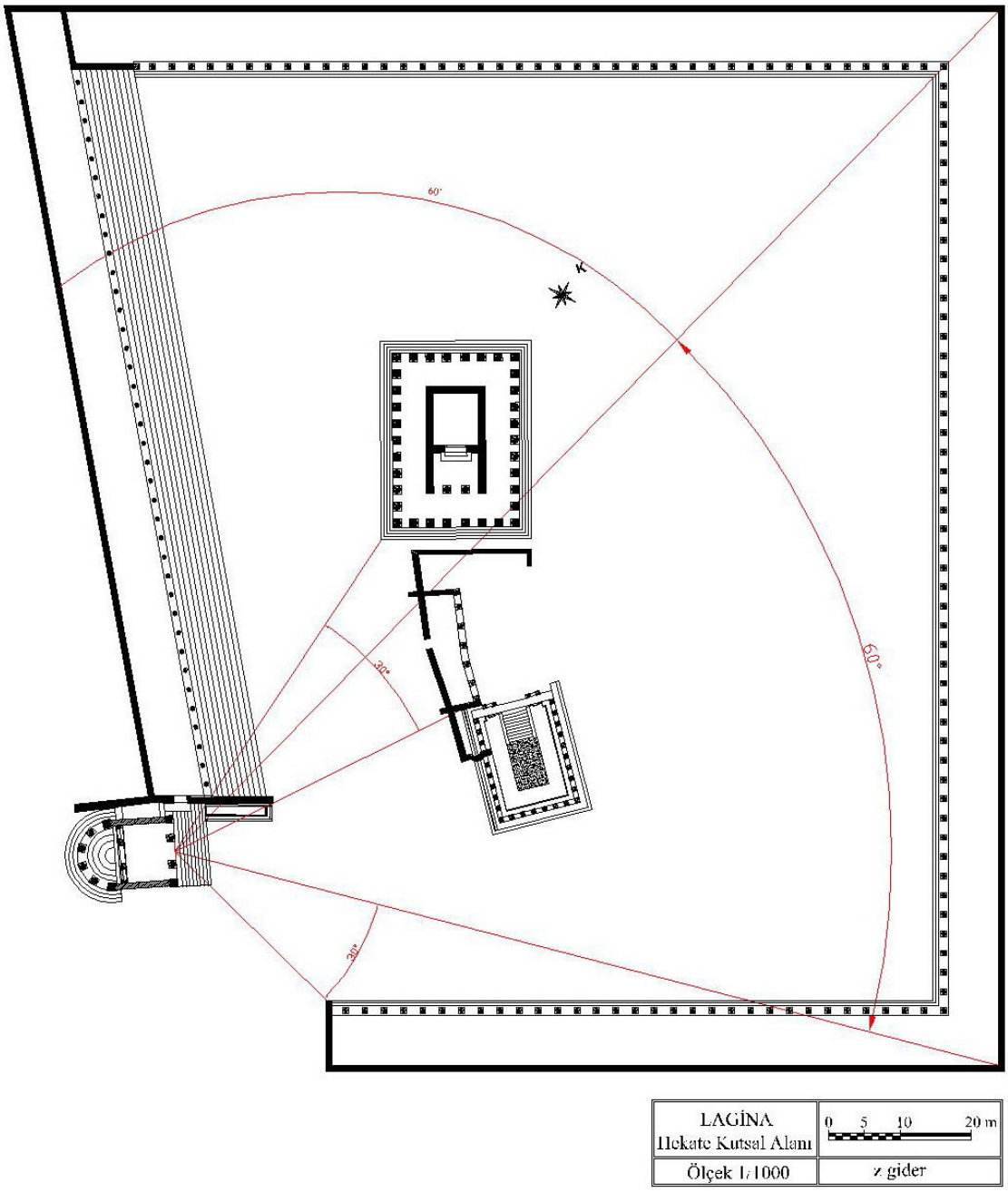
Tablo 28: Stratonikeia Gymnasiumu'nun mimari elemanlarının sütun alt çapına oranı.

Yapı Adı	Antiocheia Augustus Tapınağı	
Dönemi	Augustus Dönemi	
Sütun alt çapı	0.92 m.	
Mimari Eleman	**Ölçüsü**	**Sütun Alt Çapına Oranı**
Basamak genişliği	0.35 m.	1: 0.38
Basamak yüksekliği	0.25 m.	1: 0.27
Pronaos genişliği	10.10 m.	1: 10.97
Pronaos derinliği	8.80 m.	1: 9.56
Naos genişliği (dıştan)	10.65 m.	1: 11.57
Naos derinliği	12.50 m.	1: 13.58
Naos genişliği (içten)	7.20 m.	1: 7.82
Naos derinliği	9.00 m.	1: 9.78
Orthostat yüksekliği	0.92 m.	1: 1
Friz yüksekliği (naos)	0.50 m.	1: 2.17
Plinthe genişliği	1.20 m.	1: 1.30
Kaide yüksekliği	0.45 m.	1: 0.48
Aksialite (ön cephe)	3.20 m.	1: 3.47
Aksialite (yan cephe)	2.90 m.	1: 3.15
İki sütun arası açıklık (ön)	2.10 m.	1: 2.28
İki sütun arası açıklık (yan)	1.90 m.	1: 2.05
Sütun yüksekliği	7.46 m.	1: 8.10
Sütun yüksekliği (K+B)	8.92 m.	1: 9.7
Başlık yüksekliği	1.01 m.	1: 1.09
Arşitrav yüksekliği	0.66 m.	1: 0.71
Friz yüksekliği (peristasis)	0.60 m.	1: 0.65
Geison-sima yüksekliği	0.28 m.	1: 0.30
Alınlığın yüksekliği	2.25 m.	1: 2.45

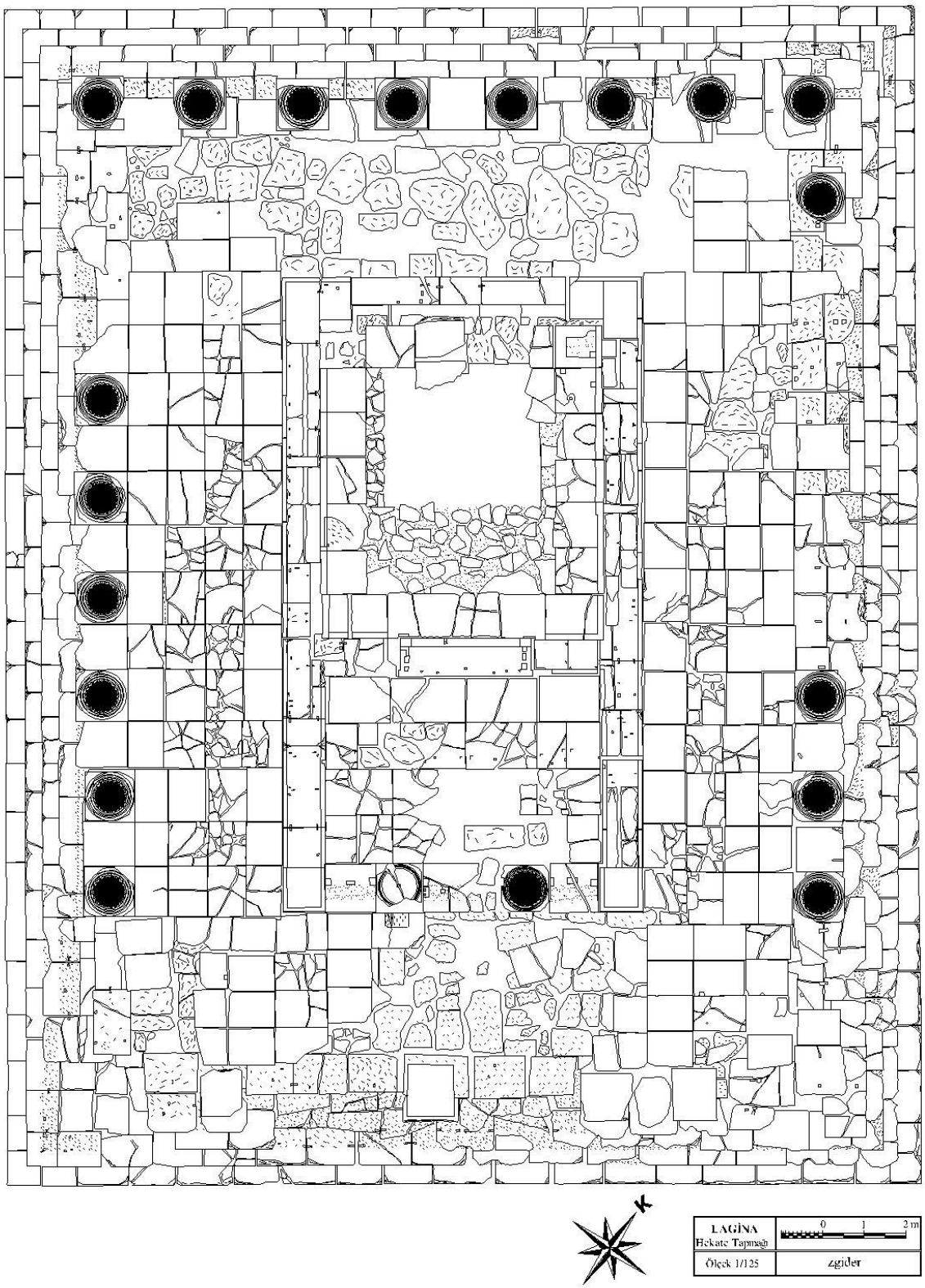
Tablo 29: Antiocheia Augustus Tapınağı'nın mimari elemanlarının sütun alt çapına oranı.

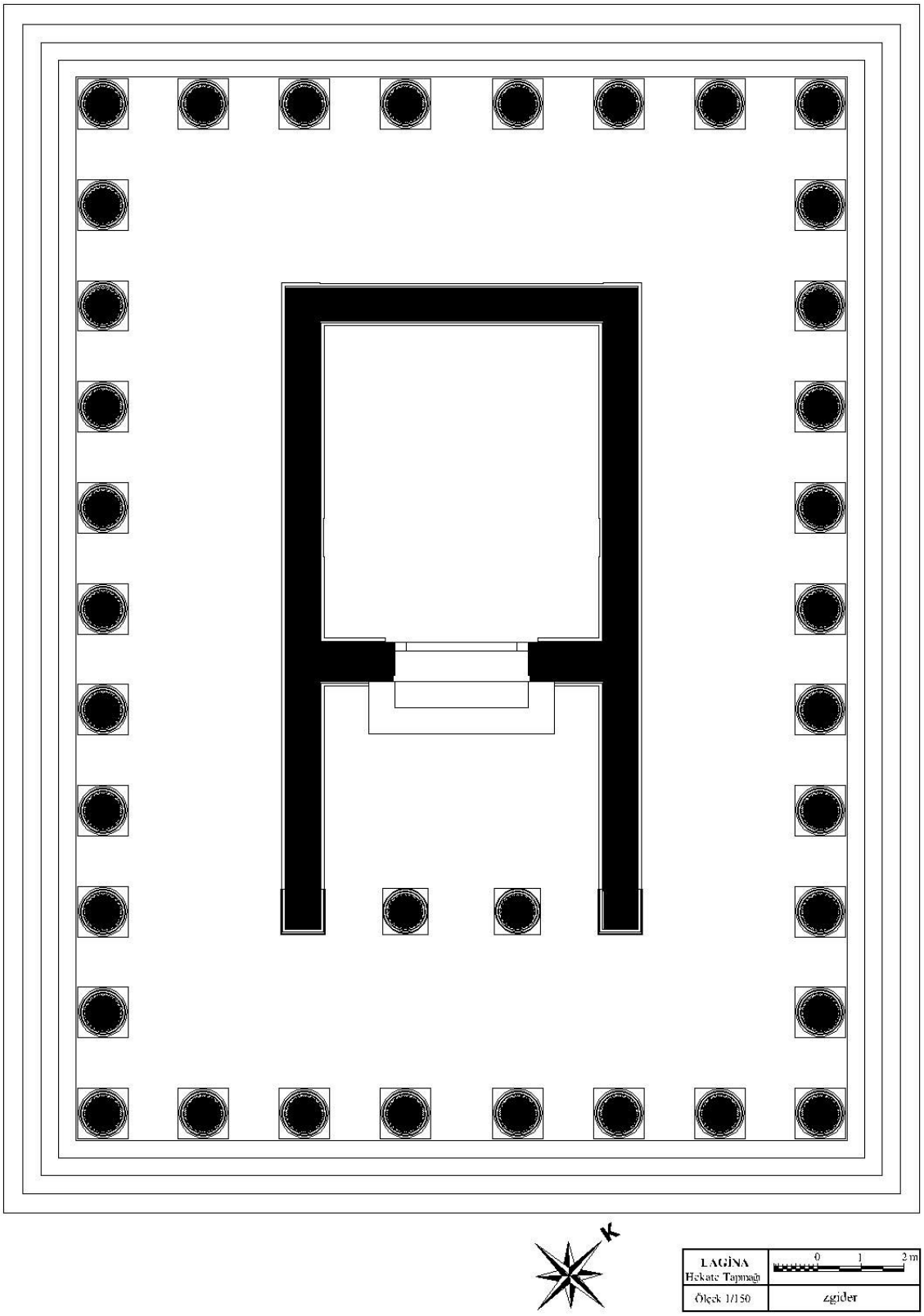
Çizim 1: Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın vaziyet planı.

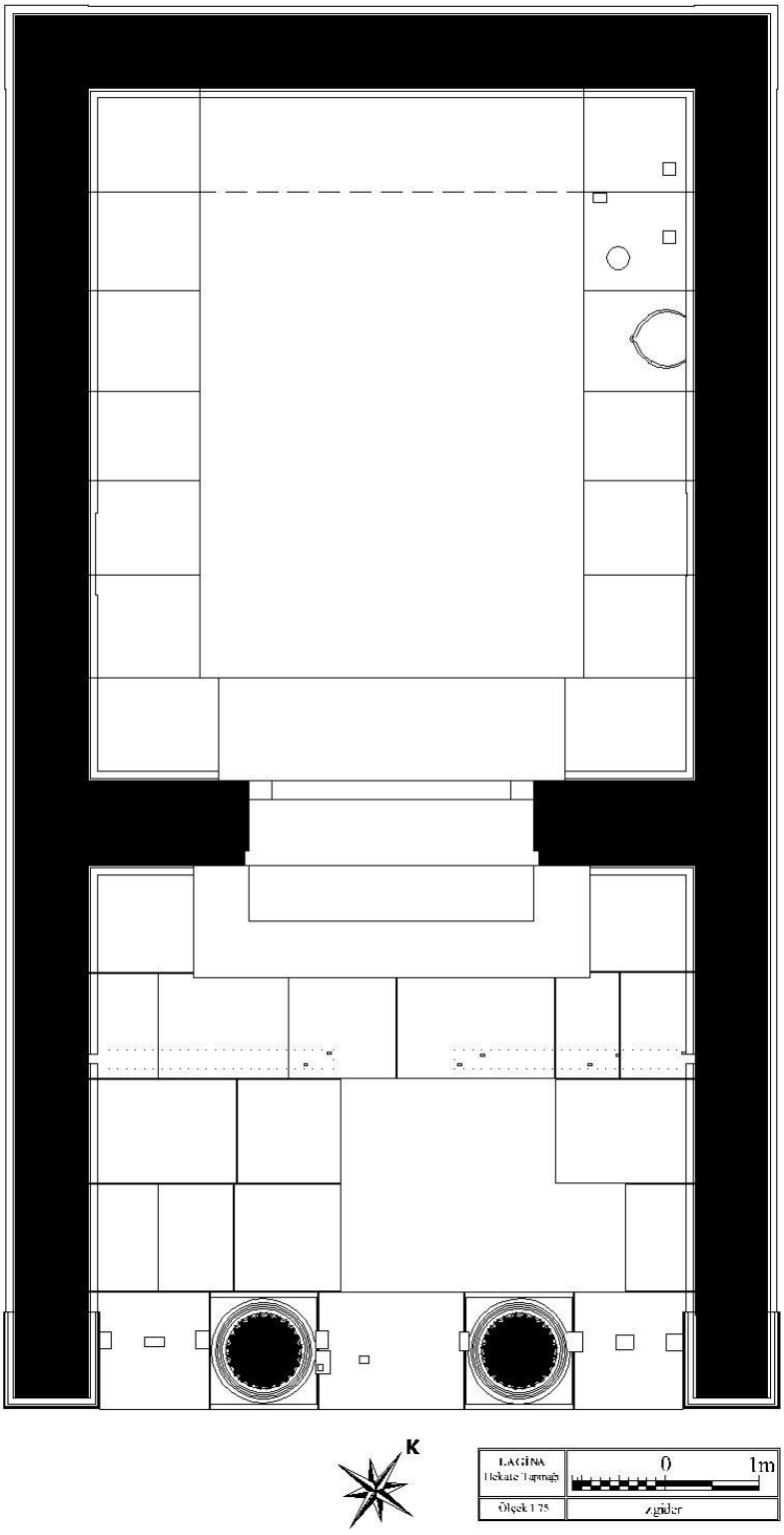
Çizim 2: Kutsal Alan'daki yapıların yerleştirilişinde uygulanan açılar sistemi.

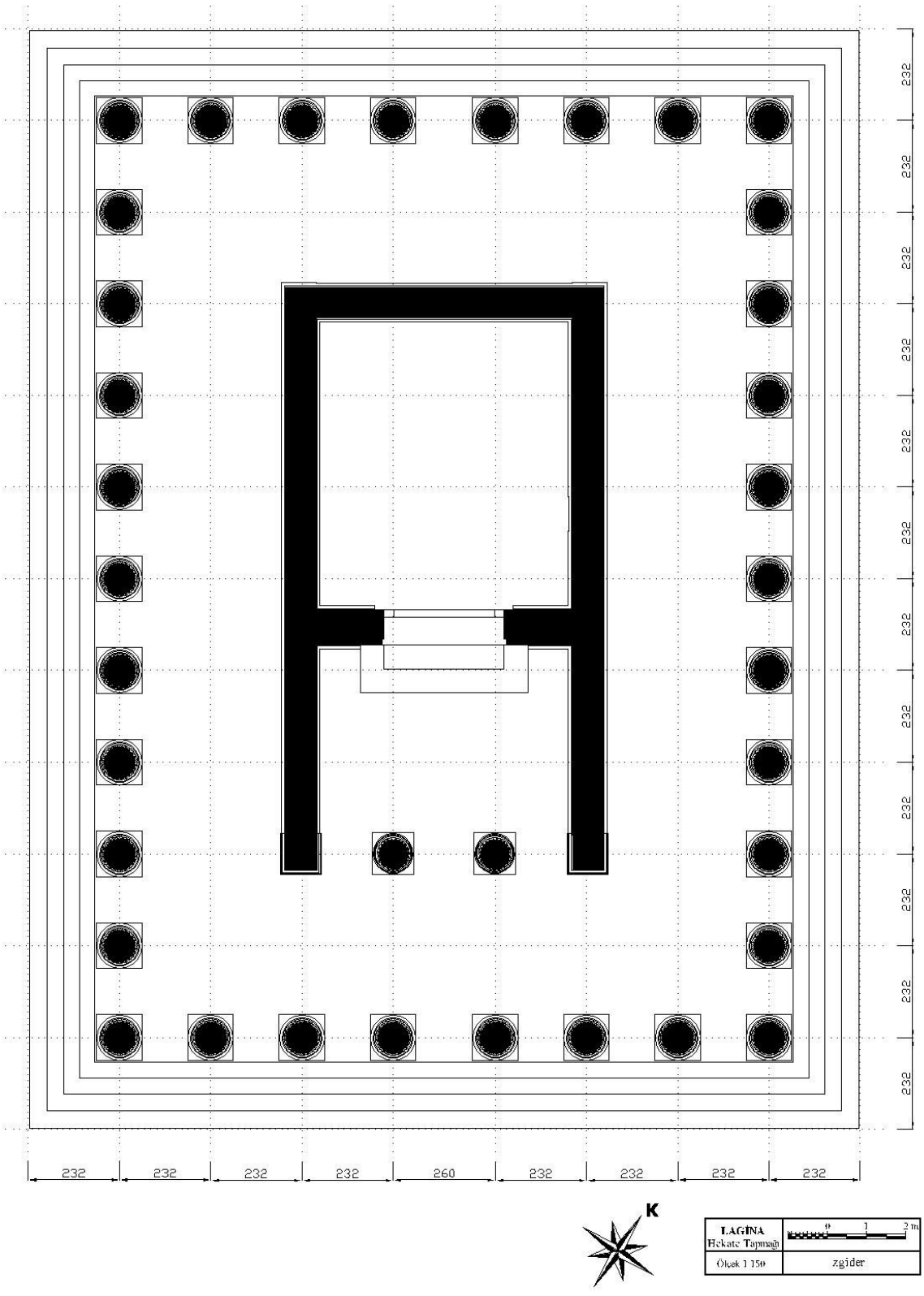
Çizim 3: Tapınağın mevcut hali.

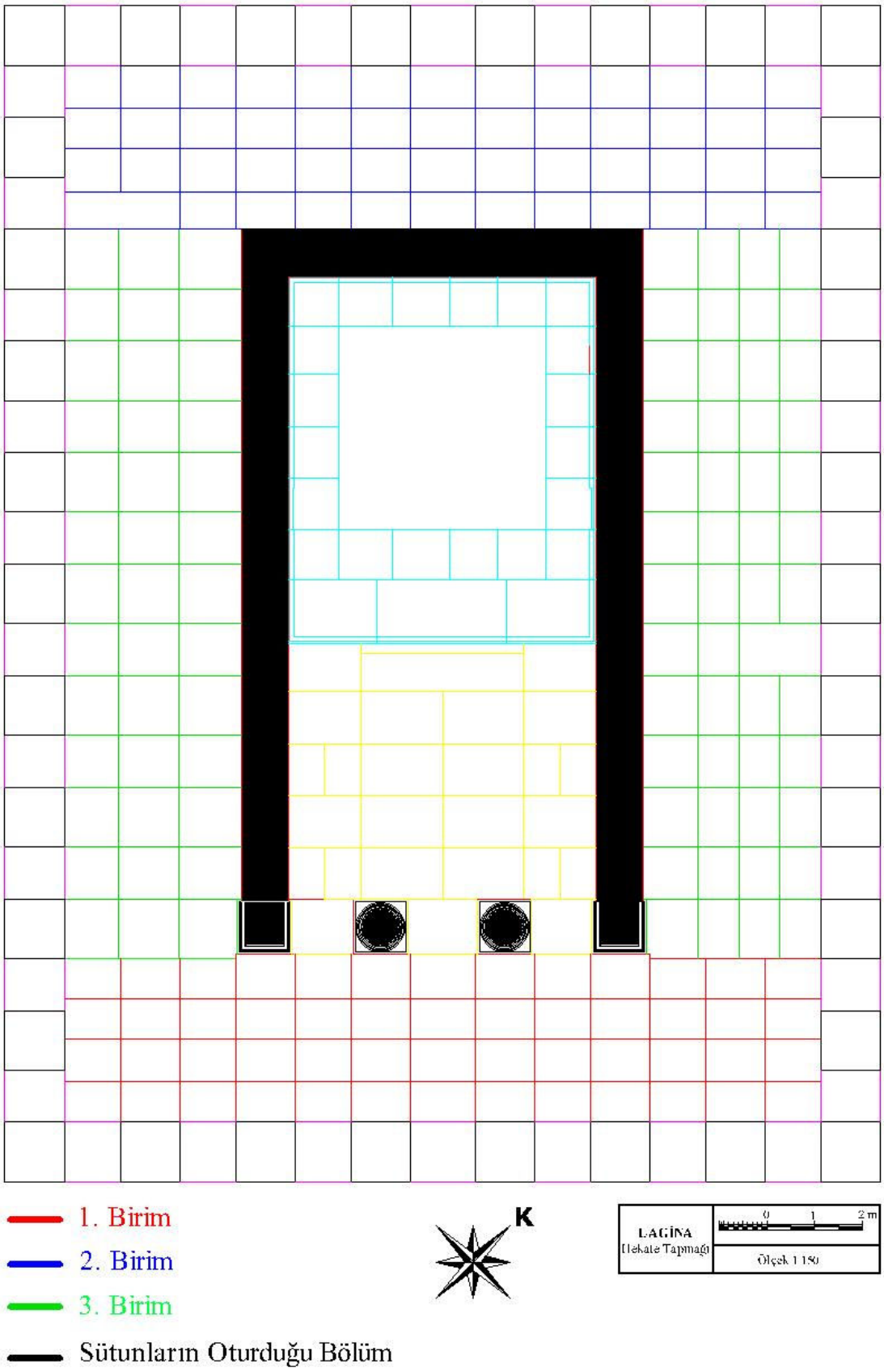
Çizim 4: Tapınak planı.

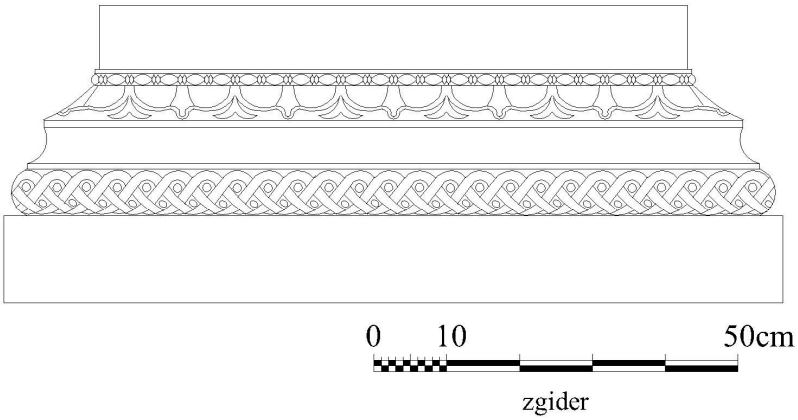
Çizim 5: Pronaos ve naos bölümündeki düzenlemeler.

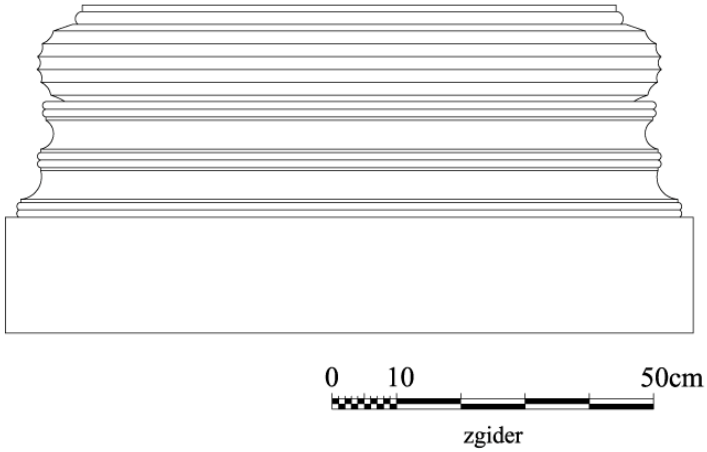
Çizim 6: Stylobatta uygulanan karelaj sistemi.

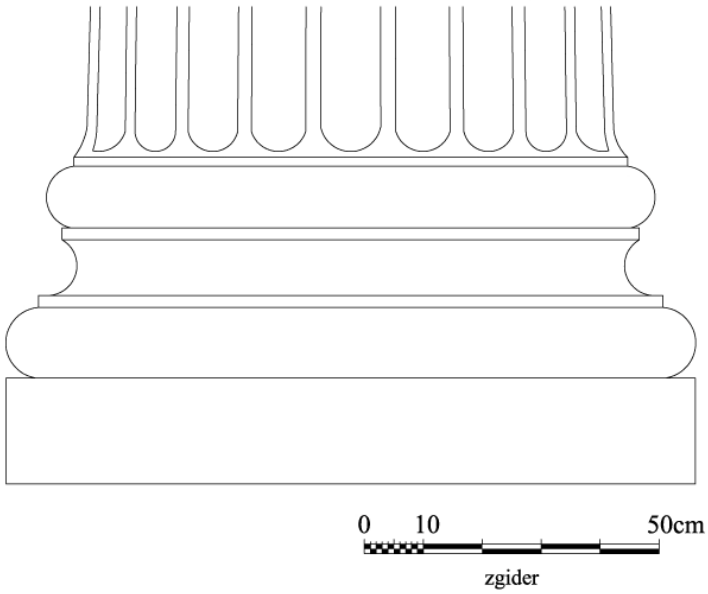
Çizim 7: Stylobat bloklarının yerleştirilişi.

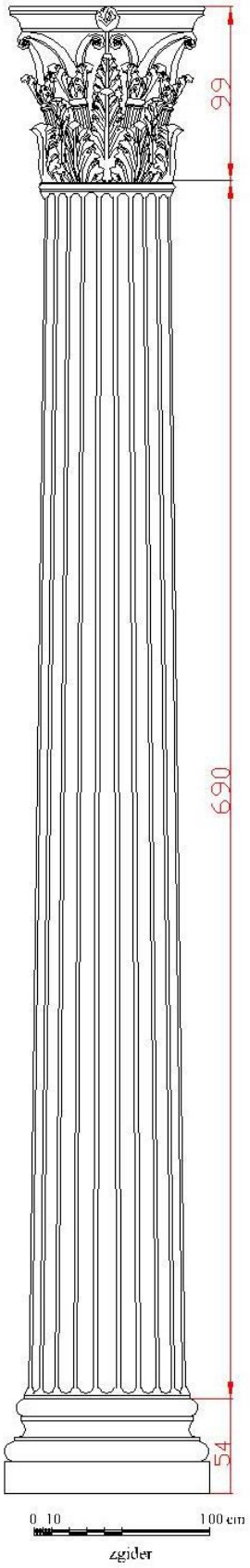
Çizim 8: Ante kaidesi.

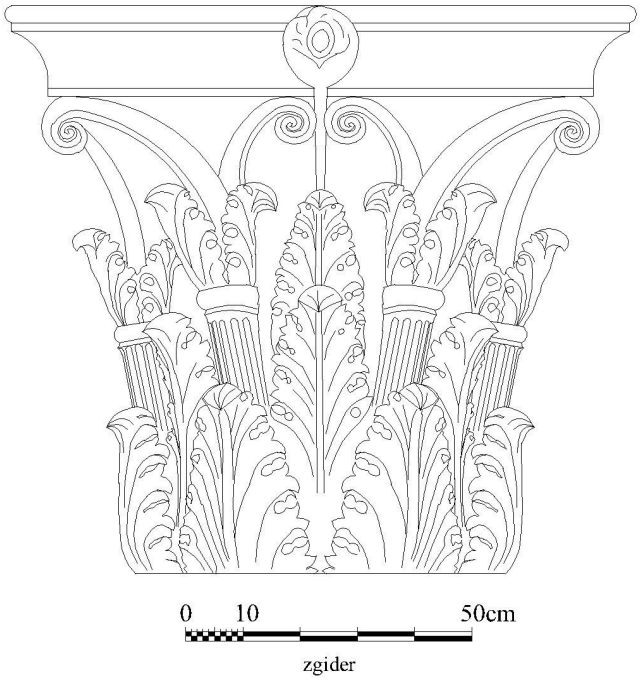
Çizim 9: In-antis sütun kaidesi.

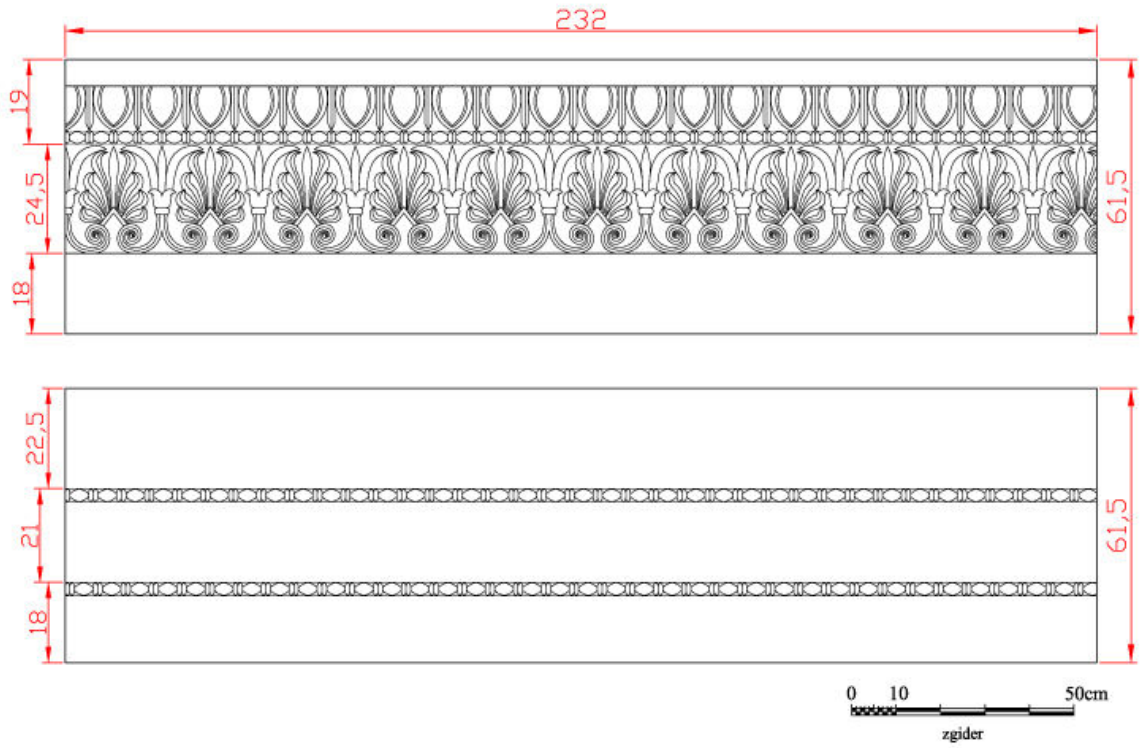
Çizim 10: Peristasis sütun kaidesi.

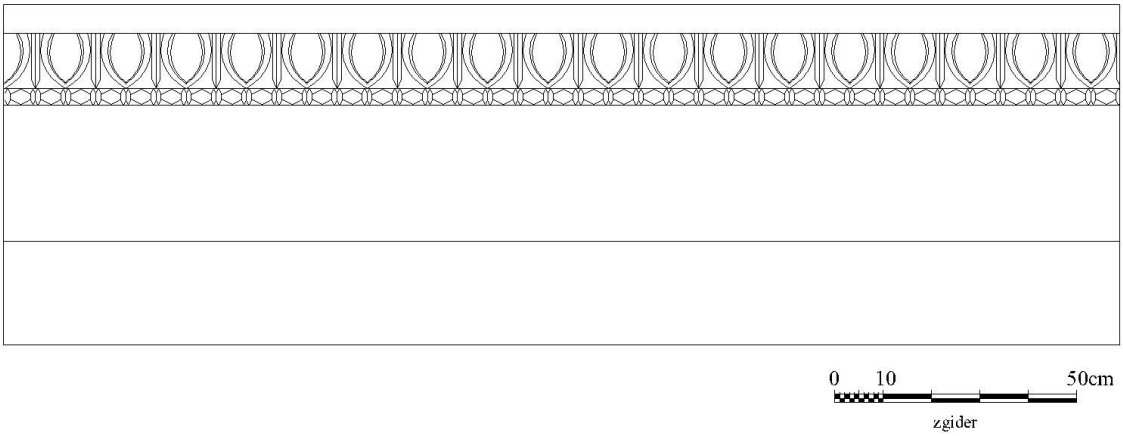
Çizim 11: Peristasise ait sütun.

Çizim 12: Peristasis sütun başlığı.

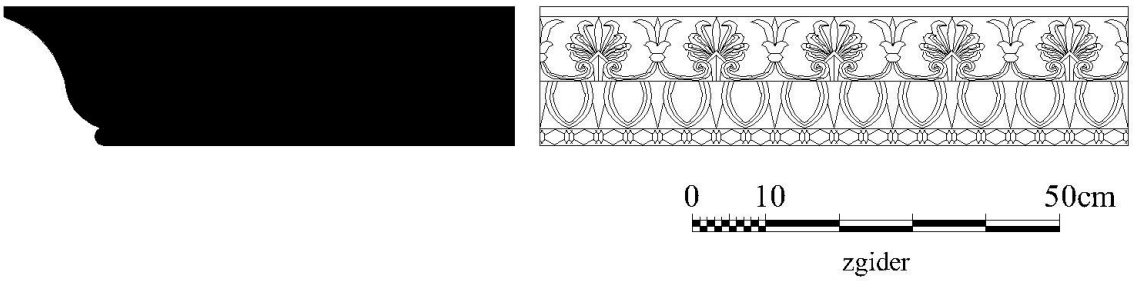
Çizim 13: Peristasis arşitravı.

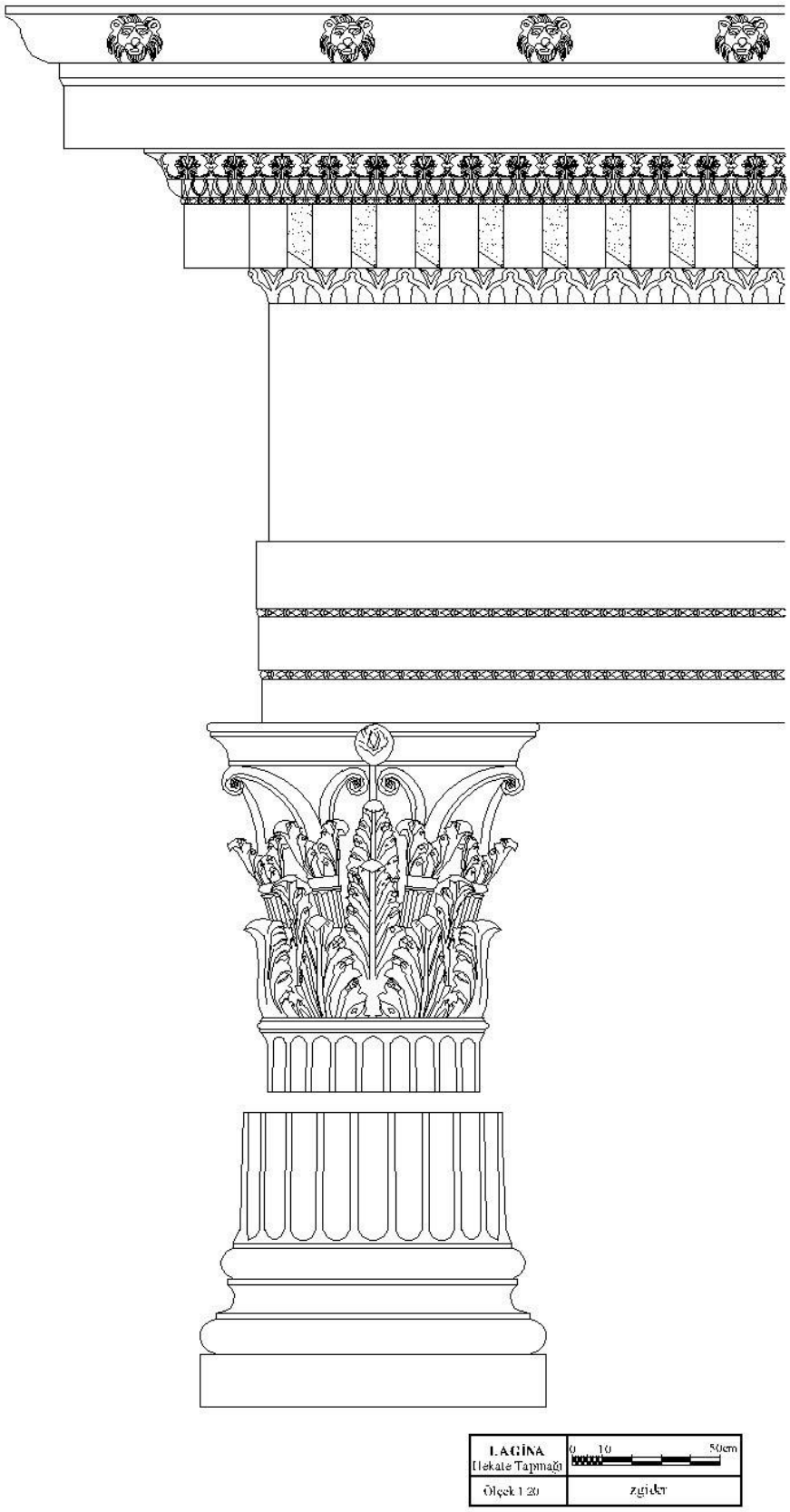
Çizim 14: Duvar arşitravı.

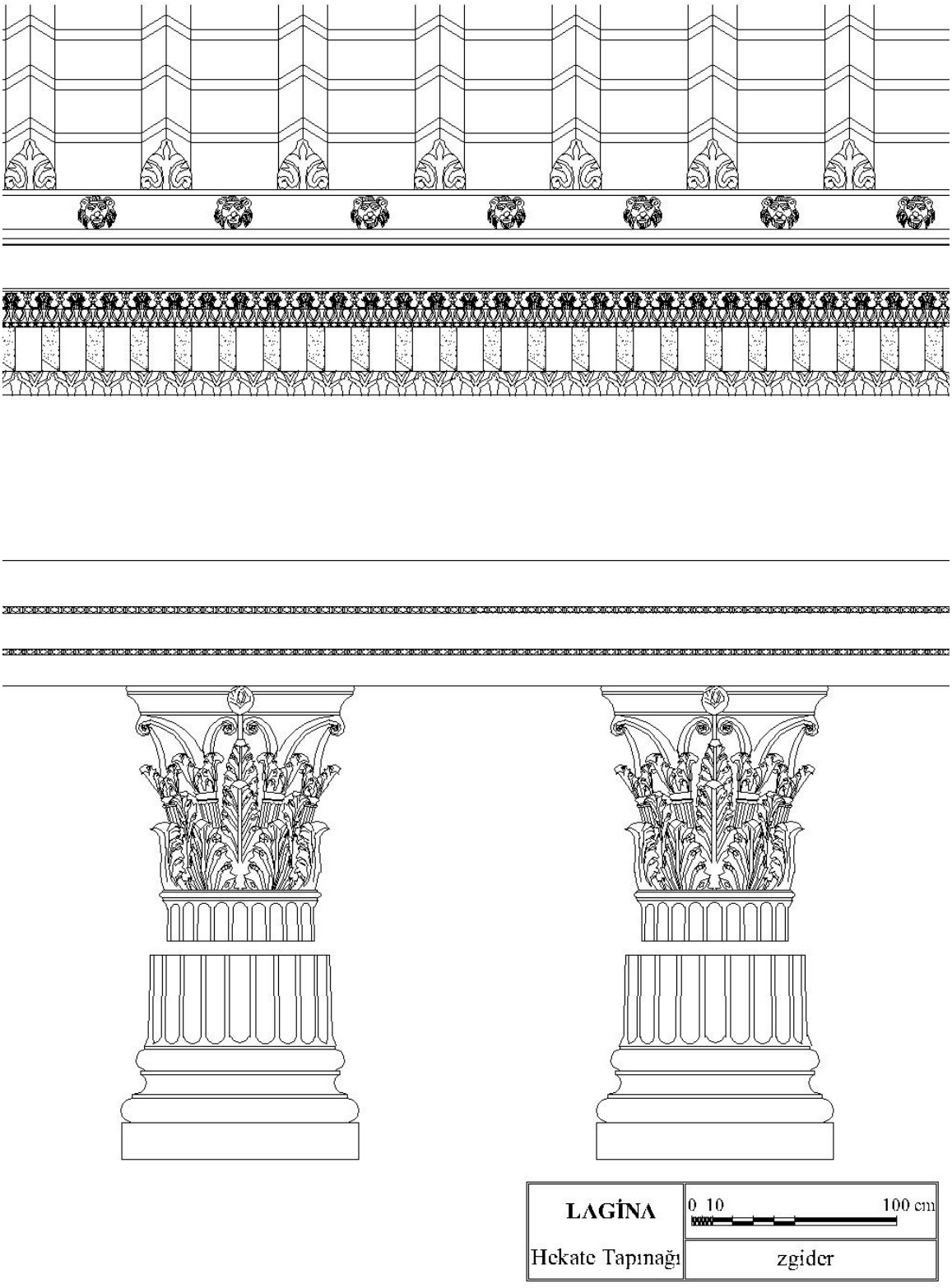
Çizim 15: Peristasis frizi.

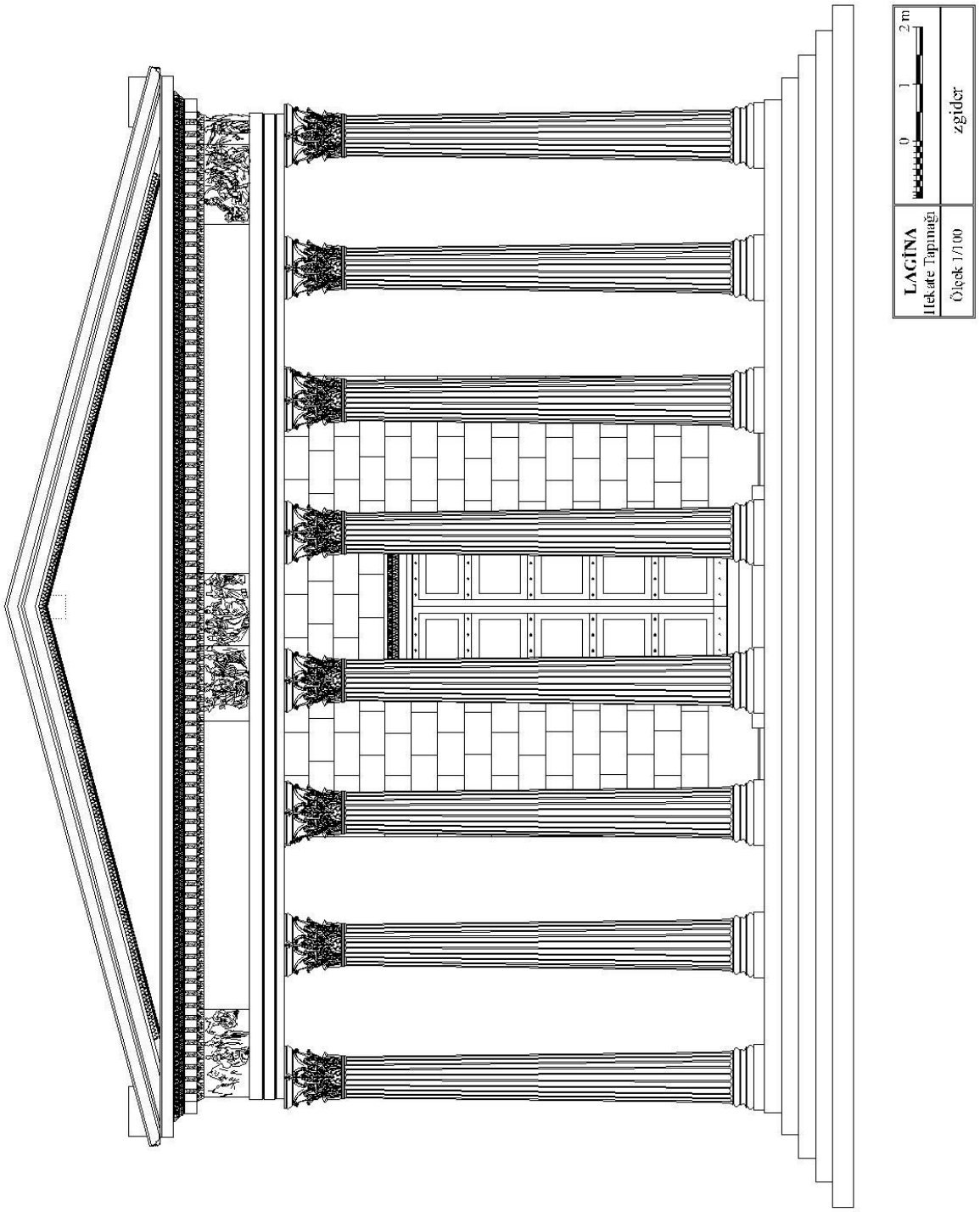
Çizim 16: Diş sırasının üzerine gelen bezemeli blok.

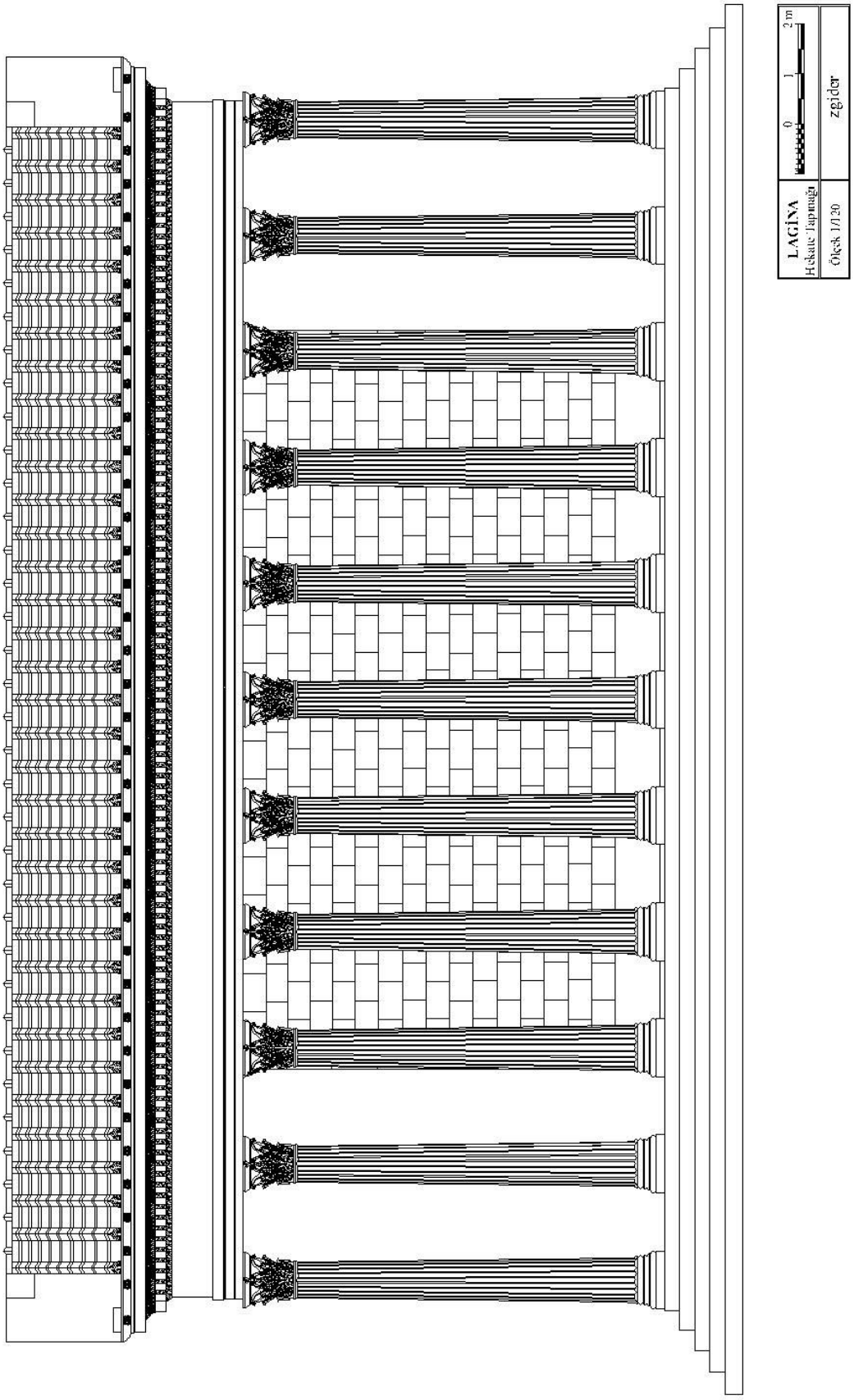
Çizim 17: Tapınağın mimari düzenlemesi.

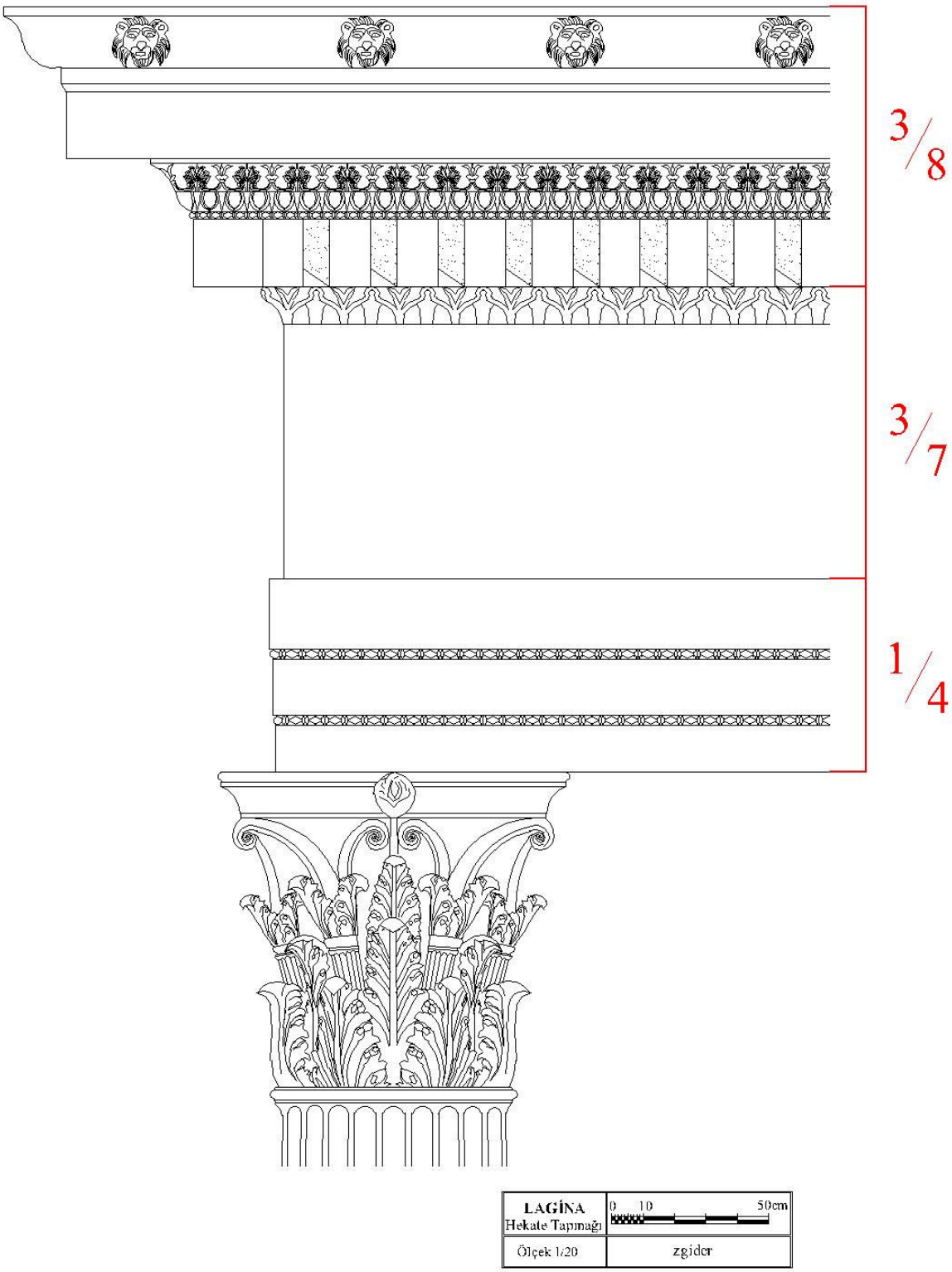
Çizim 18: Tapınağın yan cephe düzenlemesi.

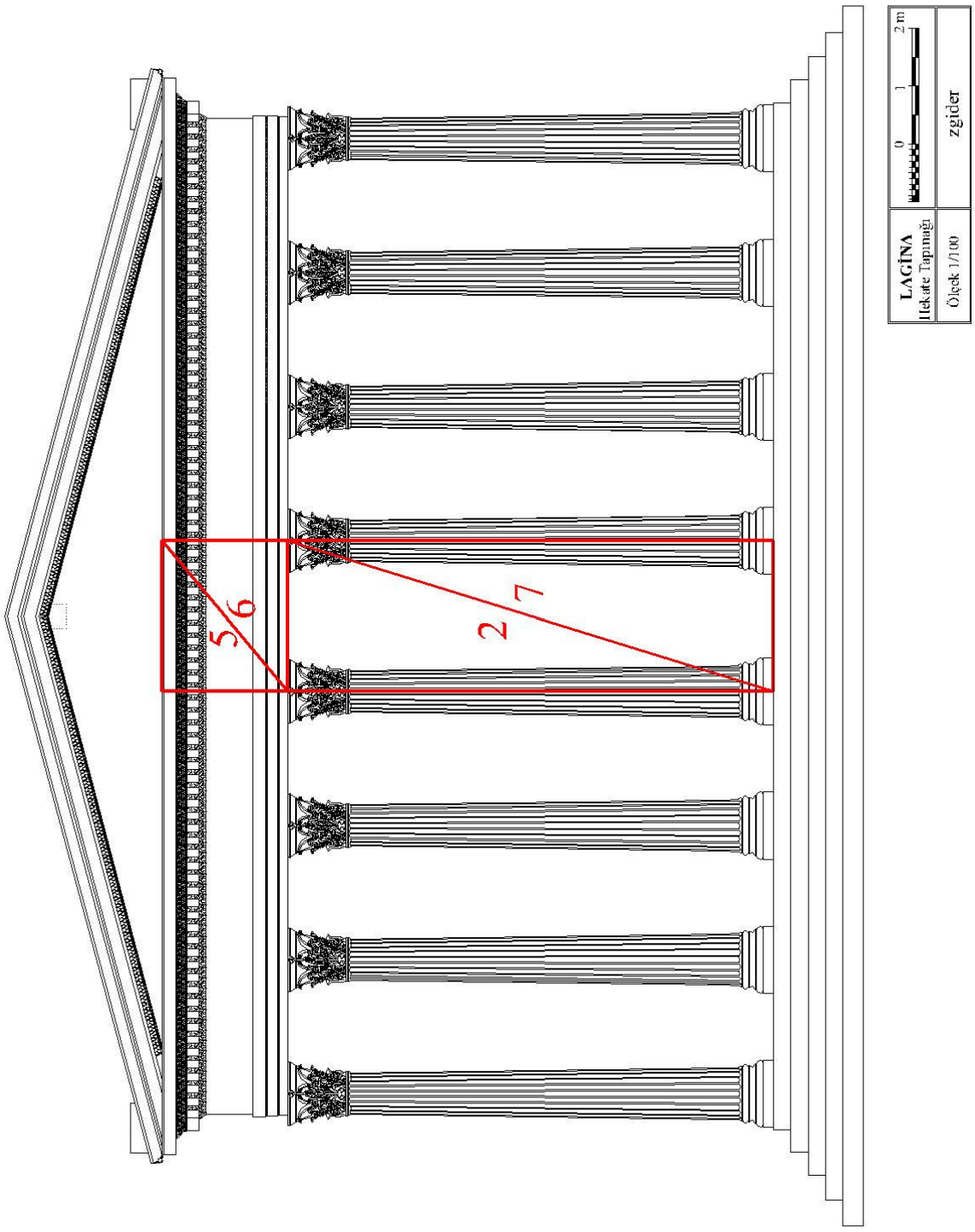
Çizim 19: Tapınağın ön cephe restitüsyonu.

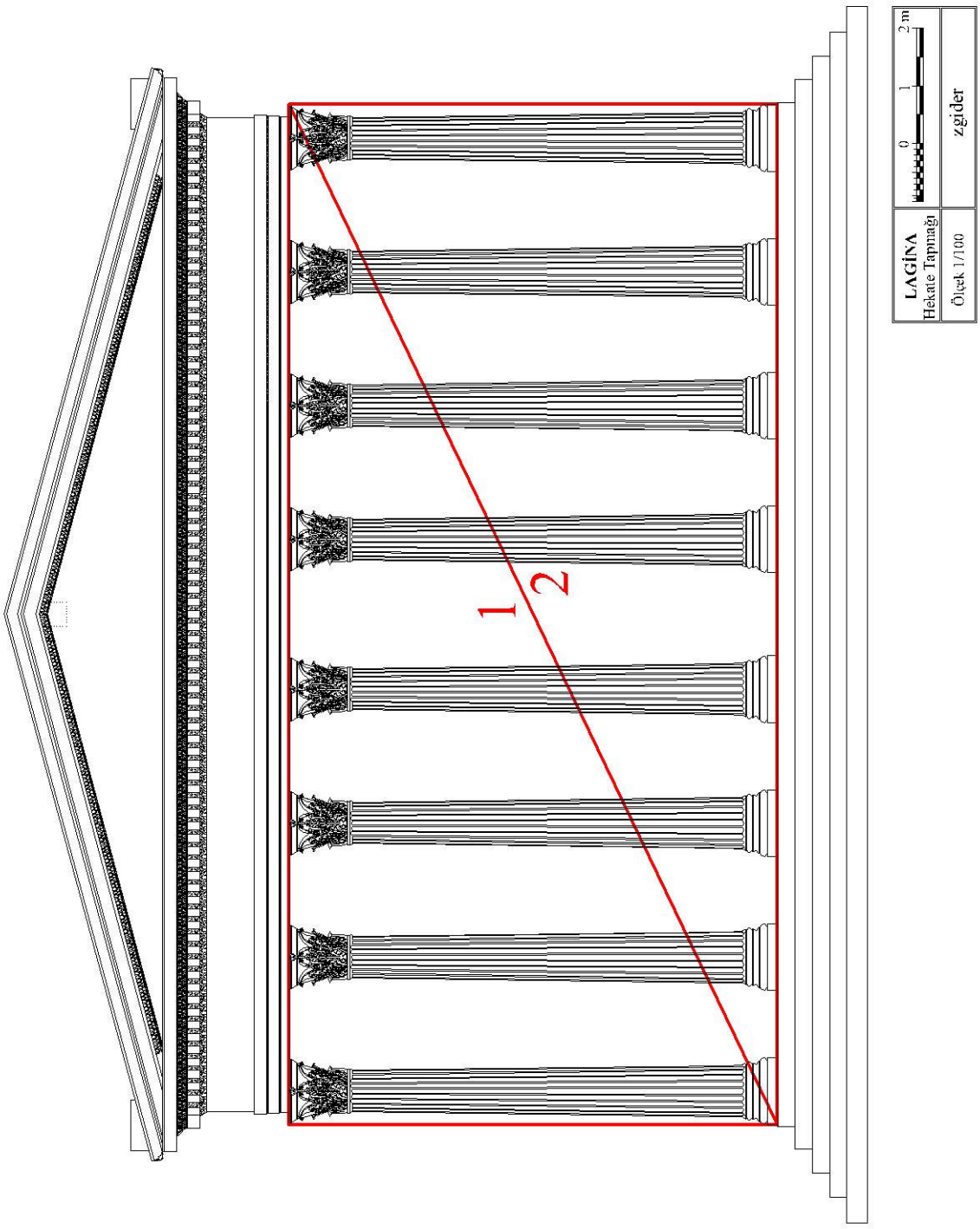
Çizim 20: Tapınağın yan cephe restitüsyonu.

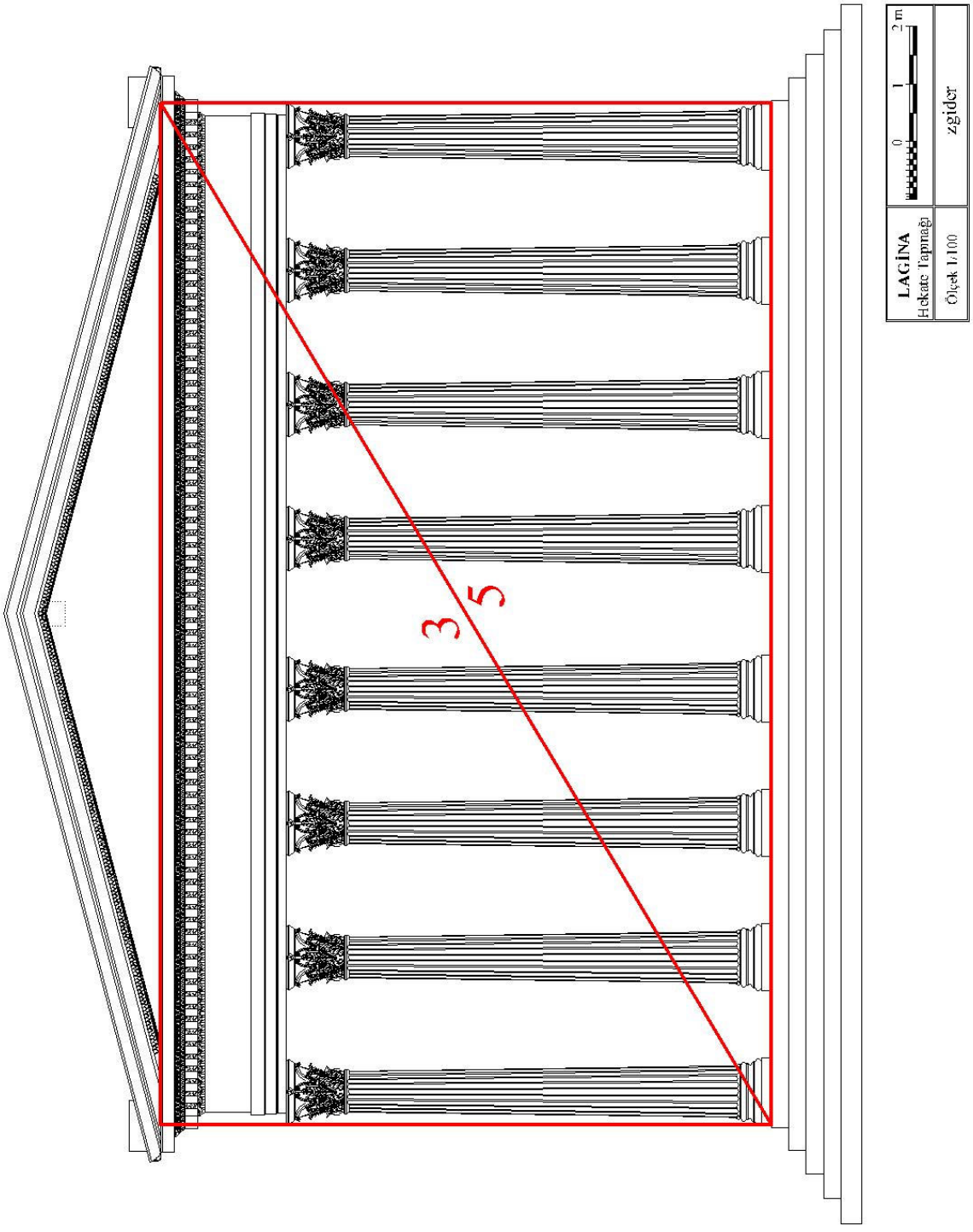
Çizim 21: Üst yapı elemanlarının kendi içindeki oranı.

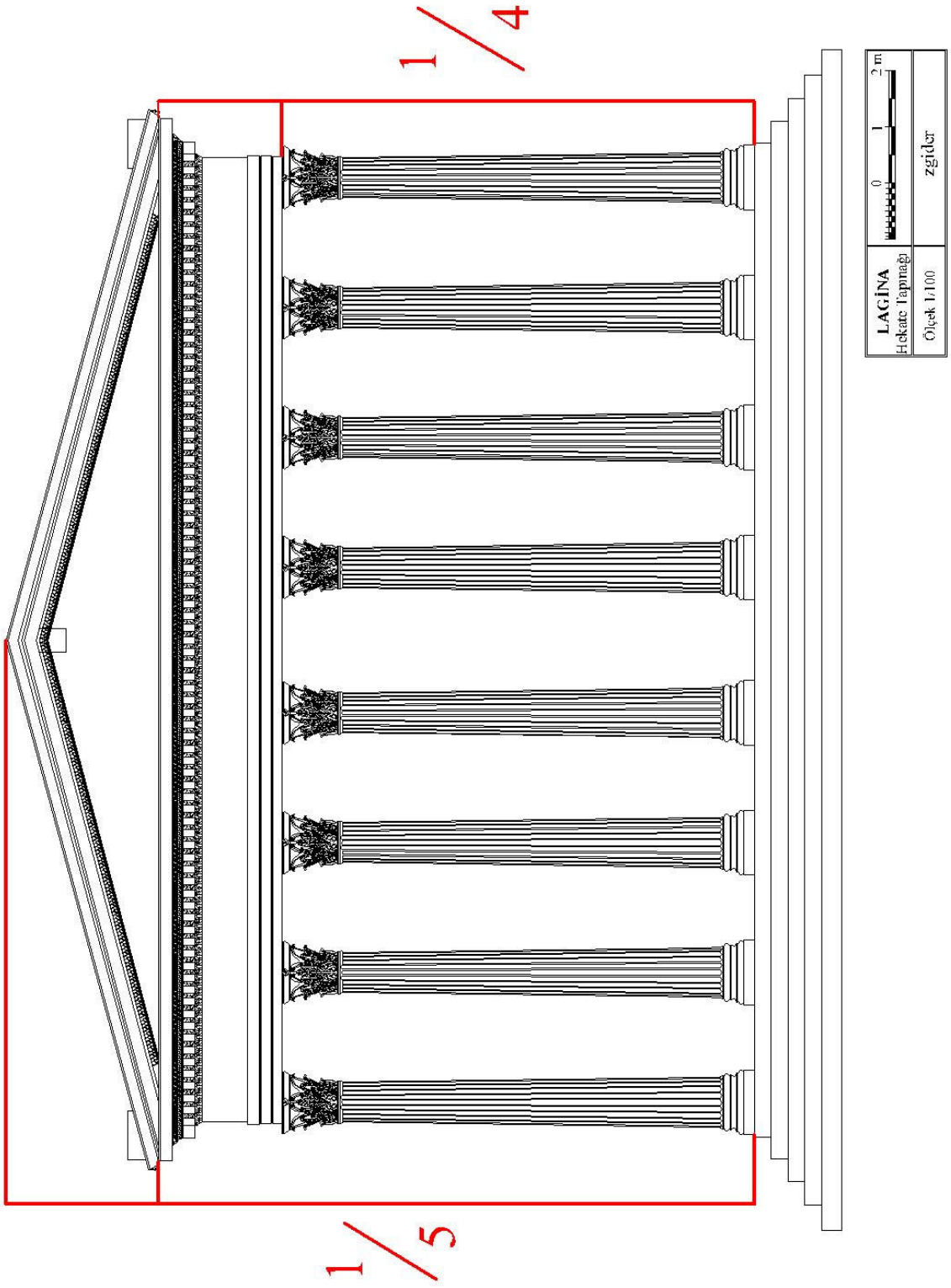
Çizim 22: Orta aksın sütun yüksekliğine, üst yapı elemanlarının orta aksa oranı.

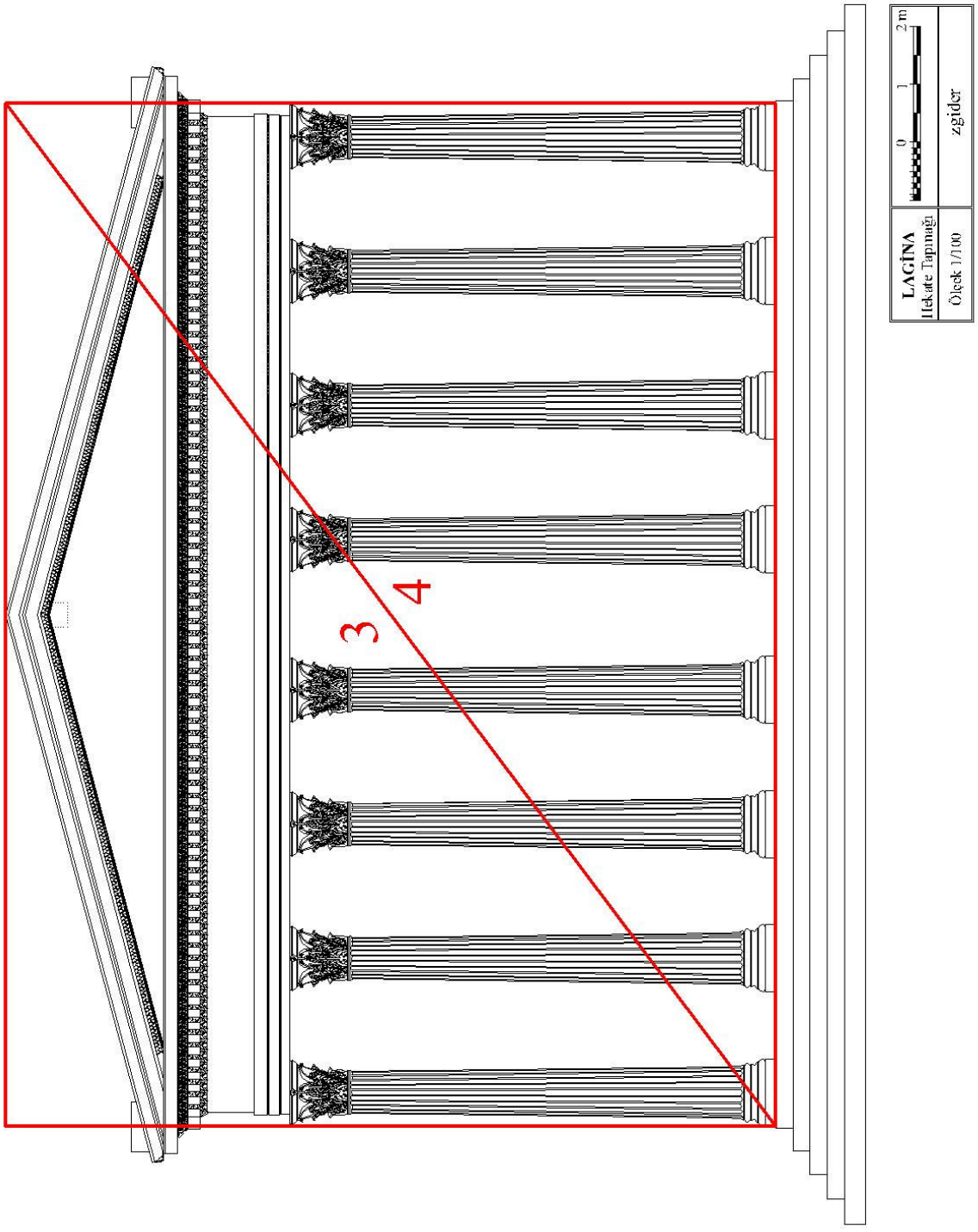
Çizim 23: Ön cephe genişliğinin sütun yüksekliğine oranı.

Çizim 24: Ön cephe genişliğinin sütun ve üst yapı elemanlarının yüksekliğine oranı.

Çizim 25: Yapı yüksekliğinin oranları.

Çizim 26: Ön cephe genişliğinin toplam yüksekliğe oranı.

Resim 1: Osman Hamdi Bey tarafından Stoa'da yapılan kazı çalışmaları.

Resim 2: Batı Stoa'nın Propylon ile birleştiği yerde kazı yapılan alan.

Resim 3: Propylon'da, 1892 yılında Osman Hamdi Bey tarafından yapılan kazı çalışmaları.

Resim 4: Propylon'un kazı sonrası durumu.

Resim 5: Lagina Hekate Tapınağı'nın güneydoğusunda yer alan Altar.

Resim 6: Altar'ın güneybatısına inşa edilen Şapel.

Resim 7: Tapınak ile Altar arasında yer alan Bizans Yapısı.

Resim 8: Naiskos Alınlık parçası.

Resim 9: Tapınak ve güneydoğusundaki Altar.

Resim10: Tapınağın kazı sonrası durumu.

Resim 11: Tapınağın sağlam durumdaki stylobat seviyesi.

Resim 12: Basamak bloklarında kullanılan kenet ve dübel delikleri.

Resim 13: Köşelerde uygulanan basamak düzenlemesi.

Resim 14: Tapınağın stylobat döşemi.

Resim 15: Tapınağın stylobat döşemi.

Resim 16: Sondaj kazısından sonra Naosun durumu.

Resim 17: Naosun kuzeydoğu cephesinde yer alan bothros.

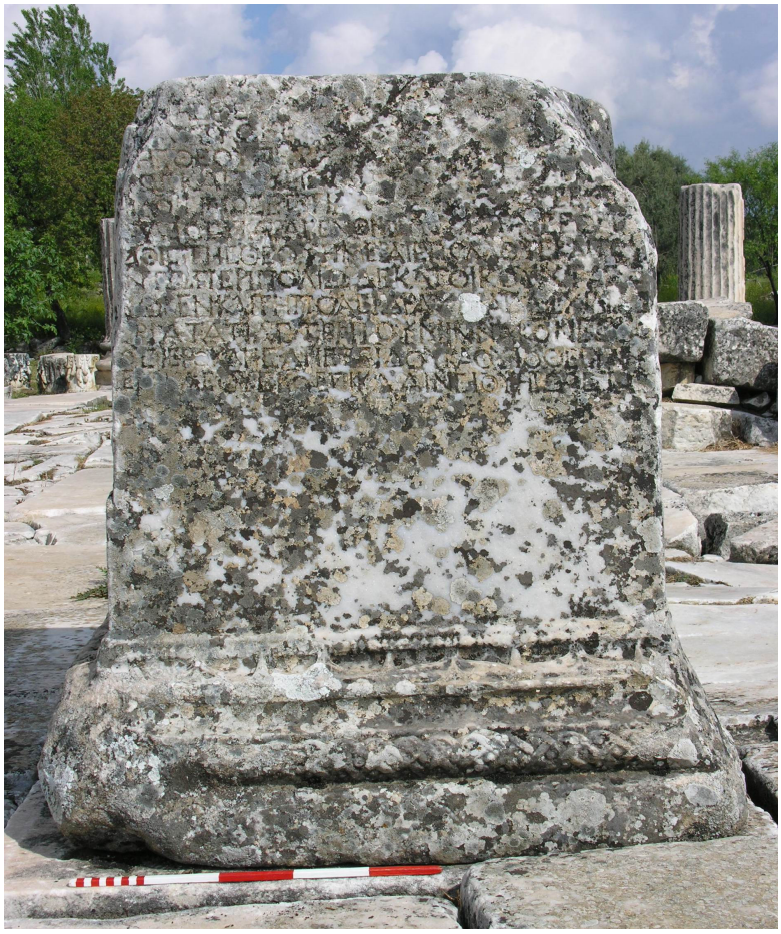
Resim 18: İn-situ durumda korunan orthostat blokları.

Resim 19: Toichobat blokları.

Resim 20: Tapınağın girişi ve ante blokları.

Resim 21: Ante kaidesi.

Resim 22: Plaster Başlığı.

Resim 23: İn-antis sütunlarda kullanılan Efes tipi kaide.

Resim 24: Peristasis sütunlarında kullanılan Attik-Ion tipi sütun kaidesi.

Resim 25: Peristasis sütunlarına ait alt tambur.

Resim 26: Tasnif alanına taşınan sütun tamburları.

Resim 27: Kuzey peristasise ait sütun başlığı.

Resim 28: Kuzey peristasise ait sütun başlığından detay.

Resim 29: Güney peristasise ait sütun başlıkları.

Resim 30: Güney peristasise ait sütun başlığından detay.

Resim 31: Doğu peristasise ait sütun başlığı.

Resim 32: Batı peristasise ait sütun başlığı.

Resim 33: İn-antis sütun başlığı.

Resim 34: Duvar arşitravı.

Resim 35: Duvar arşitravı.

Resim 36: Peristasis arşitravı dış cephe.

Resim 37: Peristasis arşitravı iç cephe.

Resim 38: Peristasis arşitravı soffit bezemesi.

Resim 39: Tapınağın güney cephesine ait arşitrav bloğundan bezeme detayı.

Resim 40: Tapınağın batı cephesine ait arşitrav bloğundan bezeme detayı.

Resim 41: Naos duvarı üzerine gelen friz bloğu.

Resim 42: Naos duvarı üzerine gelen friz bloğu.

Resim 43: Doğu peristasis frizi.

Resim 44: Batı peristasis frizi.

Resim 45: Güney peristasis frizi.

Resim 46: Kuzey peristasis frizi.

Resim 47: Kuzeydeki tasnif alanında bulunan diş sırası bloğu.

Resim 48: Diş sırası üzerine gelen bezemeli blok.

Resim 49: Diş sırası üzerine gelen bezemeli blok.

Resim 50: Batıdaki tasnif alanında bulunan güneybatı köşeye ait korniş bloğu.

Resim 51: Kuzeydeki tasnif alanında bulunan geison-sima bloğu.

Resim 52: Tapınağın kuzey cephesindeki boş alana yerleştirilen alınlık blokları.

Resim 53: Alınlık bloklarının bitiş profilindeki yumurta sırası ve inci payet.

Resim 54: Selahattin Yurtsev'e ait evin bahçesinde bulunan antefiks.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Aytekin Büyüközer

Doğum Tarihi: 22.08.1977

Unvanı: Arş. Gör.

Öğrenim Durumu:

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Klasik Arkeoloji	Akdeniz Üniversitesi	1996–2001
Y. Lisans	Klasik Arkeoloji	Selçuk Üniversitesi	2003–2006

Görevler:

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Arş. Gör.	Arkeoloji Bölümü, Fen-Edebiyat Fakültesi, Selçuk Üniversitesi (2006'dan itibaren)	2006- .....

Projelerde Yaptığı Görevler:

Kazılar:

Patara Kazısı, Prof.Dr. Fahri IŞIK, ***Öğrenci***, 1997–2000.

Lagina Kazısı, Prof. Dr. Ahmet A. TIRPAN, ***YSL Öğrencisi-Heyet Üyesi***, 2004–2006.